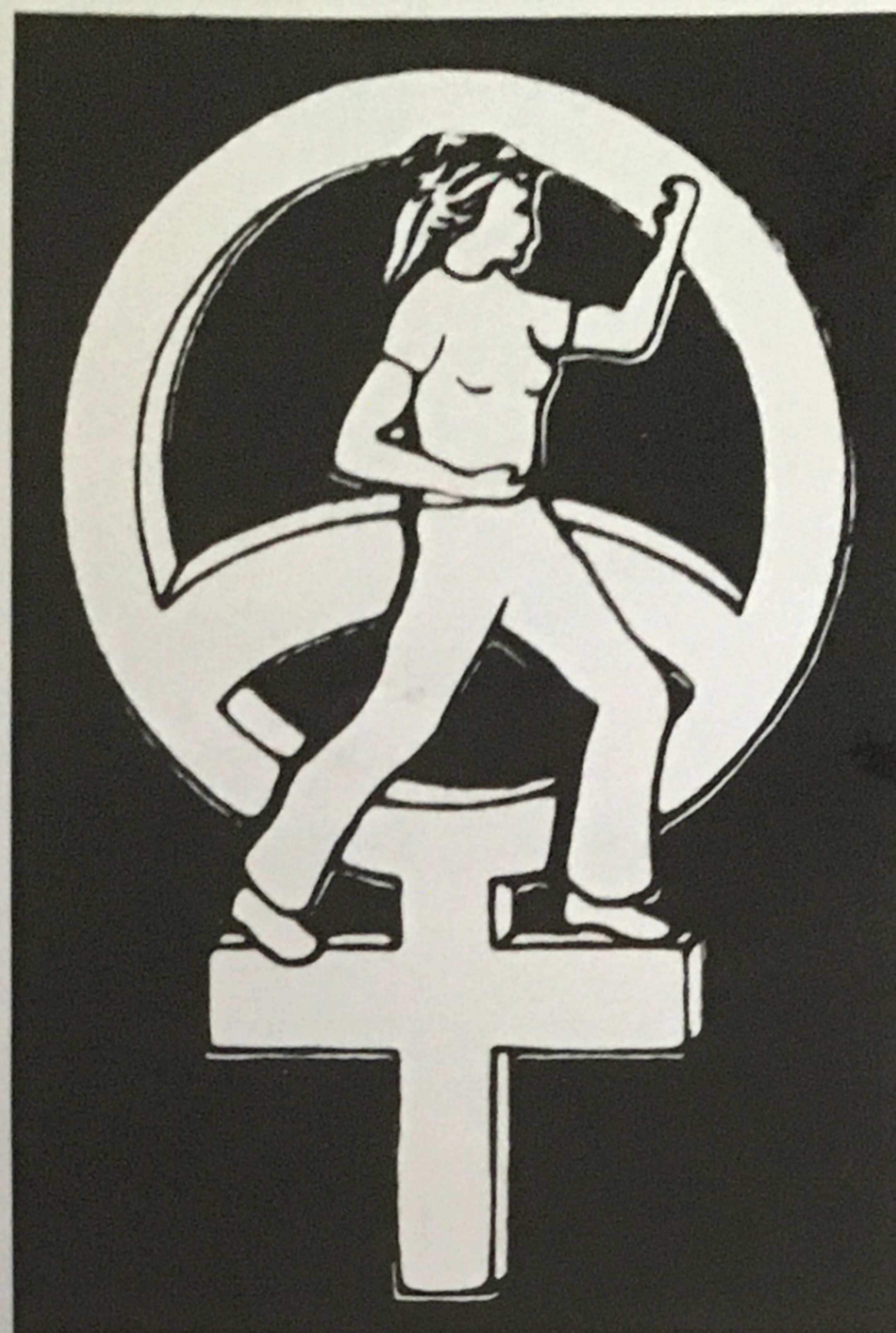

Κατίνα

Φεμινιστικό Περιοδικό
Ιούνιος 1992
Τεύχος 7
Δρχ. 500

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή.....	1
Sottosopra "Περισσότερες γυναίκες απ' ότι άνδρες".....	2
Ζάπιγκ στους φόνους	7
Σεξιστικές διακρίσεις στη γλώσσα	8
Η γυναίκα ανάμεσα στην Οικογένεια και την Εργασία.....	10
Εχω μια κιβωτό που πιάνει τα εκατό.....	14
Οι μεγαλοκοπέλες	16
Αφιέρωμα στον Ερωτα.....	17-32
Η αλήθεια μόνο έναντι θανάτου δίδεται.....	33
Οι περιπέτειες των γυναικών στο Λαϊκό τραγούδι	35
Σχόλια	45

Σαν Εισαγωγή

Μία μουσική

Όλα αυτά τα χρόνια την ακούω μέσα μου. Μαζί σας.
Πως να υπερβώ τα αισθήματα και να τα μεταμορφώσω σε λέξεις;
Γιατί το γυναικείο είναι πρώτα απ' όλα επιθυμία. Επιθυμία ζωής.

Πώς να καταγράψω τη συλλογική μας μνήμη
για την απουσία τόσων αιώνων στο κορμί μας;

Ξεκινώ από τούτη την άνοιξη,
που περνά και μας προσπερνά.

Ο χρόνος είναι πριν από τις γυναίκες.

Τις προ-λαβαίνει.

Οι θιασμοί είναι πριν από την τιμωρία και την πρόληψη.

Ζούμε για να πληρώνουμε.

Ο,τι επινοούν οι άλλοι για μας.

Ερωτευόμαστε ο,τι θέλουν να ερωτευόμαστε.

Θρηνούμε αλλά ελπίζουμε.

Ό,τι δεν ξεπερνάμε, το αφήνουμε.

και νάτα τώρα όλα ένας σωρός.

Αρχίζει η εποχή της αποχής.

Ο ιός του γυναικείου γίνεται πληγή που κακοφορμεί.

Δεν είναι πια μεταδοτικός.

Μεταδοτική είναι η ασθένεια της ευκολίας.

Ούτε αφαιμάζει ούτε απομονώνει.

Μονώνει.

Κι εμείς μόνες

στους δρόμους των επιλογών και των επιθυμιών μας.

Sottosopra :

Μη περιοδική έκδοση της *Liberia delle Donne* του Μιλάνου

Ειδικό τεύχος της *Sottosopra*,
Ιανουάριος 1983.

“ ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΑΠ’ ΟΤΙ ΑΝΤΡΕΣ „

Μια ομάδα από γυναίκες, αναμειγμένες σε πολιτικές και συναισθηματικές σχέσεις, καταγράφεται εδώ τι έχουν κερδίσει από τα τελευταία χρόνια κινητοποίησης και αγώνα, και πάνω σ’ αυτή τη βάση συνειδητοποιούν τις ελλείψεις τους.

Έχουμε αγωνιστεί συστηματικά ενάντια στην κοινωνική φτώχεια της θέσης των γυναικών. Έχουμε ανακαλύψει την αυθεντικότητα που συμβαδίζει με το γεγονός να είσαι γυναίκα. Αυτό το πετύχαμε μέσα από την πολιτική πρακτική των σχέσεων ανάμεσα σε γυναίκες, περνώντας το χρόνο μας με άλλες γυναίκες, αγαπώντας άλλες γυναίκες, έχουμε καταλήξει να δώσουμε αξία στην ύπαρξή μας. Όμως μέχρι στιγμής δεν έχουμε καταφέρει να μεταφράσουμε την εμπειρία, τη γνώση και την αξία του να είσαι γυναίκα μέσα στην κοινωνική πραγματικότητα.

Μέσα στις κοινωνικές σχέσεις, έξω από τις ομάδες μας, αισθανόμαστε άβολα, αισθανόμαστε όπως μέσα σε ένα κόσμο όπου η καλύτερη πλευρά του εαυτού μας είναι άγνωστη και δε μετράει. Αυτό είναι κάτι που το αισθανόμαστε τώρα πιο έντονα από ότι μερικά χρόνια πριν, όταν είμασταν ακόμη αβέβαιες σχετικά με το τι πραγματικά θέλουμε.

Διεισδύουμε μέσα στις κοινωνικές σχέσεις για ποικίλους λόγους - οι περισσότερες για να εργαστούμε, άλλες για προσωπικές φιλοδοξίες, άλλες απλά γιατί δε μπορούν να το αποφύγουν - και μέσα σ αυτές τις κοινωνικές σχέσεις η έλλειψη άνεσης που αισθα-

νόμαστε έχει παραμείνει ανέκφραστη. Εκεί το γεγονός ότι είμαστε γυναίκες, έχει αποδειχτεί ασήμαντο, μια ιδιαιτερότητα που οδηγεί σε αμηχανία και που πρέπει να θυσιάσουμε ή να ξεχάσουμε και να κάνουμε και τους άλλους να ξεχάσουν.

Σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, αυτό υποβαθμίζει την εξυπνάδα μας και έχει αντίκτυπο στη δουλειά του γυναικείου κινήματος κάνοντάς τη φτωχότερη. Μας λείπει κάθε θετική εμπειρία αυτοεπιβεβαίωσης στην κοινωνική ζωή, και αυτό είναι που λείπει στις ομάδες μας, με συνέπεια να δρούμε σαν να μην έχουμε την απαραίτητη εμπειρία και γνώση.

ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΠΙΑ ΖΗΤΗΜΑ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Θέλουμε να ξεκινήσουμε από την τωρινή μας κατάσταση και να συζητήσουμε για την αποτυχία μας να κατακτήσουμε τους στόχους μας στην κοινωνική ζωή. Αυτή η αποτυχία αντηχεί σε μια διάχυτη αίσθηση αμηχανίας, ένα αίσθημα ανεπάρκειας, μετριότητας. Παρουσιάζεται σαν ένα μίγμα από ψυχολογικές αναστολές, ένα φράγμα στις ικανότητές μας, μια πηγή ανησυχίας και απόσυρσης. Το να σκεφτόμαστε και να παρουσιάζουμε τους εαυτούς μας σε θύματα των διακρίσεων ενάντια στις γυναίκες, δε σηματοδοτεί τι είναι ουσιώδες για την κατάστασή μας. Διατρέχει τον κίνδυνο να λειτουργήσει ως κάλυψη. Ξέρουμε ότι ΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΥΠΑΡΧΟΥΝ, και φαίνονται περισσότερο σε περιόδους όπου οι οικονομικές συνθήκες είναι δύσκολες, όμως αυτό είναι μια εύκολα αναγνωρίσιμη δυσκολία που ξέρουμε πως να παλέψουμε και που δεν έχει τη δύναμη να κ’ νει μια γυναίκα να ΑΙΣΘΑΝΘΕΙ ΑΝΕΠΑΡΚΗΣ.

Αντίθετα όμως μια αίσθηση ανεπάρκειας συνεισφέρει στο να ενισχύσει τα υπολείμματα ή την επιστροφή της διάκρισης. Αυτός είναι ο λόγος που αυτή η αίσθηση ανεπάρκειας πρέπει να βγεί στην επιφάνεια και να συζητηθεί σαν ο πιο σημαντικός και ο πιο βαθιά ριζωμένος ανασταλτικός παράγοντας που προέρχεται από μια άδικη κοινωνική τάξη πραγμά-

των. Γι' αυτό και μείς σχετίζουμε αυτήν την αίσθηση που μας περιορίζει, με το τι ΘΕΛΟΥΜΕ ΕΜΕΙΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΕΑΥΤΟΥΣ ΜΑΣ, και όχι με το τι θέλουν οι άλλοι από εμάς ενάντια στα ενδιαφέροντα μας.

Η ΘΕΛΗΣΗ ΝΑ ΚΕΡΔΙΖΟΥΜΕ :

Θέλουμε να είμαστε νικήτριες πάνω σε πράγματα που μας κάνουν να νοιώθουμε ανασφαλείς, εξαρτημένες, θέλουμε να ακολουθούμε τις σκέψεις, τις επιθυμίες μας μέχρι το τέλος. Αυτό το ονομάζουμε " Η ΘΕΛΗΣΗ ΝΑ ΚΕΡΔΙΖΟΥΜΕ". Ταυτόχρονα όμως δε θέλουμε να προδίνουμε αυτό που είμαστε, ούτε καν το μέρος του εαυτού μας που μέχρι στιγμής μιλάει μόνο διστακτικά. Πρωταρχικά, πρέπει να νικήσουμε το *ΦΟΒΟ ΤΗΣ ΙΔΙΑΣ ΤΗΣ ΘΕΛΗΣΗΣ ΜΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΙΚΗ*. Αυτή η θέληση για νίκη, παρουσιάζεται σαν κάτι αφύσικο, σχεδόν χωρίς αντικείμενο, σαν κάτι πρωτόγνωρο, άγνωστο. Το γυναικείο κίνημα έχει ξυπνήσει μέσα μας την τόλμη των παιδικών μας χρόνων που νομίζαμε πως είχαμε χάσει οριστικά. Βρίσκουμε μέσα, σ' αυτό ένα σημείο αναφοράς για να γίνουμε ότι είμαστε και να θέλουμε ότι θέλουμε. Έχουμε μέσα μας μια θέ-

ληση για νίκη που πιο πολύ μας παραλύει παρά μας δραστηριοποιεί γιατί, χωρίς από κάθε μορφή διάκρισης οι δυνατότητες που μας προσφέρονται απ' αυτή την κοινωνία, δεν ανταποκρίνονται σ' αυτήν.

Όμως τι είναι αυτό που λέει "ΟΧΙ", αυτό το εμπόδιο που δε μας αφήνει να διεισδύσουμε στα κοινω-

Αυτή η αίσθηση του αποκλεισμού παράγεται γιατί αυτή η κοινωνία κυριαρχείται από την ανδρική επιθυμία, από τα ανδρικά μοντέλα. Το να είσαι γυναίκα, με μια γυναικεία εμπειρία και επιθυμίες, δεν έχει καμμία θέση σ' αυτήν. Γι' αυτό και όταν η επιθυμία για διάκριση, νίκη εκδηλώνεται άφοβα από

νικά παιχνίδια; *ΔΕ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΟΝΟΜΑΣΤΕΙ ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΟΝΟΜΑ*. Υπάρχει κάτι μέσα μας που δε μπορεί να εκφραστεί, να αυτοσυνειδητοποιηθεί, όμως ακόμα υπάρχει, κάνοντας την παρουσία του *ΤΟΣΟ ΠΙΟ ΑΙΣΘΗΤΗ ΟΣΟ Η ΘΕΛΗΣΗ ΓΙΑ ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΓΙΝΕΤΑΙ ΠΙΟ ΕΝΤΟΝΗ*. Παίρνει διάφορες μορφές για να μας παρεμποδίσει: Τη μια φορά είναι μια άφωνη παρουσία που μας εμποδίζει, την άλλη είναι φαντασιώσεις που μας παραλύουν ή κλοπή των λέξεών μας. Αυτό που δημιουργεί το εμπόδιο, την άρνηση να σχετιστούμε με τα κοινωνικά παιχνίδια, είτε αυτό βιώνεται σαν περιορισμός, είτε σα διάχυτη δυσφορία, είναι οριστικά το γεγονός ότι έχουμε γυναικείο σώμα, κάτι που είναι τόσο κοινό όσο και το να έχει κάποιος ανδρικό σώμα. Και όμως αυτά δεν είναι δυνατό να συγκριθούν και ούτε ποτέ έχουν συγκριθεί.

μια γυναίκα, φαντάζει σα μια φιλοδοξία να ταυτιστεί με τους άντρες, να χάσει τη θηλυκότητά της. Ακολουθώντας αυτήν τη γραμμή σκέψης, αντιλαμβανόμαστε πόσο βαθιά, το αποτύπωμα του αρσενικού, είναι χαραγμένο μέσα μας, μέσα στην επιθυμία να υπάρχουμε, να δρούμε, να μετράμε για κάτι, κάτι τόσο φυσικό, που όμως παίρνει τη μορφή της επιθυμίας για ανδρισμό- τη μόνη μορφή νικηφόρας επιθυμίας.

Εκείνο που διακυβεύεται σ' αυτό το παιχνίδι είναι το γυναικείο σώμα. Αυτό είναι ότι μια γυναίκα μπορεί να χάσει. Κάθε προσπάθεια για διείσδυση στην κοινωνία, ακόμα και η πιο απλή απαιτεί μια υπερ-προσπάθεια από τη γυναίκα. Προσπαθεί να είναι τέλεια γιατί ξέρει ότι δεν της επιτρέπεται να κάνει λάθη, έτσι ζει άβολα αισθάνεται ξένη σ' έναν κόσμο όπου όλοι έχουν το δικαίωμα να κάνουν λάθη

εκτός απ' αυτήν.

Υπάρχουν σίγουρα γυναίκες, που σε δεδομένες περιστάσεις κατορθώνουν να εδραιώσουν την ισοτιμία τους ή ακόμη την ανωτερότητά τους από τους άντρες. Αυτό όμως έχει ως αντίτιμο μια αναπηρία που συχνά οδηγεί στη δυστυχία και περιστασιακά εκδηλώνεται ως απομόνωση απ' όλες τις άλλες γυναίκες, μια ανικανότητα να τις

καταλάβουν, ουσιαστικά μια περιφρόνηση για το ίδιο τους το φύλο. Έτσι εξηγείται γιατί οι περισσότερες από τις κοινωνικά επιτυχημένες γυναίκες είναι συντηρητικές ή αντιδραστικές. Υπάρχει αναμφισβήτητα και η περίπτωση μερικών αντρών που νοιώθουν ανεπαρκείς στα αντρικά πρότυπα και στην κοινωνική συμπεριφορά που ανταποκρίνονται σ' αυτά. Όμως ένας άντρας έχει πάντα το σώμα του που μπορεί να επιδείξει στους ομοίους του και να το χρησιμοποιήσει ακόμα και μ' έναν περιθωριακό τρόπο ή αντίθετο στα μοντέλα και τις αξίες τους. Η επιδίωξη της τελειότητας που παραλύει τόσες πολλές γυναίκες ή τις κάνει ανασφαλείς, πηγάζει από την ανικανότητά τους να τοποθετήσουν το σώμα τους μέσα σε ότι κάνουν.

Σ' αυτήν την κοινωνία τα βαθιά αισθήματα μιας γυναίκας, δεν επιτρέπεται να αφεθούν ελεύθερα. Τελικά καταλήγουν παραμορφωμένα ή δεν εκφράζονται ποτέ.

Η ΜΟΝΑΞΙΑ ΤΗΣ ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΜΕΝΗΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ

Η κοινωνική ύπαρξη κερδίζεται μέσα από ένα ανταγωνισμό ανάμεσα σε άντρες. Όταν οι διακρίσεις γίνονται ηπιότερες, μια γυναίκα μπορεί να πάρει μέρος στον ανταγωνισμό, όμως εξακο

λουθεί να παραμένει ένα αντρικό γεγονός. Νοιώθει μόνη ακόμη και όταν υπάρχουν και άλλες γυναίκες γύρω

της, ολομόναχη μέσα στην αντρική αυτο-επιβεβαίωση, γύρω της άντρες που κάνουν καριέρα και λεφτά, δημιουργούν γνώση και πολιτι-

κά κόμματα.

Γυναικεία χειραφέτηση σημαίνει, ότι επιτρέπεται στις γυναίκες να πάρουν μέρος σ' έναν κοινωνικό ανταγωνισμό που *ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΙ ΤΗΝ ΑΝΤΡΙΚΗ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑ*. Η χειραφέτηση, αναγκαστικά, δίνει έμφαση στο προσωπικό ταλέντο. Το περισσότερο που μπορούν να κερδίσουν οι γυναίκες είναι η αλληλεγγύη με το ίδιο τους το φύλο, σαν άμυνα. Μ' άλλα λόγια, η χειραφέτηση μας βάζει σ' ένα κοινωνικό παιχνίδι με λέξεις και επιθυμίες όχι δικές μας. Έτσι αρχίζουμε να θεωρούμε τα αισθήματα ανεπάρκειας και παρεμπόδισης σαν κάτι για το οποίο πρέπει να ντρεπόμαστε, όταν στην πραγματικότητα αυτά περιέχουν μια αντίδραση και μια ώθηση για αλλαγή που συνήθως παραμερίζεται, γιατί οι γυναίκες καταναλώνουν την ενέργειά τους σε προσπάθειες προσαρμογής.

ΦΕΡΝΟΝΤΑΣ ΤΗ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΑ ΣΤΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Η μαζική είσοδος των γυναικών στην κοινωνική ζωή δεν τροποποιεί αυτόματα αυτή την κατάσταση. Αυτό

που συμβαίνει αυτόματα είναι ότι οι γυναίκες τείνουν να υποταχθούν στο αντρικό μοντέλο. Χρειαζόμαστε αυτογνωσία και μια συγκεκριμένη πολιτική πρακτική που να είναι σε θέση να μετατρέψει τα αισθήματα δυσφορίας και ανεπάρκειας κατά τις κοινωνικές συνδιαλλαγές, σε μια θεμελιώδη αρχή μιας γνώσης και σε μια ισχυρή απόφαση σχετικά με την κοινωνία. Σα συμπέρασμα, θα πρέπει να είμαστε σε θέση να πούμε: Η κοινωνία είναι φτιαγμένη έτσι, λειτουργεί έτσι, έχει αυτού του είδους την συμπεριφορά, όμως εγώ είμαι ένα μέρος της κοινωνίας και δεν είμαι φτιαγμένη έτσι, και ως συνέπεια η κοινωνία θα πρέπει να αλλάξει τόσο ώστε να δίνει έκφραση στην ύπαρξη

μου, όπως άλλωστε δίνει αυτό το δικαίωμα στους άντρες. Πρέπει να σεξουαλικοποιήσουμε τις κοινωνι-

κές σχέσεις. Η αλήθεια είναι ότι η πολιτιστική πραγματικότητα δεν είναι ουδέτερη, αλλά η ανθρώπινη σεξουαλικότητα εκφράζεται άνισα, έτσι η αναζήτηση της κοινωνικής μας ύπαρξης, δε μπορεί παρά να συγκρουστεί με την κυριαρχία των ανδρών, τόσο στο κοινωνικό όσο και στο πολιτιστικό επίπεδο. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να γκρεμίσουμε τη φαινομενική ουδετερότητά τους, και να δείξουμε ότι μια γυναίκα δεν μπορεί να είναι απόλυτα ο εαυτός της αν υιοθετήσει τους τρόπους συμπεριφοράς που απαιτούνται από αυτή, χωρίς να δώσει σημασία στη δική της ευχαρίστηση και στις ικανότητές της.

Η απαίτηση για περισσότερο χώρο στις γυναίκες είναι μια αντίδραση σε μια προφανή αδικία. Μια κοινωνία αποτελούμενη κατά το ήμισι από γυναίκες, να κυριαρχείται από άντρες ολοκληρωτικά. Όμως αυτό δεν αγγίζει την *ΟΥΣΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ*, που είναι, ότι σ' αυτήν την κοινωνία όπως είναι φτιαγμένη, οι γυναίκες *ΔΕ ΒΡΙΣΚΟΥΝ ΟΥΤΕ ΔΥΝΑΤΑ ΚΙΝΗΤΡΑ* για να αναμιχθούν, *ΟΥΤΕ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ* να αναπτύξουν στο έπαρκο τις ικανότητές τους.

Η ΠΑΛΗ ΓΙΑ ΜΙΑ ΑΙΣΘΗΣΗ ΑΝΕΣΗΣ

Για έναν αιώνα σχεδόν η πολιτική της χειραφέτησης έχει αναπτυχθεί μεταξύ των κοινωνικά μη προνομιούχων ομάδων, προσπαθώντας να πετύχει ισότιμη αποδοχή μέσα στην κοινωνία. Όμως τίποτε δεν έχει γίνει ακόμα για το ίσως πιο σπουδαίο μειονέκτημα: το ότι βρίσκουμε τον εαυτό μας αναμιγμένο σε μια κοινωνική ζωή, που δε μας παρέχει ευχαρίστηση, ούτε μια αίσθηση άνεσης. Η διαδικασία της χειραφέτησης έχει ένα όριο. Απαιτεί από τις γυναίκες να μπουν σε μια κατάσταση που είναι από πολλές απόψεις επιθυμητή. Όμως δεν είναι δυνατό να πάρεις μαζί σου την ακεραιότητα των ιδίων σου των πιο στοιχειωδών εμπειριών, αυτών που σχετίζονται με το σώμα και τη σεξουαλικότητα. Αυτή όμως η ακεραιότητα είναι θεμελιώδης προϋπόθεση για να διεισδύσεις μέσα στην κοινωνία με τον καλύτερο τρόπο. Χωρίς αυτήν, η μετριότητα και η αίσθηση περιορισμού είναι

αναπόφευκτες. Αυτό που προέχει είναι η πάλη για να έχουμε συναισθήματα, επιθυμίες, κίνητρα, συμπεριφορά, κρίση, διαφορετικά από αυτά που έχουν οριοθετήσει οι άντρες και που ακόμα κυβερνούν την κοινωνία, ακόμα και στις πιο ελεύθερες εκφράσεις της.

Οι δυσκολίες μας στις κοινωνικές συνδιαλλαγές προκαλούνται από την επικράτηση του αρσενικού, μια αρσενική ματιά που μεταφράζεται σε λεφτά, καριέρα, πολιτισμό, πολιτική, τέχνη και που επιδεικτικά απαιτεί θαυμασμό και μίμηση.

Σεξουαλικοποίηση των κοινωνικών σχέσεων, σημαίνει να αντιταχθούμε σ' αυτή την τακτική που μας αφανίζει. Πρακτικά σημαίνει, να συγκροτούμε γυναικείες ομάδες οπουδήποτε είμαστε, σε αναζήτηση μιας κοινωνικής ύπαρξης με σκοπό να ανακρίνουμε αυτό το "εμπόδιο" που μας περιορίζει, να αναγνωρίσουμε τη θέλησή μας για νίκη, να αρχίσουμε μια πάλη για να καταφέρουμε επιτέλους να αισθανθούμε άνετα σ' αυτόν τον κόσμο.

Μετά από δέκα και περισσότερα χρόνια πολιτικής κινητοποίησης η εμπειρία της δυσφορίας και της παρεμπόδισης μέσα στην πάλη για κοινωνική ύπαρξη, εξακολουθεί να παραμένει ένα ατομικό πρόβλημα που είτε το κρατάμε μέσα μας, είτε το μοιραζόμαστε με μια φίλη ή μια ψυχοθεραπεύτρια. Είναι δύσκολο να μιλάμε στις ομάδες μας για τη σύγκρουση ανάμεσα στην επιθυμία μας για επιτυχία και την αίσθηση της αποξένωσης, αν και το αποτέλεσμα αυτής της σύγκρουσης είναι θεμελιώδες για όλες τις επιλογές που κάνουμε (ή δεν κάνουμε) και όχι μόνο για εκείνες που αφορούν την εργασία μας. Το γυναικείο κίνημα δεν έχει μελετήσει ακόμα αυτό το σημείο αρκετά, ούτε έχει αναπτύξει μια πολιτική πρακτική γύρω απ' αυτό.

Γιατί όμως πρέπει να δημιουργήσουμε γυναικείες ομάδες εφ' όσον διακινδυνεύουμε να κατηγορηθούμε για περιθωριοποίηση;

Αποσυρόμαστε σε μια μεριά σε σχέση με τις ομάδες που κυριαρχούνται από άντρες με σκοπό να καλλιεργήσουμε τις επιθυμίες μας, την αυτογνωσία μας, την θέση μας στον κόσμο, να εξετάσουμε πώς είναι αυτός φτιαγμένος. Για να ορίσουμε την ύπαρξή μας χρησιμοποι-

ώντας τη δική μας γλώσσα και όχι μια γλώσσα κατάλληλη στην αντρική έκφραση. Σχηματίζουμε τις ομάδες μας για να υπάρξουμε στον κόσμο και να συμμετέχουμε σ' αυτόν και όχι για να γιορτάσουμε μια περιθωριοποίηση που είναι είτε ψεύτικη, είτε απελπισμένη κατηγορία. Με άλλα λόγια η διαχώριση είναι ένα όργανο πάλης και όχι ένας τρόπος ρύθμισης των σχέσεων ανάμεσα στις γυναίκες και στους άντρες.

ΕΝΑΣ ΚΟΙΝΟΣ ΚΟΣΜΟΣ ΓΥΝΑΙΚΩΝ

"A common world of women"

Η κύρια δυσκολία που αντιμετωπίζουμε είναι η έλλειψη "ενός κοινού κόσμου γυναικών". Αυτή η φράση προέρχεται από την *Adrienne Rich*. Μια γυναίκα που προσπαθεί να ζήσει κοινωνικά, είτε για να εργαστεί είτε για προσωπική της ευχαρίστηση, μπαίνει μέσα σ' ένα κοινό κόσμο αντρών, όπου, τα πράγματα που γι' αυτήν είναι βασικά και ουσιώδη, δεν έχουν καμιά αξία. Και όπου, πρέπει να αντιμετωπίσει καταστάσεις μέσα στις οποίες δε μπορεί να αναγνωρίσει τον εαυτό της αν και βέβαια ξέρει ότι υπάρχουν: η αντρική κυριαρχία αναγνωρίζεται εύκολα. Με την πολιτική κινητοποίηση των τελευταίων χρόνων, οι προσωπικές σχέσεις ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες έχουν αλλάξει, όπως και οι τρόποι συζήτησης αυτών των θεμάτων με τους εαυτούς μας. Η ψυχρότητα πολλών γυναικών μας αποκαλύπτει την άφωνη αντίσταση του γυναικείου σώματος, καθώς και τη βία που η αντρική σεξουαλικότητα ασκεί στη γυναίκα και αυτό μας ωθεί σε μια πάλη να αλλάξουμε τις προσωπικές σχέσεις με τους άντρες. Κατά ένα παρόμοιο τρόπο, το να αισθανόμαστε μπλοκαρισμένες στην κοινωνική ζωή, ανίκανες να μιλήσουμε, αμήχανες, φανερώνει μια αποξένωση και μια αντίσταση.

Τι παράξενη ύπαρξη που έχουμε! Πλάσματα που δεν είναι άντρες και όμως δε μπορούν να βγούν στον κόσμο και να δημιουργήσουν ως γυναίκες!

Είναι αδιανόητο ότι οι γυναίκες μπορούν να τα καταφέρουν μόνες σ' αυτόν τον κόσμο όπου,

από το εργοστάσιο ως το εργαστήριο, από το νηπιαγωγείο ως το γήπεδο, από το νόμο ως την ποίηση, αυτό που επιδοκιμάζεται είναι η υπεροχή του να έχεις αντρικό σώμα. Οι γυναίκες μπορούν να τα καταφέρουν, μόνο αν ένας ιστός από προνομιακές σχέσεις υφανθεί ανάμεσα σε γυναίκες, μέσα στον οποίο οι εμπειρίες που σχετίζονται με τη γυναικεία εξέλιξη ενισχυθούν από αμοιβαία αναγνώριση και κατόπιν βρεθούν τρόποι μετάφρασης αυτής της νέας σχέσης ανάμεσα στις γυναίκες, στην κοινωνική πραγματικότητα.

Αυτό είναι που αποκαλούμε έναν *ΚΟΙΝΟ ΚΟΣΜΟ ΓΥΝΑΙΚΩΝ*, είναι ένας ιστός από σχέσεις και αναφορές σε άλλες σαν και εμάς που είναι ικανός να καταγράψει και να κάνει αποτελεσματική την εμπειρία μας σ' όλη την ακεραιότητά της, συγκεντρώνοντας και αναπτύσσοντας την πρακτική γνώση που πολλές γυναίκες σε δύσκολες περιστάσεις έχουν ήδη αποκτήσει. Με άλλα λόγια, πρέπει να αναπτύξουμε τρόπους να υπάρχουμε στον κόσμο ενώ ταυτόχρονα να διατηρούμε και να βελτιώνουμε τις σχέσεις μεταξύ μας.

Υπάρχει ένας και μοναδικός κόσμος, που κατοικείται από γυναίκες, όπως και από άντρες, παιδιά, ζώα και διάφορα άψυχα πράγματα, και μέσα σ' αυτόν τον κόσμο, θέλουμε να ζήσουμε με την άνεσή μας.

ΔΗΜΙΟΥΡΓΟΥΜΕ ΕΝΑ ΔΥΝΑΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ

Η αλληλεγγύη είναι πολύτιμη όμως όχι αρκετή. Αυτό που χρειαζόμαστε είναι ποικίλες και δυνατός σχέσεις μέσα στις οποίες αυτό που μας ενώνει δεν είναι μόνο η υπεράσπιση των δικαιωμάτων μας. Σχέσεις στις οποίες οι διαφορές παίζουν το ρόλο εμπλουτισμού και όχι πια απειλής. Οι διαφορές ανάμεσα στις γυναίκες μερικές φορές παίρνουν τη μορφή πραγματικών αποκλίσεων και με την αναγνώριση της διαφοράς, συμβαδίζει μια συνεισφορά στην αξία που έχει η μια για την άλλη. Πάνω σ' αυτήν την συνεισφορά στηρίζεται το συναίσθημα ότι είναι πολύτιμο να είσαι γυναίκα. Όχι σε ένα γενικό και αφηρημένο τρόπο, αλλά σ' ένα περιε-

χόμενο μέσα στο οποίο η κάθε μία ζει με τις δικές της επιθυμίες να πετύχει και με τη δική της αίσθηση αποξένωσης που νοιώθει μέσα στην κοινωνία

Το να προσδώσεις αξία σ' αυτό το περιεχόμενο σημαίνει να τοποθετήσεις πρώτη μια από το είδος σου, να δώσεις προνόμια στην επιθυμία της για νίκη, στην αίσθηση ανεπάρκειας που νοιώθει και αυτό να το κάνεις από προσωπικό σου ενδιαφέρον. Με αυτόν τον τρόπο ένας υλικός σύνδεσμος μπορεί να εδραιωθεί ο οποίος μπορεί να επιτρέψει την επικοινωνία των πραγμάτων που έχουν καταπιεστεί στη σιωπή ή παραμορφωθεί κατά τις ατομικές διαμάχες με την αρσενική κοινωνία.

Στόχος μου είναι να φτιάξουμε ένα κόσμο μέσα στον οποίο μία γυναίκα θα μπορεί να υπάρξει χωρίς να πρέπει να δικαιολογήσει την ύπαρξή της. Σ' αυτό το σκοπό χρησιμοποιούμε την πολιτική πρακτική των σχέσεων ανάμεσα στις γυναίκες για να συνεισφέρουμε στο ζήτημα των διαφορών μεταξύ των γυναικών, στην ανάγκη να δεθούμε μ' αυτές και τελικά στην ανάγκη να εμπιστευτούμε και να στηριχθούμε πάνω σε μια από το ίδιο μας το είδος.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΜΑΝΑΣ – ΚΟΡΗΣ

Η σχέση ανάμεσα σε μάνα και κόρη δεν έχει θέση στην πατριαρχική κοινωνία. Γι' αυτό είναι μια σχέση σύγκρουσης από την οποία και η μάνα και η κόρη βγαίνουν χαμένες. Έχουμε τελικά καταλάβει ότι είναι πολύτιμο να δεθούμε με τις διαφορές μεταξύ μας στην πολιτική πρακτική μας. Το να αναγνωρίσουμε ότι κάποια από εμάς έχει "κάτι παραπάνω" παραβαίνει τους κανόνες της ανδροκρατούμενης κοινωνίας, σύμφωνα με την οποία όλες οι γυναίκες είναι αμετάκλητα ίδιες, μια και η παρουσία της μητέρας έχει εξαλειφθεί. Ταυτόχρονα αυτό μας φοβίζει και μας δημιουργεί κόμπλεξ κατωτερότητας σε σχέση με τους άντρες, από μια άμεσα δημιουργούμενη ανάγκη να αισθανθούμε τουλάχιστον ισάξιες με το ίδιο μας το είδος. Με στόχο να παλέψουμε ενάντια στην πατριαρχική κοινωνία πρέπει να δώσουμε πραγματική δύναμη μέσα από τις σχέσεις μας, σ' αυτήν την αρχαία σχέση μεταξύ μάνας και κόρης, στην οποία μπορούσε να υπάρχει, αγάπη και εκτίμηση για μια άλλη γυναίκα. Κάθε γυναίκα είχε, στο πρόσωπο της μητέρας της, την πρώτη της αγάπη και το πρώτο της πρότυπο. Προτείνουμε λοιπόν να αναπαράγουμε στις σχέσεις μας αυτή την ιεραρχία του "καλύτερη από", "χειρότερη από" που ορθά απεχθανόμαστε γιατί στην κοινωνία εμείς είμαστε οι χαμένες;

Η απάντηση είναι και "ΝΑΙ" και "ΟΧΙ".

ΝΑΙ γιατί πρέπει να καταργήσουμε αυτό το καθεστώς της ομοιομορφίας ανάμεσα στις γυναίκες που βασίζεται στην υποτίμηση του είδους μας- η ισοτιμία ανάμεσά μας έχει τις ρίζες της στη βαθιά ανασφάλεια που κάθε μία από εμάς αισθάνεται.

ΟΧΙ, ταυτόχρονα, γιατί το "καλύτερη από" που καθορίζει μια ανισότητα ανάμεσα στις γυναίκες καταλαμβάνει χώρο σε μια σχέση στην οποία αγάπη και εκτίμηση υπάρχουν μαζί.

Η αναγνώριση των ανισοτήτων ανάμεσα στις

γυναίκες δεν είναι ο ουσιαστικός σκοπός. Είναι η πρακτική μιας αντιπαράθεσης, μια πρακτική που χρειάζεται για να μας απελευθερώσει από το φόβο να είμαστε όχι τόσο καλές όσο οι άλλες γυναίκες και μέσα από την οποία κάθε γυναίκα μπορεί να φτάσει σε μία συνειδητοποίηση της ίδιας της της αξίας. Γιατί μπορεί να στηριχθεί πάνω σ' ότι είναι πολύτιμο στις άλλες και να το χειριστεί σαν ένα στοιχείο δύναμης. Το ότι αυτή η αναγνώριση της αξίας και της αμοιβαίας εμπιστοσύνης συμβαίνει μεταξύ των γυναικών που περνάνε μαζί το χρόνο τους και δουλεύουν μαζί, δημιουργεί ένα ισχυρό προηγούμενο. Αυτό σημαίνει ότι έχουμε ένα σημείο αναφοράς όπου η ακεραιότητα της ύπαρξής μας ως γυναίκες επιβεβαιώνεται. Στο σημείο που θα καταφέρουμε να δεθούμε με την αναγνώριση της ισοτιμίας, θα είμαστε σε θέση να βρούμε μια σειρά, ένα δυναμικό, μια γονιμότητα, των πρωταρχικών συναισθημάτων που συνδέονται με την αρχαία σχέση με τη μητέρα.

Με την αναγνώριση του "κάτι παραπάνω" που μια άλλη γυναίκα μπορεί να είναι, αυτά τα παλιά συναισθήματα θα βρουν ένα μέσο θετικής έκφρασης - απελευθερώνοντας τον εαυτό τους από αμφιβολίες και εμάς από αλληλοκατηγορίες.

ΣΤΟ ΦΩΣ ΜΙΑΣ ΖΩΝΤΑΝΗΣ ΕΠΙΘΥΜΙΑΣ

Θέλουμε να μεταφράσουμε την εμπειρία και την επιθυμία των γυναικών μέσα σε μία κοινωνία που δε θέλει να μάθει, και να αλλάξει τα πράγματα προς αυτήν την κατεύθυνση. Η θέληση να νοιώθουμε βολικά μέσα στον κόσμο φέρνει τα πράγματα πίσω σε μια ζωντανή σχέση με την επιθυμία να εξεταστούν. Μέσα στο φως αυτής της ζωντανής επιθυμίας αυτά μπορούν να αλλάξουν στο βαθμό που χρειάζεται. -

Ο τίτλος ανήκει στη νουθέλα της Ivy Coompton Burnett.

Η "Liberia Delle Donne" είναι βιβλιοπωλείο στο κέντρο του Μιλάνο και λειτουργεί σαν πολιτικός χώρος για γυναίκες. (παράγουν τη θεωρία τους με βάση την προηγούμενη εμπειρία τους)

Η Sottosopra είναι μη περιοδική έκδοση και μέχρι στιγμής έχει εκτυπωθεί δύο φορές. Το δεύτερο τεύχος δημοσιεύτηκε το 1988 και είχε ως θέμα της την Ευτυχία. Το 1988 έχουν εκδώσει δύο βιβλία: "Politics of the Sexual Difference" και ένα φιλοσοφικό βιβλίο τη "Diotima".

Μετάφραση: Ζωή Αμανατίδου

ΖΑΠΙΓΚ ΣΤΟΥΣ ΦΟΝΟΥΣ

Διαπιστευτήρια ανεξαρτησίας. Κοστολογημένες ελευθερίες. Με το κομμάτι. Με το κιλό οι αποδείξεις. Το τι είσαι και το τι δηλώνεις ότι είσαι. Το τίποτα. Η αρχή μας. Η αρχή μας στο άπειρο.

Εκτός από το φύλο μας. "Καλοκαίρι παραφροσύνης" το ονόμασαν μερικοί. Μερική, κι' η οπτική τους. Καλοκαίρι και αυξήθηκαν οι πράξεις βίας, βιασμού και κακοποίησης γυναικών. Φταίει το φεγγάρι, λένε, φταίει και το καλοκαίρι. Η λατρεία του θεού φαλλού ξαναζωντανεύει. Με τις ζέστες. Ίσως μόνο οι άντρες να θερμαίνονται και να υποφέρουν από τις υψηλές θερμοκρασίες. Και οι θυσίες προς καθησυχασμό του "θεού φαλλού" τους, κρίνονται απαραίτητες. Οι γιορτές του καλοκαιριού. Θύμα προς τέρψιν, το θηλυκό αντικείμενο του πόθου τους. Το φαινόμενο του αθεϊσμού των πιστών. Λατρέψτε τον άντρα, αγαπήστε τον, διατηρήστε τον. Μας χρειάζεται και τον χρειαζόμαστε, για να σπέρνει και να αφαιρεί ζωή, όπου, όπως και όποτε θέλει. Συντρίψτε τον φαλλό κρατήστε τον άντρα. Όχι στις φυλετικές ανισότητες. Κυρίως μη συγχέετε πράγματα και καταστάσεις. Άλλο φαλλός και άλλο άντρας. Καταστροφέας ο πρώτος, τροφοδότης ο δεύτερος. Μιας άλογης λογικής, που αιώνες τώρα καλά κρατεί.

Και χορεύουμε μαζί τους, χρόνια, στα κρυφά και ας μη μας αρέσει ο χορός και ας αρνούμαστε αυτό το λίκνισμα και ας κοιμόμαστε στο χεϊμόνα της μνήμης μας.

Γιατί εμείς κατέχουμε τους κατ' εξαίρεσιν φαλλούς. Γιατί εμείς αγαπάμε το άσπρο, αποφεύγουμε τις εναλλαγές, γιατί εμείς αστροφωτιζόμαστε, πιστεύουμε στην έκλειψη του ήλιου, γιατί εμείς αγαπάμε ότι πολεμούμε. Και οι τετρακόσιοι στην Κένυα και ο δεκαεξάχρονος στην Θεσσαλονίκη και οι πέντε δέκα ανώνυμοι παντού, ας κολυμπούν στη λήθη πια, μιας αναίμακτης δικαιοσύνης. Το φύλο τους θριαμβεύει ακόμη, μεσουρανεί, όσες - οι πιστές - οι προσέλθετε.

Το κεκτημένο δικαίωμα της επίθεσης και της εισβολής στις γυναίκες, δεν αποδοκιμάζεται ούτε νομικά ούτε ηθικά, μόνο ανθρωπιστικά. Και αντιμετωπίζονται τα υποκείμενα ως άφυλα.

γυναίκα. Αντίσταση που απαιτείται να προβάλεται καθημερινά ως μοντέλο, σε όλους τους χώρους που κινείται και σε διπλάσιο βαθμό από όσο την κατέχει, για να μπορέσει έτσι να αποδείξει και να πείσει.

Στις έρευνες των αιτιών, λαμβάνουν μέρος οι οικονομικές, κοινωνικές, μορφωτικές διαφορές, όχι όμως οι φυλετικές. Η υποτέλεια και η υπεροχή των φύλων, αποτελούν την άγνωστη X στις υποθέσεις. Η άγνοια των γυναικών αντιπαράρχεται την γνώση των ανδρών για τα προνόμια τους. Τα οποία συνειδητά δεν αποποιούνται. Και οι γυναίκες ότι δεν γνωρίζουν δεν μπορούν και να το πολεμήσουν.

Το σημείο εκκίνησης για τις πράξεις βίας, είναι η αυτοπεποίθηση και η σιγουριά του επιτιθεμένου για έλλειψη αντίστασης από την

Παιχνίδι άνισων όρων. με σημαδεμένα χαρτΙΑ σε μικρές και γρήγορες παρτίδες. Από την αρχή οι αντιπαλότητες. Παιχνίδι για συγκρίσεις. Στο μοίρασμα της τούρτας, όσο μπορούμε θα απέχουμε. Και ας ζούμε σε αντιφάσεις και ας μαχόμαστε με το αδύνατο και ας προσεγγίζουμε το εφικτό.

Κινούμαστε. Κι εμείς. Κι εμείς της γης οι κολασμένες, βιώνουμε την ερωτική μας επιλογή και σαν πολιτική. Γιατί ερωτευόμαστε ακόμη υπάρξεις και όχι φαντασιώσεις.

ΣΕΞΙΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΓΛΩΣΣΑ

Η γλώσσα βρίσκεται πάντοτε σε κατάσταση αλλαγής και εξέλιξης δια μέσου των αιώνων. Στην εποχή μας - εποχή του γυναικείου κινήματος και της απελευθέρωσης της γυναίκας - εξετάζοντας την γλώσσα από πολλές οπτικές γωνίες παρατηρούμε διαφορές που προδίδουν ακόμα διακρίσεις και προκαταλήψεις εις βάρος της γυναίκας. Οι διαφορές αυτές έχουν σχέση με την ιδεολογική και φιλοσοφική σκοπιά του κάθε πολιτισμού ανά τους αιώνες.

Ενώ σε άλλους πολιτισμούς, η επικρατούσα αρχή στην φιλοσοφία τους είναι η πίστη σε μία οντότητα με διπλή μορφή, στον Δυτικό πολιτισμό η οντότητα αυτή αποτελείται από διαφορετικά και αντίθετα στοιχεία, λόγου χάρη ενεργητικός-παθητικός και φυσικά αρσενικό-θηλυκό.

Ετσι έχουμε και τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά που συνθέτουν την ανδρική και γυναικεία ψυχοσύνθεση. Αφ' ενός έχουμε την βιαιότητα, επιθετικότητα, δυναμικότητα, ανταγωνιστικότητα, κ.λ.π. για τον άνδρα και αφ' ετέρου την ευαισθησία, ατολμία ή αναποφασιστικότητα της γυναίκας. Στην επίμονη επιδίωξη για ξεχωριστή έννοια αρσενικού και θηλυκού τα δύο φύλα αρνούνται για τον ευατό τους τα χαρίσματα και τις ικανότητες που πιστεύουν ότι ανήκουν στο άλλο φύλο. Λόγου χάρη οι άντρες αρνούνται την ευαισθησία και την τρυφερότητα, την οποία και περιμένουν από τις γυναίκες, οι οποίες με τη σειρά τους αρνούνται την δυναμική και με κύρος συμπεριφορά ενώ αυτά απαιτούν από τους άνδρες.

Έτσι με την προσκόλληση σ' αυτά τα στερεότυπα φυσικό επακόλουθο είναι να δημιουργούνται πολλά προβλήματα στις σχέσεις των δύο φύλων, τα οποία και σταδιακά μεταφέρονται από το σπίτι και το σχολείο, όπου οι σχολικές δραστηριότητες τονίζουν τις διαφορές εις βάρος του γυναικείου φύλου.

Το αποτέλεσμα είναι ότι τα κορίτσια δεν γνωρίζουν κατά πόσον θα πρέπει να πιέσουν τις ικανότητές τους για να μην φέρονται ανταγωνιστικά στα αγόρια. Επιπλέον όταν τα κορίτσια θέλουν να προβάλουν την θηλυκότητά τους υποβιβάζουν τις ικανότητές τους με το να αφήσουν τα αγόρια να έχουν την τελευταία λέξη σε θέματα γνώσεως και μοιραία οι ικανότητές τους αναστέλλονται ή και απορρίπτονται.

Ο γυναικείος λόγος είναι συνήθως πλάγιος χωρίς κύρος και με βαριές συναισθηματικές εκφράσεις και ντελικάτη γλώσσα, ενώ οι άνδρες μπορούν

να χρησιμοποιούν βαριές έως και υβριστικές εκφράσεις όταν νομίσουν ότι αυτό τους εξυπηρετεί.

Ετσι έχουμε τα διπλά STANDARDS π.χ. ο άνδρας να θεωρείται θαρραλέος και τολμηρός, ενώ η γυναίκα, στην ίδια περίπτωση, επιθετική και υστερική. Επίσης ο άνδρας χαρακτηρίζεται ως πολυμήχανος ή ιδιότροπος ενώ η γυναίκα ως πόνηρή, στρίγγλα, ραδιούργα, πόρνη -όχι πόρνος- γεροντοκόρη ή μεγαλοκοπέλα, ενώ ο άνδρας είναι εργένης. Η γυναίκα είναι ανδροχωρίστρα και όχι ο άνδρας.

Μια μελέτη που έγινε σε περιοδικά και εφημερίδες, σχετικώς με τον τρόπο και τις εκφράσεις που χρησιμοποιούν, όταν αναφέρονται στις εργαζόμενες γυναίκες δείχνει και την πραγματική θέση της γυναίκας στη σημερινή κοινωνία. π.χ. "μια λεπτεπίλεπτη γυναίκα" αναφέροντας μια υπεύθυνη πρόεδρο μεγάλης εταιρείας ή "μια χαριτωμένη κοπέλα με καστανά μάτια" αναφέροντας μια αθλήτρια ή "όταν μιλάει κοκκινίζει και γελάει"

αναφέροντας μια γυναίκα αξιωματικό και πολλά άλλα παρόμοια δημοσιεύματα καθημερινά.

Αυτή η σκληρή διαίρεση της γλώσσας οδηγεί στα διπλά στερεότυπα και τον διαφορετικό τρόπο έκφρασης όσον αφορά τον ανδρικό και γυναικείο λόγο, γι' αυτό και στο χώρο της εργασίας οι άνδρες αναφέρονται με τον τίτλο και την ειδικότητα τους ενώ τις γυναίκες τις αποκαλούμε απλώς υπαλλήλους. Μια γυναίκα καθηγήτρια θα είναι η κυρία τάδε ενώ ο σύζυγός της καθηγητής αποκαλείται με τον τίτλο του, ο κ. καθηγητής.

Το ίδιο συμβαίνει και ως προς την περιγραφή της εξωτερικής εμφάνισης, του χαρακτήρα, των ικανοτήτων της ηλικίας, των χαρισμάτων των δύο φύλων κ.λ.π.

Λόγου χάρη μια ηλικιωμένη γυναίκα έχει γεράσει ενώ ο ηλικιωμένος της άνδρας είναι αρρενωπός ή ώριμος κ.α. Επίσης σε πολλά επαγγέλματα ή υπηρεσίες η έννοια της λέξης είναι αυτομάτως αρσενική ή αντίστοιχα θηλυκή, όπως όταν λέμε γιατρός, είναι αρσενική και όταν λέμε νοσοκόμος ή γραμματέας θηλυκή.

Αλλήμορφη διακρίσεως υπάρχει στις κοινωνικές εκδηλώσεις με την ετικέτα της ευγένειας και κολακείας προς το γυναικείο φύλο και την αντιμετώπιση της γυναίκας ως διακοσμητικού αντικειμένου.

Όλοι μας κρίνουμε και κρινόμαστε από τη γλώσσα που χρησιμοποιούμε. Όταν μιλούμε δηλώνουμε ποιοί είμαστε και τι θέλουμε. Γι' αυτό οι γυναίκες αν μεταχειρίζονται πλάγια-χωρίς κύρος γλώσσα χωρίς απαντήσεις, ανεύθυνη ή πληκτική γλώσσα αναλόγως και θα κρίνονται και θα είναι περιορισμένες ως προς τις κατακτήσεις της ζωής. Και αυτοί που επιμένουν στη σεξιστική διχοτόμηση της γλώσσας είναι καταδικασμένοι σε περιορισμούς, που είναι αντίθετοι με την δημιουργικότητα και θα βρεθούν απομονωμένοι από τις έννοιες της ανάπτυξης και της ελευθερίας.

Στη σημερινή εποχή με τους καινούργιους ρόλους που έχουν αναλάβει οι γυναίκες ήδη έχει αρχίσει να φαίνεται αυτή η επίδραση στη γλώσσα ή τουλάχιστον αρχίσαμε να την συνειδητοποιούμε καθώς διάλεκτοι και συνομιλίες παίρνουν νέες μορφές. Γυναίκες και άνδρες έχουν ήδη αρχίσει να αλλάζουν, διάφορες λέξεις και φράσεις, μπαίνουν στην κοινωνι-

κή ζωή και στον τύπο, τουλάχιστον στην Αμερική που προπορεύεται στις αλλαγές, όπως σε μια εγκυκλοπαιδική σειρά με τον τίτλο "Αμερικάνοι Επιστήμονες" άλλαξε και έγινε "Άνδρες και Γυναίκες Επιστήμονες".

Επίσης στον τύπο στο WASHINGTON POST δόθηκε εντολή στους συντάκτες να αποφεύγουν τις λέξεις χωρισμένη, γιαγιά, νοικοκυρά ή ξανθιά όταν αναφέρονται σε γυναίκες, όπως δεν λέμε για τους άνδρες χωρισμένους, παππούς, νοικοκύρης, ή ξανθός. Επίσης ένα περιοδικό αντικατέστησε τον τίτλο "ο άνδρας της χρονιάς" με το "Η προσωπικότητα της χρονιάς".

Στην Αμερική έχουν σχηματιστεί επιτροπές οι οποίες σε συνεργασία με διάφορους φορείς επισημαίνουν τις σεξιστικές διακρίσεις στην γλώσσα, όπως στον τύπο και τα βιβλία και προτείνουν αλλαγές στην έκφραση, όπως αντί της λέξης άνδρες, να αναφέρονται οι λέξεις άνθρωποι ή άτομα ή οι πρόγονοί μας αντί οι πατέρες μας ή οι γυναίκες του γραφείου, αντί τα κορίτσια του γραφείου κ.λ.π.

Αλλαγές έγιναν και στα σχολικά βιβλία όπως "η Μαρία Κιουρί προσέφερε στην επιστήμη αυτό που λίγοι άνδρες ή γυναίκες μπόρεσαν να προσφέρουν" ή "οι Γυναίκες στην Αρχαία Αίγυπτο ορίζανε περιουσίες", αντί του "επιτρέπονταν στις γυναίκες στην Αρχαία

Αίγυπτο να ορίζουν περιουσίες".

Κατά αυτόν τον τρόπο με τη σωστή εξέλιξη της γλώσσας στο μέλλον, η ανατροφή των παιδιών θα προσανατολίζεται στην ανάπτυξη μιας εξισορροπημένης και ανδρογύναικης φύσης που δεν θα απορρίπτει ορισμένα αν

θρώπινα χαρακτηριστικά. "Ήλθε ο καιρός που θέλαμε τις αλλαγές όχι μόνο για το καλό των γυναικών, αλλά για το καλό και των ανδρών", είπε η CLARK BOOTH LUCE τέως πρέσβειρα των Ηνωμένων Πολιτειών.

Οι νέες σχέσεις μεταξύ ανδρών και γυναικών θα έχουν μια καινούργια μορφή πλησιάσματος με ευαισθησία και τρυφερότητα. Ενας ακαδημαϊκός έγραψε ότι "η σχέση μας με την κοινωνία από όρους ισχύος και ανταγωνισμού πρέπει να εξεταστεί και να αλλάξει, γιατί υπάρχουν δύο είδη δυνάμεως, η δύναμη να επικρατούμε στους άλλους και η δύναμη να γεμίζουμε και να ικανοποιούμε τον εαυτό μας".

Το φλέγον πρόβλημα του ανθρώπινου γένους είναι οι σχέσεις μεταξύ των ανδρών και γυναικών. Αν αυτές ήταν σωστές δε θα υπήρχε η ανάγκη να δημιουργούνται προβλήματα που να προκαλούν πολέμους και καταστροφή του περιβάλλοντος, γιατί η προσωπική ικανοποίηση θα απέκλειε την ανάγκη υπάρξεως αυτών των δεινών.

Δηλαδή δεν θα αισθανόμαστε την ανάγκη να ικανοποιήσουμε τους εαυτούς μας με έξαλλες ενέργειες που αποβαίνουν εις βάρος μας. Έχει επικρατήσει η άποψη ότι άνδρες και γυναίκες δεν μπορούν να έχουν άλλες σχέσεις εκτός των σεξουαλικών. Η φίλια μεταξύ αυτών είναι ένας τομέας ανεξερεύνητος ακόμα, αλλά όχι νέος. Ενας άλλος ακαδημαϊκός έγραψε "η σεξουαλική σχέση μεταξύ ανδρών και γυναικών είναι μια βασική σχέση, ανάμεσα σε άλλες, αλλά πρέπει οι άνδρες και οι γυναίκες να μάθουν να δέχονται ο ένας τον άλλον πρώτα σαν ανθρώπινα όντα και δευτερο σαν όντα διαφορετικού γένους.

Ετσι όταν παύσει η σεξιστική αντιμετώπιση στις σχέσεις των δύο φύλων τότε και η γλώσσα θα πάρει άλλη μορφή που θα αντικατοπτρίζει τη νέα πραγματικότητα. Αυτή η γλώσσα θα λέγεται ανδρογύναικη γλώσσα.

Σήμερα με την εφεύρεση των καταστροφικών όπλων είναι η κατάλληλη στιγμή να στραφούμε προς τον ανδρογυνισμό που αποκλείει τον ανταγωνισμό των δύο φύλων και συμβάλλει στην συνεργασία τους.

Η ανδρογύναικη ζωή εκφράζεται με την ανδρογύναικη γλώσσα, η οποία δεν έχει ούτε ρατσισμό ούτε παραγκωνισμό, αλλά αφορά την ποιότητα της ζωής και όχι την εξουσία. Αυτός ο νέος τρόπος ζωής θα είναι προσωπικός, ούτε ανδρικός ούτε γυναικείος.

Η ανδρογύναικη γλώσσα θα συμπληρώνει αντι να διαιρεί, θα συνδυάζει το αίσθημα με τη λογική την τρυφερότητα με τη δύναμη, την επιβολή με την καταδεκτικότητα.

Δε θα δέχεται ούτε την αδύναμη και κακεντρεχή "γλυκύτητα" της γυναικείας γλώσσας ούτε την ισχυρογνωμοσύνη και καυστικότητα της ανδρικής, αλλά θα εξισορροπεί και θα υποστηρίζει αντί να καταπολεμά.

Από το βιβλίο της MARY
RITCHIE KAY
"Ανδρική -
Γυναικεία Γλώσσα".
Μετάφραση -Διασκευή:
Πόπη Παναγή

Η Γυναίκα ανάμεσα στην Οικογένεια και την Εργασία

Σύγκρουση, συμβιβασμός ή μια νέα διαλεκτική σχέση;

Η οικογένεια υπήρξε πάντα ο χώρος που θεωρήθηκε ότι προσιδιάζει στη γυναίκα, ανεξάρτητα από τις μορφές που κατά καιρούς πήρε στην εξέλιξή της.

Γυναίκα και Οικογένεια θεωρείθηκε ότι είναι στενά συνδεδεμένες και χωρίς ουσιαστικά περιθώρια αλλαγής αυτής της σχέσης.

Άλλωστε αυτή είναι η εικόνα που πάντα δίνεται και βέβαια συντηρείται και αναπαράγεται.

Η σχέση αυτή έχει αποδοθεί στη "φύση" της γυναίκας, σαν εκπλήρωση του σκοπού της ζωής της, της ίδιας της της ύπαρξης.

Η αναπαραγωγική ικανότητα, το υπέροχο αυτό δώρο της φύσης στο γυναικείο φύλο, απ' τη μια μεριά συνδέθηκε απόλυτα με την οικογένεια και από την άλλη μετατράπηκε στο βασικό λόγο περιορισμού των γυναικών στον ιδιωτικό χώρο.

Ο ρόλος και η θέση των γυναικών στην οικογένεια χαρακτηρίζονται από μια σειρά καταστάσεων, αντιλήψεων, προκαταλήψεων, που κάθε άλλο παρά ιδανική την κάνουν στην πραγματικότητα. Και βέβαια εντελώς διαφορετική από την εικόνα που παρουσιάζεται προς τα έξω πάντα θετική και προνομιούχα.

Οι πατριαρχικές αξίες που εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να κυριαρχούν, ο καταμερισμός εργασίας μέσα στην οικογένεια με βάση τον κατα φύλα προσδιορισμό, αλλά και η θεσμοποιημένη σεξουαλική σχέση ανάμεσα στα δύο φύλα σύμφωνα με τις παραδοσιακές αντιλήψεις και την διπλή ηθική είναι, πιστεύω οι ρίζες της κοινωνικής

κατωτερότητας των γυναικών.

Όταν λέμε οικογένεια εννοούμε γυναίκα στην οποία πέφτουν τα οικογενειακά και οικιακά καθήκοντα παράλληλα με το μέγαλωμα των παιδιών και τη φροντίδα των ηλικιωμένων.

Πολύ σωστά η οικιακή εργασία χαρακτηρίστηκε ως η πιο "μαύρη" εργασία που υπάρχει, χωρίς να απογράφεται, χωρίς να αναγνωρίζεται, αν και απαιτεί δεκάδες εξειδικευμένες ικανότητες.

Μια εργασία που παράλληλα είναι κοινωνικά απαραίτητη, που αποτελεί οργανικό μέρος του οικονομικού συστήματος, εφόσον συντελεί ουσιαστικά στην αναπαραγωγή και διατήρηση της - ανδρικής κυρίως - εργατικής δύναμης.

Η εργασία των γυναικών στην οικογένεια έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την διαφοροποιούν από κάθε άλλη εργασία γιατί είναι έντονα φορτισμένη από συναισθήματα. Αισθήματα προσφοράς, αγάπης, αλτρουισμού, αλληλεγγύης αλλά και ενοχών, υποτίμηση της αξίας της, περιθωριοποίηση των αναγκών της γυναίκας. Όλες οι ονομαζόμενες "Πηνελόπειες αρετές" συνυπάρχουν με την εκμετάλλευσή της και την αίσθηση - έστω και υποσυνείδητα - ότι δεν είναι το ασθενές φύλο αλλά και το ηττημένο.

Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες, αλλά κυρίως με αυτήν την ιδεολογία βγήκε η γυναίκα στην παραγωγή, στην αγορά της αμειβόμενης εργασίας. Χωρίς ποτέ η ίδια - σαν φύλο, σαν συλλογικότητα - να μπορέσει να επηρεάσει τους όρους και τις προϋποθέσεις αυτής της συμμετοχής.

Αλλά και χωρίς να υπάρξουν αλλαγές στη λειτουργία της οικογένειας και των υποχρεώσεων της γυναίκας απέναντι σ' αυτήν.

Η ζωή της εργαζόμενης γυναίκας κινείται ανάμεσα στους δύο πόλους:

*** Οκογένεια - Μισθωτή Εργασία**

*** Αναπαραγωγή - Παραγωγή**

*** Ιδιωτικό - Δημόσιο**

Η ζωή των εργαζομένων γυναικών κινείται - μεταφέρεται από τον ένα κόσμο στον άλλο και υποχρεούνται μέσα στο χρόνο της ζωής τους να μοιράζουν τους χρόνους αλλά και να προσαρμόζουν τις συμπεριφορές τους και την ψυχολογία τους ανάλογα με το που βρίσκονται.

Η αμειβόμενη εργασία παραδοσιακά θεωρήθηκε σαν αξία ανδρική, μια σταθερά αδιαχώριστη από την ύπαρξη του αρσενικού φύλου. Ένας στόχος για τον οποίο εκπαιδεύεται και στον οποίο κατευθύνεται από τα πρώτα παιδικά του χρόνια.

Για την γυναίκα, για αιώνες, η ίδια η εργασία προσδιορίστηκε σαν μια "μη αξία" ίσως και αρνητική αξία παλιότερα. Αυτή η αντίληψη μόνο τα τελευταία χρόνια άρχισε να διαφοροποιείται.

Παράλληλα όμως εξακολουθεί να διατηρείται, σε μεγάλο βαθμό, η αντίληψη πότε, ποια, και τι είδους εργασία θεωρείται "κατάλληλη" για το γυναικείο φύλο. Αυτή διαμορφώνεται από τους άνδρες και ποικίλλει - χωρίς ουσιαστικά να αναιρείται - κατά χρονικές περιόδους ανάλογα με τις ανάγκες της παραγωγής, τις οικονομικές φάσεις αλλά και τις επικρατούσες κοινωνικές, πολιτικές και θρησκευτικές αξίες.

Ακόμα κι όταν ένας άνδρας και μια γυναίκα ασκούν το ίδιο επάγγελμα, απασχολούνται στον ίδιο τομέα της παραγωγής, ακόμα και τότε η σχέση τους με την εργασία είναι διαφορετική καθώς και η αντιμετώπισή τους από τους τρίτους.

Οι παράγοντες παιδιά, οικογένεια, σχέση με το άλλο φύλο παρεμβαίνουν καθοριστικά. Το φύλο του - της εργαζόμενου - νης είναι πάντα παρόν και διαμορφώνει αντίστοιχα θετικές ή αρνητικές συμπεριφορές.

Από τη άλλη πλευρά οι παντρεμένες και μητέρες εργαζόμενες γυναίκες υποχρεούνται να συμπεριφέρονται στο χώρο της εργασίας τους σαν να μην έχουν οικογενειακή ζωή και ό,τι σημαίνει αυτό για τις ίδιες.

Οι σχέσεις εξουσίας ανάμεσα στα δύο φύλα αντανακλώνται και αναπαράγονται στο χώρο της μισθωτής εργασίας. Η ιδεολογία της Πατριαρχίας περνά από τον Ιδιωτικό χώρο στο Δημόσιο τον επηρεάζει και τον διαμορφώνει.

Η Ιδιωτική και η Δημόσια σφαίρα αλληλοσυμπλέκονται και επιδρούν η μια στην άλλη με βασικό όμως παράγοντα τις συνθήκες και τους όρους λειτουργίας του Ιδιωτικού δηλαδή της Οικογένειας.

Με αυτό τον τρόπο προσδιορίζουν την αμειβόμενη εργασία των γυναικών αρνητικά την υποτιμούν, την περιθωριοποιούν, χωρίς να αφήνουν χώρο και να επιτρέπουν την ύπαρξη ή την αναγνώριση θετικών χαρακτηριστικών όπως το συναίσθημα, την αλληλεγγύη κ.α.

Η αμειβόμενη εργασία έχει διαμορφωθεί από την παρουσία, τις αξιολογήσεις, τους χρόνους και τις ανάγκες του ανδρικού φύλου. Το πρότυπο που υπήρξε και εξακολουθεί να αναγνωρίζεται είναι αυτό του Άνδρα - εργαζόμενου. Η γυναίκα υποχρεώθηκε να το αποδεχτεί και να προσαρμοστεί σ' αυτό. Μια προσαρμογή που δεν ήταν δυνατό να συμβεί χωρίς υπερβολικό κόστος εκ μέρους των Γυναικών και εις βάρος της συναισθηματικής και ψυχολογικής τους ισορροπίας. Ακόμη όμως και ως προς το σώμα τους.

Η υποτίμηση της δουλειάς τους στο σπίτι και την οικογένεια μεταφέρθηκε στη δουλειά τους στην παραγωγή και μεταφράστηκε ως προς την αξιολόγησή τους.

Οι αμοιβές - για παράδειγμα - της εργασίας των Γυναικών υπήρξαν πάντα και δυστυχώς εξακολουθούν να είναι μικρότερες από αυτές των Ανδρών παρά τις νομοθετικές ρυθμίσεις. Πάντα βρίσκεται κάποιο κριτήριο που τις διαφοροποιεί και βέβαια τις υποτιμά.

Στην προσπάθεια να εκσυγχρονιστεί η Νομοθεσία με βάση την αρχή της Ισότητας των δύο φύλων, το μόνο θέμα που αντιμετωπίστηκε ήταν αυτό της άνισης αμοιβής, χωρίς βέβαια να θέσει ουσιαστικά τέλος. Για τα άλλα θέματα ποτέ κανείς δε μίλησε και δε θεώρησε απαραίτητο να τα αντιμετωπίσει και να τα ρυθμίσει λαμβάνοντας υπ' όψιν την παράμετρο φύλο και ότι αυτό σημαίνει.

Ηπροστατευτική Νομοθεσία, που ίσχυε παλιότερα, λειτουργούσε προς την κατεύθυνση της προστασίας κυρίως της Οικογένειας και όχι της κατοχύρωσης των Δικαιωμάτων των Γυναικών.

Η σύγχρονη Νομοθεσία, που την αντικατέστησε, ουσιαστικά λειτουργεί σαν την άλλη όψη του ίδιου νομίσματος, αφού στηρίζεται στην αντίληψη του εξισωτισμού δηλ. της ταύτισης των εργαζομένων Γυναικών με τους εργαζόμενους Άνδρες.

Σήμερα η κατάσταση διαμορφώνεται ακόμα πιο άσχημα. Η συντηρητική αντεπίθεση που εκδηλώνεται σε πολιτικό και πολιτισμικό επίπεδο παράλληλα με όλες τις άλλες αρνητικές επιπτώσεις έχει σα στόχο και την άρνηση των ιδεών για την Γυναικεία Απελευθέρωση. Μέσα σ' αυτήν είναι σαφές ότι επαναπροτείνεται μια αντίληψη για την "προστασία" της Οικογένειας με παράλληλη επιστροφή των Γυναικών σε παραδοσιακούς ρόλους, σε "αιώνιες" αξίες δηλ. σε μια εκ νέου υποταγή και υποτίμησή τους, αφού το φύλο θα προσδιορίζει τη θέση και το ρόλο του Ατόμου.

Παράλληλα και φαινιμενικά μόνο αντίθετο, αλλά με τον ίδιο ιδεολογικό στόχο προτείνεται στις Γυναίκες ένα μοντέλο χειραφέτησης επιθετικό, ανταγωνιστικό που στην πραγματικότητα αρνείται επίσης την Απελευθέρωση ως Πολιτική όλων των γυναικών και για όλες τις Γυναίκες.

Η πρόταση, το μοντέλο που προσφέρεται, είναι της απώλειας της Γυναικείας ταυτότητας και συνείδησης όπως αυτή διαμορφώθηκε μέσα στο Φεμινιστικό Κίνημα.

Ο Ιδιωτικός χώρος διατηρεί τα στεγανά του και κρατάει δέσμιες τις Γυναίκες, ενώ ο Δημόσιος, που ανήκει στους Άνδρες τις δέχεται αλλά ευνουχισμένες.

Και ενώ το φύλο των Γυναικών ξεχνιέται σαν παράμετρος ως προς την ουσιαστική κατοχύρωση των Δικαιωμάτων τους, είναι παρόν κάθε στιγμή όσον αφορά τη συμπεριφορά και την αντιμετώπισή τους από τον εργοδότη, το συνάδελφο ή τον πελάτη άνδρα. Οι σεξουαλικές παρενοχλήσεις στο χώρο της μισθωτής εργασίας είναι ένα θλιβερό "προνόμιο" των Εργαζομένων Γυναικών χωρίς καμιά συνέπεια για τους παρενοχλούντες.

Η τεράστια έκταση του μόλις τώρα γίνεται αντιληπτή και οι συνέπειες του στη σωματική, ψυχική και συναισθηματική υγεία του γυναικείου πληθυσμού δεν έχουν ακόμη επακριβώς μελετηθεί.

Έτσι λοιπόν η εφαρμογή της τυπικής Ισότητας δεν είναι και δεν μπορεί να είναι σήμερα πια το μόνο ζητούμενο, αν δεν συνδεθεί με μια σειρά από άλλα θέματα που τίθενται από το γυναικείο κίνημα Δηλαδή την πρωτοπορία των Γυναικών.

Είναι ανάγκη να επαναπροσδιοριστεί τι είναι Δημόσιο και τι Ιδιωτικό και βέβαια ποιο είναι το πρότυπο της Ισότητας.

Η Ισότητα δεν μπορεί να νοηθεί σαν ισοπέδωση, εξίσωση ή ταύτιση με το ανδρικό φύλο.

Στο χώρο της εργασίας είναι ιδιαίτερη η ανάγκη να αναλυθεί η έννοιά της, το περιεχόμενό της και κυρίως η νέα διάσταση που μπορεί να έχει μέσα από την αναγνώριση της διαφορετικότητας των φύλων. Όπου όμως η διαφορετικότητα δεν θα επιτρέπεται σε ανισότητα.

Το δικαίωμα για Ισότητα στην Ελευθερία και διαμέσου της Ελευθερίας αναγνωρίζει - θεωρητικά - την δυνατότητα του αναπροσδιορισμού των Γυναικών.

Δεν μπορεί λοιπόν η Οικονομική χειραφέτηση μέσα από την αμειβόμενη εργασία να είναι μια εμπειρία απώλειας σπουδαίων τμημάτων του εαυτού μας. Να μην ζούμε την **“δυσφορία της χειραφέτησης”** όπως δηλώνουν οι Ιταλίδες Φεμινίστριες.

Μέσα στο χώρο της Εργασίας οι Γυναίκες ζητούν να διαμορφώσουν μια νέα σχέση όπου θα αναγνωρίζεται ο εαυτός τους και οι αξίες τους όχι όπως παραδοσιακά και υποχρεωτικά διαμορφώθηκαν, αλλά όπως οι ίδιες αποφάσισαν και τις επέλεξαν μέσα από την αυτοσυνείδησή τους και τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους.

Ανάμεσα σ' αυτές τις αξίες είναι και η χρήση του χρόνου τους.

Η Εργαζόμενη Γυναίκα βρίσκεται αντιμέτωπη με δύο ασφυκτικά οριζόμενους χρόνους που της επιβάλλονται και δεν τους επιλέγει: Τον χρόνο της Οικογένειας και τον χρόνο της Μισθωτής εργασίας. Κυριαρχούν στη ζωή της όχι μόνο σαν διάρκεια αλλά και σαν ουσιαστική απασχόληση με αποτέλεσμα να μην τους διαθέτει αποκλειστικά δικό τους προσωπικό και ελεύθερο χρόνο.

Ο χρόνος δεν της ανήκει, ούτε μπορεί να τον χρησιμοποιήσει όπως η ίδια θέλει. Άλλωστε οι περισσότερες Γυναίκες ούτε διανοούνται ότι μπορεί να έχουν δικό τους χρόνο ή να έχουν το δικαίωμα να τον προγραμματίσουν όπως οι ίδιες θέλουν. Θεωρούν σχεδόν όλες όπως και όλοι οι Άνδρες το χρόνο της Εργασίας σαν τον σπουδαιότερο γιατί έτσι αναγνωρίζεται και από το σύνολο, της κοινωνίας και κυρίως της εξουσίας.

Ο χρόνος της οικιακής εργασίας, της μητρότητας, της φροντίδας των άλλων, που είναι αποκλειστικά γυναικεία δεν υπολογίζεται σαν κοινωνικός χρόνος. Και βέβαια ο χρόνος της ξεκούρασης, του έρωτα, των ανθρωπίνων σχέσεων, αυτός ο χρόνος που εξανθρωπίζει τη ζωή, την ομορφαίνει, της δίνει άλλο περιεχόμενο και αξία θεωρείται πια σαν χαμένος χρόνος.

Δεν μπορεί για τις Γυναίκες, αλλά όχι μόνο γι αυτές, ο καθημερινός χρόνος να μετατρέπεται σε ωράρια. Το κόστος είναι μεγάλο σε σωματική και κυρίως σε ψυχική υγεία και ισορροπία.

Οι Γυναίκες καθορίστηκαν κοινωνικά από δύο παράγοντες:

- 1) Τη βιολογική ικανότητα της αναπαραγωγής.
- 2) Τον κατά φύλα καταμερισμό εργασίας μέσα στο δομημένο κοινωνικό καθεστώς

Κι αν ο πρώτος είναι σταθερός και αμετάβλητος - ως είμαστε περήφανες γι' αυτό - ο δεύτερος είναι τροποποιήσιμος και ανατρέψιμος. Αυτός είναι και ο στόχος του Φεμινιστικού Κινήματος.

Να διαμορφώσει νέες κοινωνικές αντιλήψεις για το ρόλο και τη θέση των Γυναικών τόσο στην Οικογένεια όσο και στην Εργασία. Οι δύο αυτοί χώροι δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν σαν στεγανά, ούτε να αλλάξουν καθένας χωριστά, χωρίς να αλληλοεπηρεαστούν.

Η νέα σχέση των Γυναικών με την εργασία περνάει αναγκαστικά μέσα από μια ισότιμη ανακατανομή της κοινωνικά αναγκαίας εργασίας, - της οικιακής -, ανάμεσα σ' όλα τα άτομα της Οικογένειας που είναι ικανά για εργασία.

Μια τέτοια ανακατανομή θα επιφέρει ριζικές αλλαγές στις σχέσεις των δύο φύλων γιατί προϋποθέτει το ξεπέρασμα της ιδεολογίας του ισχυρού άνδρα, του προορισμένου μόνο για το Δημόσιο χώρο. Σημαίνει ακόμα μια διαφορετική - θετική αντιμετώπιση των οικιακών εργασιών, αφού θα αναλάβει μέρος τους και ο άνδρας.

Μα το πιο βασικό ίσως είναι ότι έχει σαν άμεση συνέπεια τη μείωση του ωραρίου εργασίας της Γυναίκας και του Άνδρα μέσα και έξω από το σπίτι, με αποτέλεσμα να αυξηθεί ο ελεύθερος χρόνος και των δύο.

Μια νέα αντίληψη θα διαμορφωθεί για την Εργασία, για την Οικογένεια αλλά και για τον ελεύθερο χρόνο, όπως και για το τι είναι σπουδαίο και τι όχι.

Η αμφισβήτηση των σχέσεων εξουσίας που διαμορφώνονται μέσα στην Οικογένεια είναι φυσικό να επηρεάσει κατ' επέκταση τις σχέσεις στην Εργασία, έτσι ώστε να δημιουργηθεί ένας νέος συνδιασμός των υποχρεώσεων, των αναγκών και των ανθρωπίνων σχέσεων.

Η πρόταση αυτή, που προέρχεται από το Φεμινιστικό χώρο, μπορεί να φαίνεται ανεφάρμοστη, ουτοπική, ονειρική και ίσως για κάποια μελλοντική κοινωνία. Αλλά ποιά είναι τα θετικά που έχει να μας προτείνει η σημερινή για να μη θέλουμε εμείς οι Γυναίκες να την αλλάξουμε;
Κανένα.

Το κείμενο αυτό έχει σαν αφετηρία του τις συζητήσεις που κάναμε με τη Γιώτα Κραββαρίτου καθώς και την πρόταση Νόμου των Φεμινιστριών - Κομμουνιστριών του πρώην Ι.Κ.Κ. με τίτλο “Ο χρόνος είναι πλούτος και όχι μόνο χρήμα”, “Νέοι χρόνοι για τις Γυναίκες”.

Από 'κει και πέρα είναι η ατομική ως συλλογική εμπειρία του φύλου μας.

Αυτάρκεις με το φύλο μας

Ερεσσός

μια παραλία, μια ιστορία. Μνήμη και θίωμα και παραμύθι.

Γυναικείο camping

Γυμνές γυναίκες φιγούρες ξεπροβάλλουν κάθε πρωί από τα δέντρα.

Όλες σχεδόν οι φυλές του κόσμου εκεί: γίνονται φίλες και ερωμένες.

Καλοκαιρινό προσκύνημα

Μόνη ιέρεια η θάλασσα.

Όλα ένα τοπίο.

Η γραμμή του βουνού, η θάλασσα, ο ουρανός, η αμμουδιά οι γυμνές γυναίκες.

Απόλυτη αρμονία. Φυσική.

Οι μέρες πλημμυρίζουν θάλασσα και οι νύχτες γεμάτες φεγγάρι.

Οι γυναίκες παίζουν μεταξύ τους στη θάλασσα, στην παραλία.

Το νερό εξατμίζεται πάνω στο σώμα μένει το αλάτι.

Μια γυναίκα το γλείφει από τη

κοιλιά της φίλης της.

Αν κλάψει τα δάκρυα της θα είναι θαλασσινά αλμυρά.

Οι ντόπιοι δεν καίνε πια τις σκηνές των γυναικών.

Μια ζητούμενη ισοροπία δείχνει να έχει επιτευχθεί, βασισμένη στην ανοχή για το κέρδος.

Απόγευμα.

Μια παρέα από γερμανίδες ετοιμάζονται να κουρέψουν μια φίλη τους.

Το μαλί κόβεται κόντρα, κοντές ξανθές

τριχούλες πέφτουν στην άμμο.

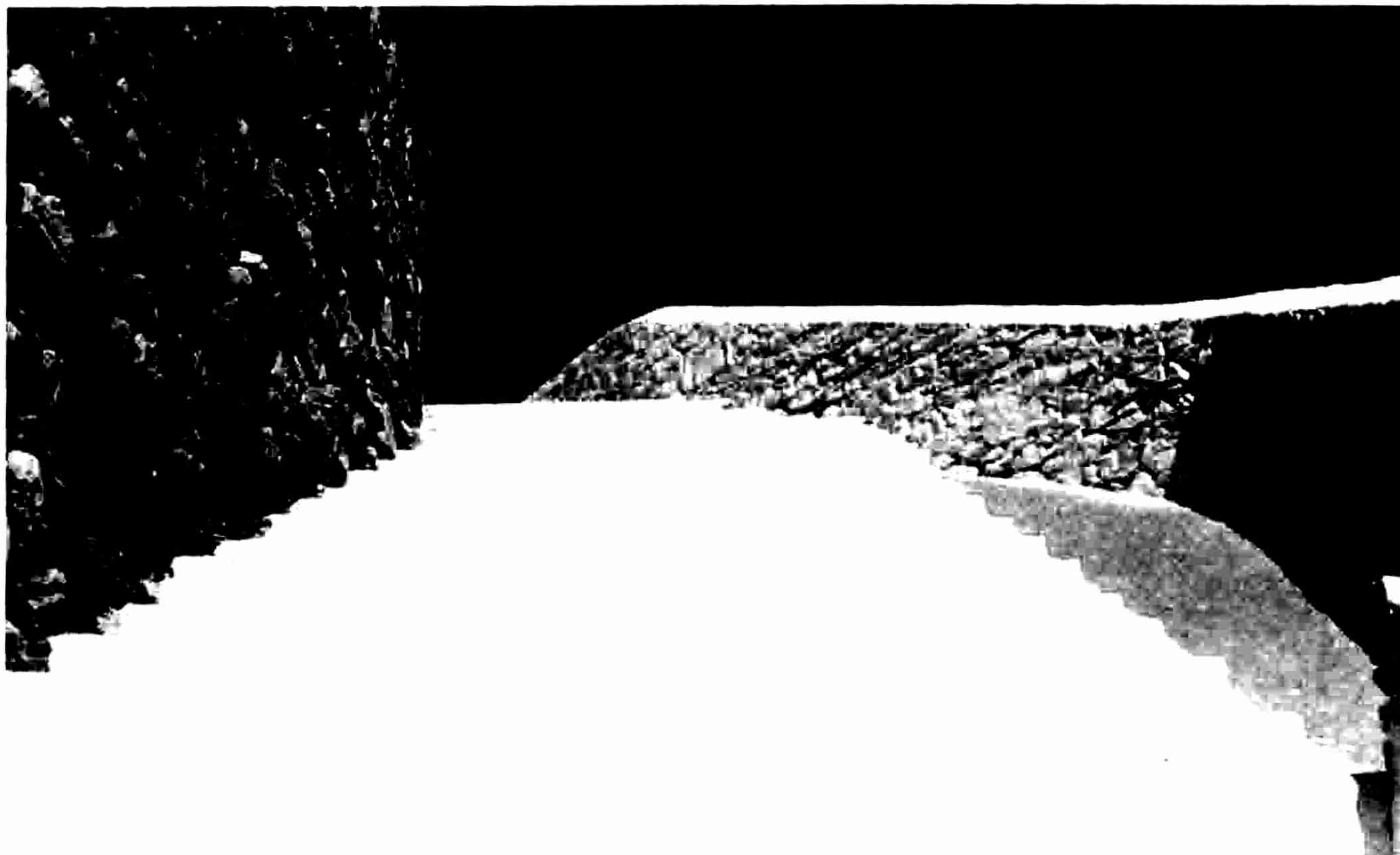
Αφρός ξυρίσματος χρησιμοποιείται για

περιοχές που απαιτούν μεγαλύτερη προσοχή.

Σήκωμα κεφαλιού. Τέλος. Κοίταγμα στο καθρέφτη. Χαμόγελα.

Ενα μπαρ μόνο γυναίκες.
Γεμάτο από το πρωί. "Language is English". Γυναικείες συντροφίες
συζητάνε, παίζουν τάβλι, γελάνε...
Δίπλα, ελληνικός καφενές με ανατολίτικη
μουσική. Τζουράς και τουμπερλέκι. Άνδρες τραγουδάν και χορεύουν.

Μια γνώριμη γυναικεία φωνή σε "άπταιστα ελληνικά" φτάνει στ' αυτιά μου.
"Εδώ, είναι γυναίκες που θέλω να είμαι μαζί τους"
δίπλα, είναι άνδρες που παίζουν τη μουσική που αγαπάω.

Νύχτα.
Το "I got the power"
δίνει παλμό στο έδαφος και οι γυναίκες
έχουν καταλάβει ένα μεγάλο κομμάτι στην πίστα της Disco.
Προκαλούν τα βλέμματα της ετεροπλειοψηφίας,
(Μάλλον γιατί είναι οι καλύτερες χορεύτριες!).
Η μουσική γίνεται slow.
Το Παρίσι του '20 των guy - lesbian bar ζωντανεύει.
Οι γυναίκες αγκαλιάζονται και κυλούν στο ρυθμό.
Η σελήνη γιορτάζει.
Μια Αγγλίδα που γνωρίζει την Ερεσσό
δύο χειμώνες μου λέει:
I like this place.

Χριστίνα Παράσχου

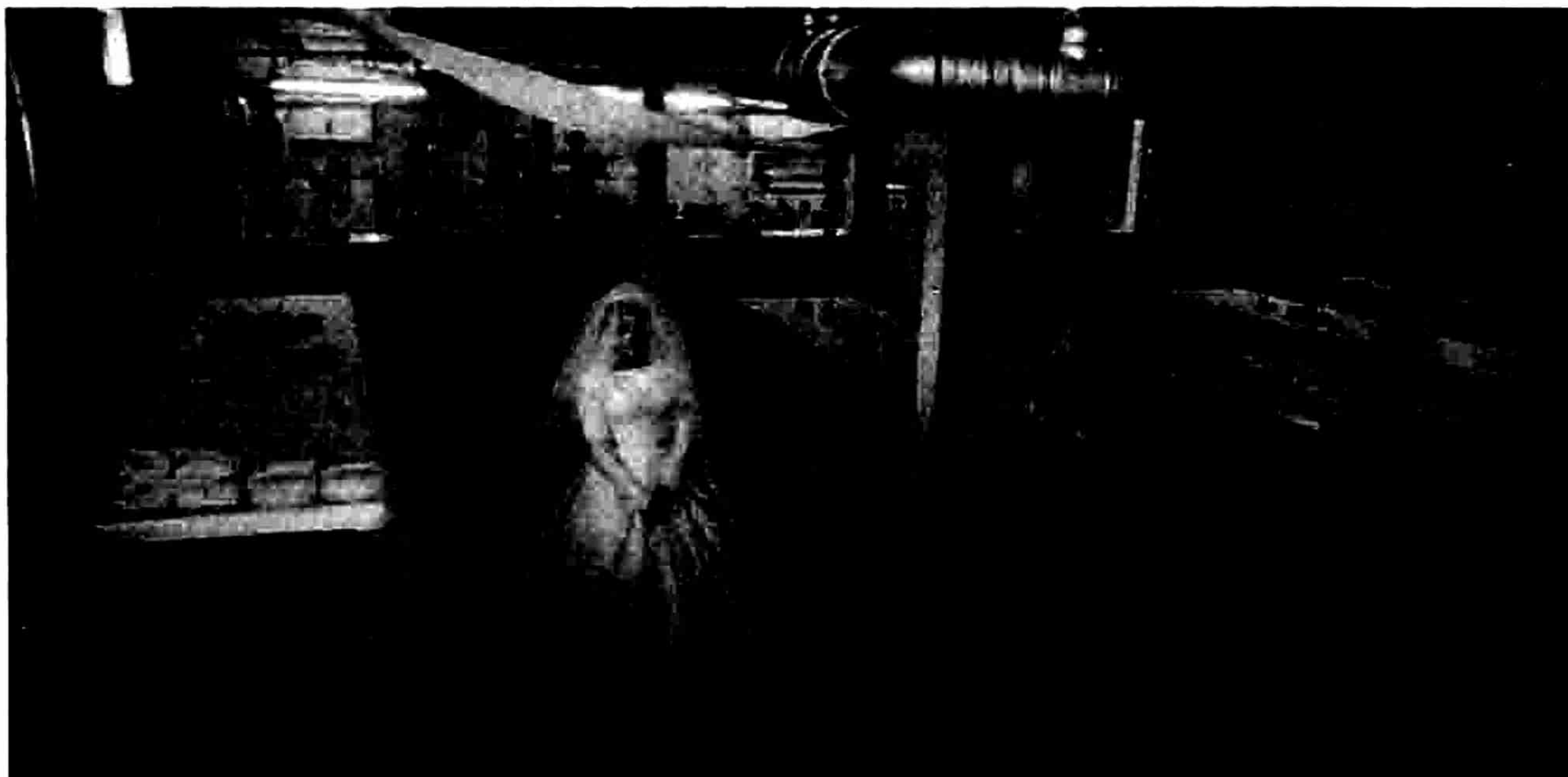
Οι μεγαλο... κοπέλες

αποφάσισε για το τέλος και τα γε-
ρατειά.

Οι ελπίδες γι' αυτές δεν εί-
ναι αυταπάτες γνωρίζουν το τίμημα
της επιλογής, γεύονται τα πικρά
σχόλια των γειτόνων την απόρριψη
την περιθωριοποίηση μιας κοινω-
νίας κραταιάς, μιας οικογένειας
κραταιάς. Αυτές γνωρίζουν ότι ο
γάμος δεν είναι ο παράδεισος και η
μητρότητα δεν είναι ο μόνος σκο-

νουν για να φτιάξουν την ζωή τους.
Αυστηρές, κακότροπες που αισθά-
νονται την υποκρισία των άλλων,
αθυρόστομες, κυνικές μα τρυφε-
ρές.

Οι γυναίκες σαν την Σαπφώ
Νοταρά που πεθαίνουν μόνες, τρέ-
μοντας το τέλος χωρίς κάποιος να
τις κλείσει τα μάτια. Που διαλέγουν
όμως αυτές τα παιδιά που θέλουν
να έχουν, ανάμεσα στα πρόσωπα

Οι γυναίκες των 48, των 50, των 55
χρόνων, οι γυναίκες που δεν πα-
ντρεύτηκαν που ζούν σε δυάρια
διαμερίσματα στο κέντρο της πό-
λης ή σε μονοκατοικίες στις δυτι-
κές συνοικίες. Θείες, εξαδέλφες,
αδελφές, ζουν με τον φόβο συ-
ντροφιά, την οδύνη του πένθους,
την γοητεία της πικρίας, μια ζωής
ρημαγμένης δίχως αποκούμπι, δί-
χως την επίφαση της οικογενειακής
ευτυχίας.

Οι γυναίκες που μεγαλώ-
νουν τα παιδιά των άλλων, που κοι-
μούνται στο μικρό πίσω δωμάτιο
της νύφης ή του γαμπρού τους, που
θεωρούνται οι μαραζωμένες μεγα-
λοκοπέλες πάντα στο στόμα των
συγγενών όταν θέλουν να ορίσουν
την λέξη θλίψη, την λέξη ερημιά.
Καλεσμένες σε ανούσιες τελετές,
γάμους, βαπτίσια λογοδοσίματα,
που τις βαριούνται, όμως.
Πηγαίνουν με την ελπίδα μιας συ-
ντροφιάς.

Οι γυναίκες Μπλας
Ντυπουά που το σώμα τους δεν γέ-
ρασε ακόμη, που το ντύσιμό τους
παραπαίει ανάμεσα στην αυστηρό-
τητα της γεροντοκόρης και την νε-
ανίζουσα ορμή γυναίκας που δεν

πός της ζωής.

Αρκούνται στο λίγο για να
νιώσουν το πολύ. Τις συναντάς σε
εκδρομές ταξιδιωτικών γραφείων,
κοκέτες πάντα ή στα τειλοποιεία να
ανταλάσουν ιστορίες πάθους, σκαν-
δαλίζοντας τον εαυτό τους.
Γνωρίζουν ότι ο έρωτας έχει πορεία
φθίνουσα και τέλος και ακολουθεί ο
συμβιβασμός. Βλέπουν ώρες τηλεό-
ραση και αναπηδούν με το χτύπημα
του τηλεφώνου. Η δεκαπενταετία
τις έβγαλε νωρίς στην σύνταξη και
ο χρόνος πολύς δεν γεμίζει με νοι-
κοκυριό, επισκέψεις και σινεμά.
Παρακολουθούν με λαχτάρα ευτε-
λείς σειρές στην τηλεόραση, που
αφηγούνται ιστορίες γυναικών με
μικρότερους άνδρες και επιθυμούν
να ζήσουν σε τόπους εξωτικούς, να
ντύσουν το κορμί τους με ρούχα
πολύχρωμα, διάφανα χωρίς να τρέ-
μουν την χαλάρωση.

Οι γυναίκες που παίρνουν
ηρεμιστικά Γερμανικών εταιρειών,
για να διώξουν κάποιον εφιάλτη
που μεγαλώνει, που σαρκώνεται,
χτυπάει στα ντουβάρια του δωματί-
ου.

Οι γυναίκες που όλοι οι
συγγενείς, τις περιμένουν να πεθά-

που εκτιμούν. Που δεν ζουν την
συμβατικότητα των καιρών, αλλά
δέχονται τις συνέπειες της τόλμης
τους. Μένουν μόνες είτε από συνει-
δητή επιλογή, είτε γιατί δεν έτυχε
ή γιατί δεν ήρθε και προσπέρασε η
ευτυχία των άλλων.

Οι γυναίκες των 48, των 50,
των 55 χρόνων που γίναν αλκολι-
κές, βουλιμικές, ανορεχτικές με
διαταραχές στον ύπνο, τριγυρισμέ-
νες από πρόσωπα που έφυγαν.

Θείες, εξαδέλφες, αδελ-
φές, δασκάλες, δημόσιοι υπάλλη-
λοι, πωλήτριες, εργάτριες, πλάσμα-
τα γοητευτικά, γυναίκες κουρασμέ-
νες, υπάρξεις καθημαγμένες.

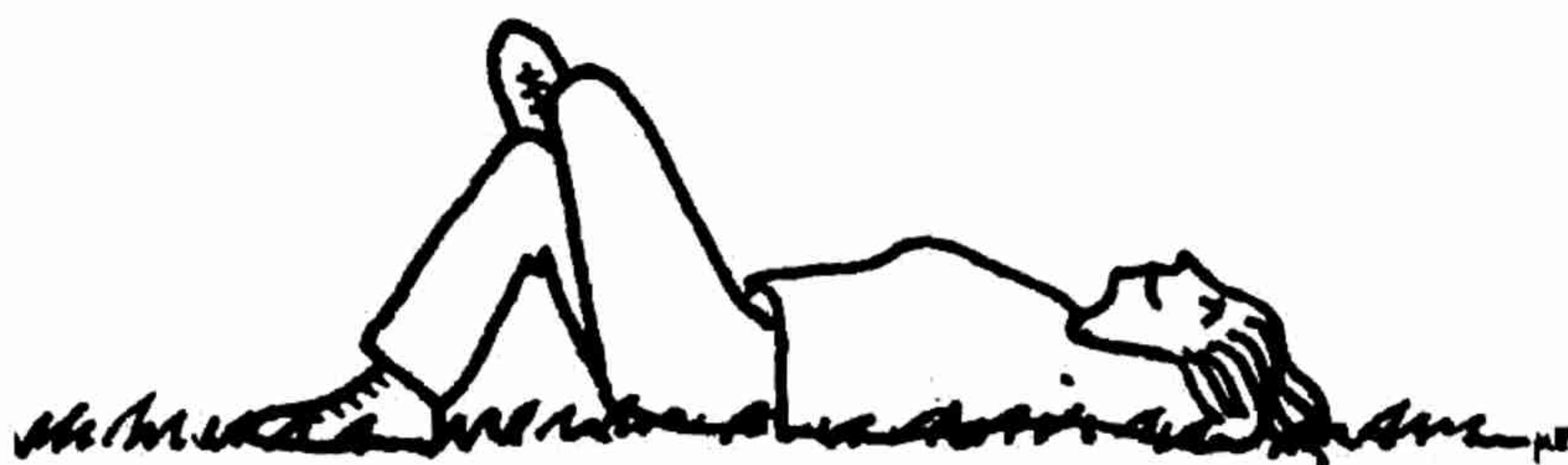
Ένας μύθος αναλώσιμος σε
εσωτρεφείς ιστορίες του χειμώνα.

Λένα Παπαδοπούλου

* το παραπάνω κείμενο διαβάστηκε μα-
ζί με άλλα στην εκπομπή "Συμφωνία
κυριών" στο Ράδιο Κιθωτός με τίτλο
"Ιστορίες γυναικών".

Εποχές των παθών- ένα αφιέρωμά Στον έρωτα και τις γυναίκες

- Ας παίξουμε
- "Αν προσπαθήσουμε μπορούμε να κάνουμε πραγματικότητα" 1*
- Γυναίκα και έρωτας.
- Όλα είναι έρωτας και η ερημιά και τα χάδια και οι επιθυμίες και ο σπαραγμός και η σιωπή και τα ανεπιθύμητα βλέμματα, όλα. Έρωτας.
- Κομμάτια, κομμάτια.
- Το σώμα κουράζεται. Το σώμα πονάει.
- Εφιάλτης.
- Συντρίμια
- Εξάρτηση.
- Δάκρυα.
- Δαπάνη.
- "Έχεις κάνει τη ζωή μου συμφορά" 2*
- Το μίσος του έρωτα είναι καυτό συναίσθημα, σε ζεσταίνει, σε οδηγεί στην πιο γλυκιά παραίτηση αρχών.
- Τα ξεπεράσαμε τα όρια.
- Έρωτας ανώνυμος.
- Ερωτεύεσαι το συμπληρωματικό σου.
- Έρωτας και παρανομία.
- Μύθοι.
- Ζηλεύω Ζηλεύω με πάθος, με λύσσα
Ζηλεύω και μ' υπερβολή...
- Ζηλεύω δεν το ανέχομαι, δεν το καταδέχομαι
Ζηλεύω σε μαύρες σκέψεις αν δεν μπώ
"Ζηλεύω δεν το γλεντάω" 5*
- Δεν υπάρχει καθαρότητα στο πάθος.
Το ζητούμενο;
- Η αίσθηση κάτω από ένα δέντρο
- Κάτι φωτεινό
- Αεράκι να με χαϊδέψει, να με δροσίσει
- Έρωτας απελευθερωτικός
- "Θεραπεύει πολλές ασθένειες με το χάδι" 2*
- "Η επαφή δεν είναι αδιακρισία" 3*
- Μόνο υπαινισσόμαστε
Ίσως μόνο ερωτροπούμε
Τα μετρήσαμε
Πιο πολύς ο πόνος
Όμως... ο πόθος φυτό,
θα μεγαλώσει
στο δωμάτιο.

1*, 2*, 3* Μαρίας Λαϊνά: "Η πραγματικότητα είναι πάντα εδώ".

4* Στίχος από τραγούδι της Πίτσας Παπαδοπούλου.

5* Στίχοι της Λίνας Νικολακοπούλου για το θεατρικό έργο "Έκτο πάτωμα".

Εσπέρα Έρωτος

Κιοτεύουν
οι φλεγόμενοι οφθαλμοί
Λιποτακτούν
σε μυστικά σύνορα διαφυγής
Αναχωρούν
δεν αποχαιρετούν
λησμονούν... οι δειλοί

Σιωπές
ήχοι
αναστεναγμοί
ξεμπαρκάρουν στην εύκολη συνου-
σία
οικιοποιούμενοι τις κτητικές αντω-
νυμίες
μέχρι την επόμενη λιποταξία

“Στον Έρωτα”

Έρωτας - Εγώ -
και συ που είσαι;

“Δούναι - λαβείν”

1α

Φθηνή εξαγορά
και καμαρώνει ανάσκελα
για το κατόρθωμά της (του)
ούτε που το κατάλαβε
πως έφτασε η εποχή των εκπτώσε-
ων.

Διαδρομή

Διήνυσα
την αλλόκοτη εποχή των παθών
μου
παρατηρώντας εκ του μακρόθεν
τη σιθυλλική άρνηση
του έρωτός σου
εκλεκτή ιέρεια
της παραπομπής μου στο έρεβος

Φανή
Αθανασιάδου

Βίκυ Λοιπόν, ο έρωτας είναι ανώνυμος.

Λένα Και σε τι έγκειται η ανωνυμία; Τι εννοείς;

Βίκυ Κοίταξε, το ανώνυμο έχει μία διάρκεια, από την άποψη ότι κάθε τι που ονοματίζεται χαρακτηρίζεται και από τις ιδιότητες του ονόματός του. Ο έρωτας για να είναι συνεχής και συνεπής μαζί σου, πρέπει να 'ναι ανώνυμος. Είναι αυτό που λέμε, είμαι ερωτευμένη με τον έρωτα. Από κει και πέρα βρίσκεις κάποια χαρακτηριστικά και εστιάζεις σε κάποιο πρόσωπο. Κάποιου φύλου. Και μετά μπαίνεις σε άλλα καλούπια. Γιατί όταν προσδιορίζεις τα χαρακτηριστικά του άλλου προσώπου, προσαρμόζεις τις επιθυμίες και τις ανάγκες σου σύμφωνα μ' αυτά τα χαρακτηριστικά. Προσανατολίζεις προς τα εκεί. Για να ικανοποιήσεις και το άλλο πρόσωπο και εσένα. Είναι ένα παιχνίδι δηλ. του εγώ με το εσύ.

Γι αυτό πιστεύω ότι όταν έχεις μέσα σου την ερωτική διάθεση, είσαι διαθέσιμη ανά πάσα στιγμή. Ερωτροπείς με οτιδήποτε. Έχεις πρόσφορο έδαφος. Τώρα θα είσαι και τυχερή και ευτυχισμένη αν το προσδιορίσεις και στο πρόσωπο. Και συ και το άλλο πρόσωπο. Εκεί μιλάμε πια για...

Λίτσα Σουξέ...

Λένα Πάνω, κάτω, είναι μη προσδιορισίμο, είναι θέμα διαθεσιμότητας, όταν θές ερωτεύεσαι, και όταν δεν θές δεν ερωτεύεσαι.

Λαμπρινή

Εγώ νόμιζα ότι ο έρωτας είναι κάτι ανεξέλεγκτο.

Βίκυ Έρχεται ξαφνικά και ανεξέλεγκτα.

Στον έρωτα παίζεις με την προβολή της άλλης, προβάλλεται δηλαδή και η άλλη, αλλά προβάλλεσαι και εσύ. Θα φτάσεις σε ένα βαθμό να διεκδικήσεις, στιγμές, ματιές, φωνή, κινήσεις και για να διεκδικήσεις όλα αυτά, σημαίνει τα πάω καλά με μένα, όχι ισορροπία, δεν έχει σχέση με την ισορροπία, έχει σχέση με το τι έχω εγώ να προβάλλω. Θα πάρεις αυτό που σου προβάλλει το άλλο πρόσωπο, αλλά ξέρεις και σύ ότι θα προβάλλεις. Είναι αυτό το παιχνίδι του τι θα δώσεις.

"Έχει πάει αργά και ποιά είναι αυτή που έρχεται με το πρόσωπό της καλυμμένο με μάσκα; Μήπως θα δοκιμάσει την τύχη της στον πάγκο μου; Ναι, κρατάει ένα νόμισμα έτσι που πρέπει να απλώσω να το πάρω. Το δέρμα της είναι ζεστό. Ανοίγω τα χαρτιά. Διαλέγει. Δέκα καρό. Τρία κούπα, ύστερα ντάμα πίκια.

"Τυχερό χαρτί, Το σύμβολο της Βενετίας. Κερδίσατε."

Μου χαμογέλασε και βγάζοντας τη μάσκα άφησε να φανούν δύο γκριζοπράσινα μάτια με χρυσαφίες πιτσιλιές. Τα μήλα του προσώπου της είναι ψηλά και τα έχει βαμμένα. Τα μαλλιά της κόκκινα σαν τα δικά μου, λίγο πιο σκούρα.

"Θα ξαναπαίξετε;"

Κούνησε το κεφάλι της αρνητικά και είπε σ' έναν σερβιτόρο να της φέρει μια μποτίλια σαμπάνια. Κι όχι οποιαδήποτε. Της Κυρίας Κλικό. Το μόνο καλό πράγμα που μας ήρθε από την Γαλλία. Κράτησε το ποτήρι σιωπηλή σαν να έκανε πρόποση- ίσως στην καλή της τύχη. Η ντάμα πίκια κερδίζει πολλά και εμείς προσπαθούμε να την αποφύγουμε. Ωστόσο εκείνη δεν εμίλησε, με κοίταξε μόνο μέσα από το κρύσταλλο κι ύστερα, ξαφνικά, στράγγιξε το ποτήρι και μου χάιδεψε το μάγουλο. Μ' άγγιξε μόνο μια στιγμή κι ύστερα χάθηκε κι εγώ έμεινα με την καρδιά μου να χτυπάει στο στήθος μου και μια σχεδόν γεμάτη μποτίλια από την καλύτερη σαμπάνια. Τις έκρυσπα και τις δυο.

Τον έρωτα τον αντιμετωπίζω ρεαλιστικά και έχω γνωρίσει την ηδονή τόσο με άνδρες όσο και με γυναίκες. Ποτέ ως τώρα όμως δεν χρειάστηκε να προφυλάξω την καρδιά μου. Είναι ένα όργανο που πάνω του στηρίζομαι.

Τα μεσάνυχτα ανάβουν τα πυροτεχνήματα και ο ουρανός πάνω από την πλατεία του Αγίου Μάρκου ραγίζει σε εκατομμύρια χρωματιστά κομμάτια. Η επίδειξη βαστάει κάπου μισή ώρα και σ' αυτό το διάστημα καταφέρνω να αλαφρώσω αρκετές τσέπες ώστε να πληρώσω μία φίλη να κάτσει στη θέση μου για λίγο. Γλιστρώ μες στην κοσμοπλημμύρα τραβώντας προς το γυάλινο γοβάκι, ψάχνω να τη βρω.

Έχει γίνει άφαντη. Στο διάβα μου συνάντησα πρόσωπα και φορέματα και προσωπίδες και φιλιά και κάθε τόσο χέρια, όχι όμως κι εκείνην.

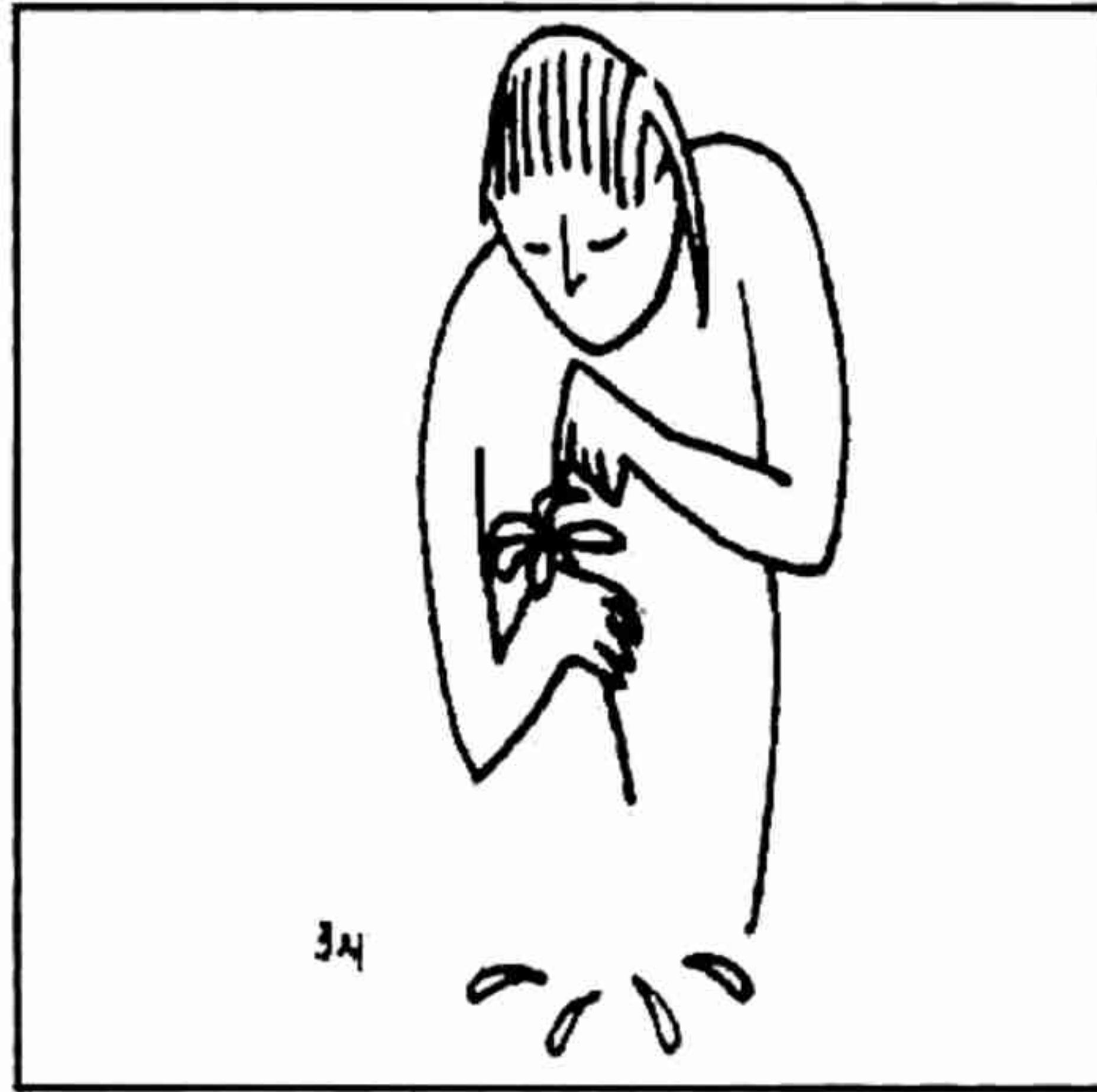
Δεν ήταν εκεί.

Δεν ήταν πουθενά.

Η ώρα που είχα εξαγοράσει τέλειωνε και γύρισα στον τυχερό μου πάγκο με το στομάχι μου γεμάτο σαμπάνια και την καρδιά μου άδεια.

"Πριν από λίγο πέρασε μια γυναίκα και σε ζήτησε", είπε η φίλη μου. "Άφησε αυτό".

Πάνω στο τραπέζι βρισκόταν ένα σκουλαρίκι. Ρωμαϊκό ήταν με ασυνήθιστο σχήμα, φτιαγμένο από το χαρακτηριστικό παλιό κιτρινωπό χρυσάφι που οι τωρινοί καιροί δεν το γνωρίζουν. Το φόρεσα και απλώνοντας την τράπουλα σε μια τέλεια βεντάλια, αφαίρεσα την ντάμα πίκια. Κανείς άλλος δε θα κέρδιζε απόψε αυτό το χαρτί, θα το κρατούσα μέχρι να το χρειαστεί εκείνη". 1.

Πρόσωπα ξεχασμένα
στα τασάκια.
Ποτήρια,
πολλά πακέτα.
Και ψαλίδια.
Κινήσεις, στροβιλίσματα,
τζαζ ρυθμοί, χαμόγελα,
γελάς η άλλη χαιρετά
ζέστη που κάνει!
Οι παλμοί των ψυχών μας, ακολου-
θούν
θήματα ιστορίας.
Όλες οι γυναίκες εδώ. Σχεδόν.
Φυσάει. Η ρακέτα δεν αντιστέκε-
ται.
Δε συγκρατά το μπαλάκι.
Και φιλιέστε. Χάδι στην πλάτη.
Και από το τσιγάρο σου
σκορπιέμαι
άρωμα φιλοερωτικό.
Η θάλασσα. Είναι υπέροχη.
Ο αέρας παίρνει τα λόγια
τα ρούχα, ανασηκώνει τη μνήμη,
η Σαπφώ κολυμπάει.
Μη φοβάσαι. Δεν έχει φύκια κάτω.
Μόνο άμμο, δύσκολα γλιστράς.
Σ' όλο το μήκος της παραλίας
Το φύλο σου
αψηφά βουνά αιώνων.
Η στάθμη κατέθηκε
Οτι κουβαλάμε το ίδιο μας θαραί-
νει.
Μόνο το φως επιπλέει.
Ρίχνομαι στο κόκκινο.
Είναι η πρό-κληση.
Ο καιρός, μας αντέχει.
Χωράμε τον χρόνο μας
σε ελάχιστες επιθυμίες.
Λιτές, για να μην πονέσουμε.

Ενα γυμνό κλαδί στην πλάτη,
θα σου χαρίσω ένα πρωϊ.
Ενα μεγάλο πρωϊ
για να γελάς
για να μπορείς να λες αυτά που θέλεις.
Κι ένα μικρό απόγευμα
θα σου στερήσω
την λαγνεία της καθημερινότητας.
Θα σε πάρω
κόντρα στον ήλιο.
Εκεί να μετρήσω
τις αντιστάσεις σου
και τις ζαλάδες σου.
Σε φύλλα του δρόμου
θα κρύψω την ανάσα σου.
Και θα παραπαίω
σ' αυτά που φαίνονται
και σ' αυτά που μου είναι άγνωστα.
Μέχρι να καταλάβω
μιαν άνοιξη
πως είναι το ίδιο. Αθόρυβα
την ησυχία μου θα παζαρέψω,
με την δυσκολία της απόρριψης.
Και θα αφήσω τα πάντα ανοιχτά.
Θα αγκαλιάζω τις ώρες
που ήσουν ανήσυχη
και θα με δένω
θα με λύνω.
Τρωτή στο τίποτα.
Ενα μεγάλο πρωϊ
για να γελάς.
Και θα θρώ μιαν άλλη μέρα
εξόριστη των εποχών
να ασπρίσεις τα σκοτάδια σου.
Μ' ένα σώμα απέριπτων κινήσεων
λιτών ερώτων.
Μ' ένα φύλο χωρίς μεγέθη.

B.M.

Απ' το αυτί σου έπεσε ο ένας κρίκος,
τρύπιο επίχρυσο φεγγάρι,
κι ότι μέινει απάνω στο κρεβάτι,
αίματα και μέλι,
πάρε το χαμπάρι πως μόνο
αν διαλύσεις του μυαλού μου την κυψέλη,
τότε θα φας το μέλι,
τότε θα σ' αγαπήσω. 2.

Λένα Το άγνωστο, οι υπαινιγμοί, αυτό που δεν σου δίνεται απόλυτα. Αλλά είναι και το ζητούμενο, που θα βρούμε τη χαρά; Στον έρωτα δεν υπάρχει χαρά; Τι βιώνεις; Την απόλυτη θλίψη; Είναι και ένας μύθος. Δύσκολα θα ξεπεραστεί. Ότι τα δυνατά πράγματα είναι αυτά που υποθάλπτουν παρανομία, μυστήριο. Από τη μία αισθάνεσαι ότι είναι μύθος αλλά από την άλλη, η πραγματικότητα σε ανατρέπει. Αγαπάς την ανεξαρτησία της άλλης, του άλλου, όχι αυτό που δεν κατακτάς. Αγαπάς μία αυτονομία. Άλλο να αγαπάς την αυτονομία ενός ατόμου και άλλο αυτό που λένε οι άνδρες για τις γυναίκες, που δεν τους δίνονται, είναι μοιραίες κ.λ.π. Εδώ είναι η διαφορά, το τι θέλουν οι γυναίκες και το τι θέλουν οι άνδρες. Παράξενο πράγμα. Βλέπεις έναν άνθρωπο και είναι σαν να τον ξέρεις χρόνια, τον καταλαβαίνεις, σε καταλαβαίνει. Καταλαβαίνει τι θα κάνεις, γιατί το λες. Έτσι με τα βλέμματα. Κάτι έζησες μαζί του. Λέει κάτι, κι εσύ το έχεις σκεφτεί, πριν το πει. Το στοι-χείο της κατάκτησης, αυτό που το βάζετε; Ή εμείς οι γυναίκες δεν θέλουμε να κατακτούμε αυτό που ερωτευόμαστε απέναντι; Και η ζήλεια;

Χριστίνα

Είναι το ίδιο πράγμα. Η άλλη πλευρά του νομίσματος. Άμα σπάσεις την αυτονομία της άλλης, του άλλου, έχεις κατακτήσει την άλλη, τον άλλον.

Δεκαπεντάγουστο γυρνάς στα πανηγύρια
και άδικα φωνάζω να με δεις
για μια φορά ακόμα που σε χάνω
κερδίζω ώρες σιωπής

Γυρίζω τώρα από τη ζάλη
του καραβιού και μιας ντροπής
και να σε βρίσκω που σε χάνω
παραμονή μιας γιορτής

Δ.Ν.

Θέλω να λιώνεις
να με παλιώνεις
εσυ που λες πως μ' αγαπάς
πως με κατάντησες
και της ζωής μου
να το τελειώνεις το κρασί
μια και μου τ' άνοιξες
Δεν ήπιες τίποτα 3.

- Άλκη, οι άνθρωποι είναι μίζεροι και τσιγκούνηδες με τα αισθήματά τους. Θέλουν να παίρνουν αγάπη, αλλά χωρίς τίποτα να ταραίζει τη ζωή τους, το προγραμμά τους, τα καθαρά τους έπιπλα. Ξέρεις πολλούς ανθρώπους που θ' αφήναν το γάτο τους να γδέρνει τις πολυθρόνες τους;

-Μένουνε τότε μόνο με τις πολυθρόνες. Γιατί κι οι άνθρωποι που μας αγαπούν μας γδέρνουνε, σαν τον Καίσαρα. Πρέπει ν' αφήνουμε στον άλλο την ελευθερία να μας δείχνει την αγάπη του όπως θέλει, όπως ξέρει, όπως μπορεί, αρκεί να μη μας καταστρέφει. Κι ο έρωτας τι είναι; Νυχιές αγάπης είναι σημάδια, ίχνη που αφήνει ο άλλος μέσα σου.

Εγώ αυτό που φοβάμαι πάνω απ' όλα είναι η ησυχία, η σιωπή. Θέλω ανεξίτηλα σημάδια, ζωή. Για σένα, τι είναι ο έρωτας;

- Για μένα, ο έρωτας είναι λευκή μαγεία. 4.

Λένα Ο έρωτας είναι θέμα διαθεσιμότητας. Να εκτιμήσεις κάτι στην άλλη, στον άλλον και να δεις στη σχέση κάτι, που ως τώρα δεν το 'βλεπες. Και να είσαι σε φάση να ερωτεύεσαι έναν άνθρωπο.

Βίκυ Ο έρωτας δεν είναι θέμα καλλιέργειας. Αν δεν υπάρχει το αρχικό ξάφνιασμα... Αυτή η άγνοια για το άλλο πρόσωπο, ότι δεν σου χαρίζει την καθημερινότητά του, δεν σου τη δίνει, αυτή η άρνηση, είναι το κυριότερο στοιχείο του έρωτα. Έτσι και το κατακτήσεις λίγο φεύγει. Γιατί ο έρωτας είναι και λίγο μύθος. Και όταν κατακτήσεις την γνώση αυτών των στιγμών του άλλου προσώπου, αρχίζει μετά η αντίστροφη μέτρηση. Να τις μοιραστείς. Η γνώση καταστρέφει πολλά πράγματα.

Λαμπρινή

Αισθάνομαι ακριβώς το αντίθετο. Με έχει κουράσει αυτή η αγωνία. Θέλεις να ξέρεις σίγουρα κάποια πράγματα. Όχι να αλλάζει κάθε μέρα.

Βίκυ Να ξέρεις, ναι. Να σου πει: σε θέλω. Σου φτάνει αυτό σου δίνει φτερά.

Λένα Εξαρτάται από τον άνθρωπο. Μπορεί κάθε μέρα να σε ξαφνιάζει. Είναι το τι έχει μέσα του. Έχει τίποτα; Κάποιον δεν τον ξέρεις και θέλεις να τον γνωρίσεις. Είναι δύσκολο πράγμα η καθημερινότητα. Πολύ δύσκολα ξεπερνιέται.

"Αμφιβάλλω αν καταλαβαίνετε τι θέλω να πω - θέλω να πω, κάτι που έρχεται μόνο του, πριν από σ'ένα, πριν να το σκεφτείς, κάτι σαν έρωτας. Αθελά μας;" .5.

Στιγμές παράλληλες με τις δικές σου. Συμπλέγματα φεγγαριών, radam και τέτοια. Γλυκεία στιγμή-μουσική. Μπες στο κλίμα. Προσπάθησε και συ. Δεν είναι εύκολο να καταλάβεις, πίστεψέ το. Είναι δύσκολο να ξέρεις. Ξέχνα τα όλα. Άκου. Διαγραμμένοι από παντού. Βυθισμένοι αιώνια σ' ένα μοναδικό μεγαλείο ονειροφαντασίας, αποποιηθήκαμε και αποποιούμεστε τις αρχές και την ηθική μας. Κανόνας παντοτεινός. Παίξε με συναισθήματα και χάσε. Βγες μια βόλτα να δεις: πανσέληνος! Ποιό πολιτικό σύνθημα φωνάζεις; Φτάνει η πολιτική! Μπες στο νόημα, θα δεις. Μη μιλάς με φωνές που είναι εφιάλτες. Δόσου. Άλλη μια φορά απελπισία. Ποιός σε συνοδεύει δεν είδες. Χωριστοί δρόμοι, χωριστοί νόμοι.

Και μετά διέγραψε. Τους φίλους, τους αγαπητούς, τα βιώματα, τις αγάπες, τα αισθήματα. Ζεις εδώ κάτω. Ξεχασμένα φαγητά πράγματα οι μνήμες. Που να' ναι η συντροφιά μας; Ζωγραφιές σε πίνακα αριθμητικής. Ξέμπλεκα μαλλιά και αυστηρό ύφος. Μνήμες του παρελθόντος καταγραμμένες σε σκοτεινά μέρη. Αλήθεια και τέλμα σε χορούς πραγματικότητας. Λατρευτικά συμβάντα εποχών. Αεράκι με ιώδιο. Απεραντοσύνη και νηφαλιότητα. Μυρωδιά καπνού σ' όλη την έκταση. Άφησε την φαντασία σου να ποθήσει. Ομολόγησε όσα έχουμε λαχταρήσει και θέλουμε ακόμη. Οι στιγμές φορτίζουν τις ζωές μας. Μάθε το παλιό ποίημα το αγαπημένο. Δώσε τον καλύτερο εαυτό σου. Απάγγειλε τις στροφές του με πάθος και ντύσε τα λόγια του και τα νοήματά του. Ξέρω ότι βρίσκεσαι ανάμεσα στο μίσος και στην αγάπη, τον έρωτα και την τρέλλα, το φως και το σκοτάδι, τη σιγουριά και την ανασφάλεια, την εμπιστοσύνη και την αμφιβολία. Από παλιά ζούσες εκεί. Πάντα ήσουν έτσι. Τερατούργημα της φαντασίας σου. Διώξε τα από μέσα σου. Απογύμνωσε τον εαυτό σου.

Ξόδεμα σε αγάπες. Σύμβολα αφοσίωσης για έμβλημα. Τι βλακεία η πίκρα! Υποσχέσεις εαυτών προς εαυτούς και δοκιμαστές. Τεσταρίσματα χωρίς νόημα. Πάλι η μοναξιά διαχέεται. Τα μηνύματα δεν σταμάτησαν πουθενά. Χάθηκαν μέσα στο συνοθήλευμα όζοντος και καυσαερίου, νέφος και αυτό πάνω από κάποια κεφάλια. Ακούσια παραμονή σε πράγματα που πληγώνουν. Θάψιμο δυνατών συγκινήσεων. Καρδιές χωμένες σε αθέλητους ρόλους. Παραδοσιακές βρισιές για εκδίκηση. Εκμετάλευση υποκατάστατων και εκμηδενισμού. Τι σημαίνει απαισιοδοξία;

Στιγμές αναπόλησης και εναρμόνησης - παιδικές στιγμές. Καιροί παιδικών ονείρων. Οράματα ειλικρινή και απραγματοποίητα. Ψευδαισθήσεις περασμένων μεγαλείων. Παντοτεινές υπάρξεις των υπάρξεών μας χαμένες στην απραξία του επιθυμητού. Στόμφος και γλαφηρότητα μιας ηλικίας που ποτέ δεν θα ξανάρθει. Όλων οι ζωές ρετρώ - παραδείγματα κακά, για αποφυγή. Εσωτερικές καθάρσεις και ξεκαθαρίσματα χορτοφάγων από ανθρωποφάγους. Πίστη δυνατή σε συγγώμες που άγονται και φέρονται ανάμεσα στο ανώδυνο και στο επώδυνο. Γκρεμίσματα αντιλήψεων σε χώρους κατεδαφισμένους. Γραφειοκρατική διαδικασία το πέρασμά μας.

Ένας κόσμος με καρδιές χωρίς καλύμματα, αφημένες στις συγκινησιακές καταστάσεις τους, όχι με κίνδυνο να βάζονται καθημερινά αλλά με ελπίδα βοήθειας χωρίς ανταλλάγματα και προπληρωμές, χωρίς φόβους πουλήματος σε διερχόμενους. Καρδιές, που να αγγίζουν τις επιφάνειές τους, αφήνοντας να διαπερνούν ρίγη τα σώματα που τις κουβαλούν. Είναι όμορφο να πιστεύεις και να εμπιστεύεσαι, να αφήνεσαι σε άλλους χρόνους, τρόπους, σε άλλου είδους απολαύσεις πιο δυνατές, πιο ώριμες και αναγκαίες, πιο σπάνιες. Μόνο έτσι η φαντασία θα πλάσει τον έρωτα αδέσμευτο, ευάλωτο, ανεξάντλητο, ανίκητο. Μόνο έτσι ο έρωτας θα πλάσει τη φαντασία με πνευματική διαπερατότητα, ανοιχτές αγκαλιές, εκμηδενισμένες αντιστάσεις.

Κι όμως κάτι έχει μείνει. Υπάρχει μέσα μου και θρέφεται σαν το μικρόβιο. Έπρεπε να είχε παγώσει αυτό το αίσθημα, τώρα ύστερα από εννέα χρόνια. Όταν ξύπνησα από τον ύπνο μου, είχα αυτήν την έννοια. Πίστευα πως όλα έχουν ξεχαστεί. Διάβασα πάλι τώρα στα εικοσιεννιά μου τα ποιήματα του Ζακ Πρεέρ, που λάτρευα στα είκοσι. "Είσαι δεκαπέντε χρονών, είμαι δεκαπέντε χρονών, οι δυό μαζί είμαστε τριάντα. Στα τριάντα δεν είναι πια κανείς παιδί. Μπορεί να δουλέψει, μπορεί να αγαπήσει, μπορεί να φιληθεί. ...Φίλησέ με, πιο αργά, θα' ναι πολύ αργά-τώρα είναι η ζωή μας...

Ο κύκλος που έκλεισε, η φωτιά που έσβησε, τα χρόνια τα δύσκολα που έφυγαν, το κλάμα, ξέρεις δεν ωφελεί. Δεν πρέπει να ...

Με πρόδωσε πρέπει να καθοριστούν άμυνες. Από δω πρέπει να αντλήσω τη δύναμη που χρειάζομαι. Δεν υπάρχει έρωτας. Το κλάμα δεν ωφελεί. Κανείς δεν έκλαψε ποτέ για μένα. Κανείς δε με συμπεριέλαβε στα όνειρά του. Και όταν ονειρεύομαι πονάω. Βυθίζομαι πιο πολύ στη μοναξιά. Όσες φορές μου εξέφρασαν πάθος, ήταν ψεύτικο. Πώς μπορώ να αφήσω τον εαυτό μου να πληγωθεί πάλι;

Άραγε τι θα σκέφτεσαι για μένα μετά από τόσα χρόνια. Δεν ξέρω καν αν με έχεις φέρει στη σκέψη σου καθόλου. Εγώ μέχρι και τη φωνή σου άκουσα, είδα τις κινήσεις των χειλιών σου, τις εκφράσεις που παίρνει το πρόσωπό σου θα περάσει και αυτή η περίοδος όπως τόσες και τόσες άλλες θα περάσει, θα ξεπεραστεί κάποτε, δεν μπορώ να ξέρω αν θα ξεχαστεί. Κι

αυτό που νοιώθω διαρκώς καίει σαν σκίρτημα, σαν εσωτερική ανάγκη είναι φωτιά, αίμα, σίδερο ή εκδίκηση; Το κλάμα, ξέρω, δεν ωφελεί.

Βλέπω όμως πως έμεινε κάτι. Οι προσδοκίες, τα όνειρα, η ανάγκη του έρωτα, καταπατήθηκαν όλα από μένα την ίδια. Ζωντάνεψαν και με πνίγουν. Δεν το περίμενα. Αλλιώς το είχα υπολογίσει. Ποτέ δεν μου βγαίνουν σωστά οι υπολογισμοί. Πάντα είμαι εκτός σχεδίου. Δεν μπορώ να εκφράζομαι συνέχεια με το κλάμα. Τα σκουλαρίκια μου όμως δε μ' αφήνουν. Ούτε εκείνο το μαγαζάκι κάπου στη Βενιζέλου, αλλά ούτε και η οδός Πελοποννήσου στα Ιλίσια, ένα βροχερό βράδυ, ο σταθμός Λαρίσης, η στάση Μιχαλακοπούλου, αυτό που μέσα μου ποτέ δεν πέθανε...

Φρόσω Παπαδοπούλου

Λένα Και για το σεξ;

Βίκυ Απαραίτητο το σεξ.

Λαμπρινή

Τι διαφορά έχει από τον έρωτα;

Λένα Ο έρωτας μπορεί να υπάρχει πλατωνικά.

- Χωρίς να εκδηλώνεται η επιθυμία.

- Χωρίς να καταλήγει σε συνεύρεση.

- Επιθυμία για το σώμα ή για το δέρμα, να το αγγίξεις, επιθυμία για την πράξη.

Βίκυ Πιστεύω ότι και χωρίς να κάνω σεξ, αν ερωτευτώ, αυτός ο έρωτας μπορεί να διαρκέσει.

Λένα Κουράζει όμως.

Βίκυ Μπορεί να μην εκφράζομαι και με το σώμα εκείνη την εποχή, αλλά υπάρχει η αγάπη, ο έρωτας.

Λένα Ο Δυτικός πολιτισμός, η σκέψη έχει κατατάξει το σώμα, πάνω από το κεφάλι, και το σώμα κάτω από το κεφάλι. Εκεί τίθεται και ο πλατωνικός έρωτας. Ήρθαν οι φεμινίστριες και είπαν: όχι, αγάπας και με το δέρμα, με όλο το σώμα..

Λαμπρινή

Είναι αλληλένδετα αυτά, δεν μπορείς να πεις, τώρα λειτουργώ με το σώμα, τώρα λειτουργώ με το μυαλό.

Βίκυ Μας είναι πιο οικείο όταν ξεκινάει από το κεφάλι. Ενώ όταν ξεκινάει από το σώμα, δεν μπορείς να το εξηγήσεις, γι' αυτό μας είναι ξένο.

Χριστίνα

Εγώ διαφωνώ. Εννοώ ότι ο εγγέφαλος διευθύνει και κατευθύνει τις αισθήσεις σου, το δέρμα σου, το σώμα σου κ.λ.π. Και μέσα στον εγκέφαλό σου έχεις τις μνήμες σου και τα βιώματά σου. Αν εγώ δεν έχω καλλιεργήσει αυτό που λέγεται έρωτας, μέσα στα κύτταρα του εγκεφάλου, δεν γίνεται τίποτα.

Βίκυ Είναι κάποιες σχέσεις, που δεν χρειάζεται να τις καλλιεργήσεις.

Χριστίνα

Δεν λέμε να προσπαθήσεις να ερωτευθείς.

Βίκυ Βγάζετε το σώμα το οποίο όμως δεν μπορούμε να καταλάβουμε, επειδή αντιμετωπίζεται σαν άγνωστο. Πιστεύω ότι σε όλο μας το σώμα υπάρχουν κάποια πράγματα-μηνύματα που στέλνονται. Δεν είναι μόνο ο εγκέφαλος. Είναι μαζί.

Η νύχτα θέλει

*Η νύχτα θέλει
κορμί και μέλι
Διπλό σεντόνι
που σε γλυτώνει
Θέλει τσιγάρο
βαρύ SANTE...*

*Να μη σε γνώριζα
να μη σε χώριζα
να μη σε κράταγα στα χέρια μου
ποτέ*

*Η νύχτα θέλει καρδιές με βέλη
Σβηστά τα φώτα
κλειδί στην πόρτα
Την Καίτη Γκραιή
σ' αργές στροφές...*

*Να μη σε φώτιζαν
και σ' αιχμαλώτιζαν
της περασμένης σου αγάπης
οι φωτιές*

*Η νύχτα θέλει
κορμί και μέλι
Φωνή που σβήνει*

*προτού να γίνει
Παλιό καθρέφτη
που ξέρει πώς...*

*Για όσα γίνανε
για όσα μείνανε
κανείς δεν φταίει απ' τους δυο μας
δυστυχώς*

6.

Είπα να σε κοιτάξω
με κοίταξες στο σώμα
το σώμα μου στο έδωσα
το γέμισες πληγές
Σου το' πα μ' όλα τα φιλιά
σου το' πα με το στόμα
λίγοι είναι αυτοί που ξέρουν
να μιλήσουν με το σώμα. 7.

“Μία καρδιά, ίσως είναι κάτι τ' ανάρμοστο. Ανήκει στην τάξη των αντικείμενων που βρίσκουμε στα τραπέζια του ανατόμου και του χασάπη. Προτιμώ το κορμί σου.”

“Τα μαλλιά σου, τα χέρια σου, το χαμόγελό σου από μακριά μου θυμίζουν κάποιον που λατρεύω. Αλλά ποιόν λοιπόν; Μου θυμίζουν εσένα”

“Όταν παύουν να σ' αγαπούν γίνεσαι αόρατος. Δεν αντιλαμβάνεσαι πια πως έχω ένα κορμί”

“Ανάμεσα στο θάνατο και σε μας δεν παρεμβάλλεται καμιά φορά παρά ένα μοναχικό πλάσμα. Αν αυτό το πλάσμα χαθεί, θα μείνει μόνον ο θάνατος” 8.

Λένα Νομίζω ότι σε πρώτο επίπεδο υπάρχει. Τον σκέφτεσαι τον εαυτό σου έτσι ασυνείδητα.

Χριστίνα

Ή σκέφτεσαι τον εαυτό σου μέσω της άλλης ή του άλλου.

Λένα Ναι, αυτό κάνεις. Τελικά μπορεί, να είναι και μύθος, αλλά νιώθω ότι επειδή ακριβώς, έχει να κάνει με σένα, μ' αυτό που αισθάνεσαι, επειδή βλέπεις τον εαυτό σου μέσα από την άλλη, τον άλλον, πάλι νιώθεις ότι ξεπερνάς τον εαυτό σου.

Χριστίνα

Ο πόνος υπάρχει σε κάθε σχέση, όπου υπάρχει έρωτας. Ο έρωτας εμπεριέχει τον πόνο και ο πόνος τον έρωτα. Σαν δυο κύκλοι ο ένας μέσα στον άλλον.

Λαμπρινή

Εγώ αισθάνομαι οργή γιατί δεν θα' πρεπε να το νιώθω έτσι. Αυτός ο αφανισμός με εξοργίζει.

Λένα Εκεί που λες ότι δεν το αποδέχεσαι, πονάει και το σώμα σου, δηλαδή σου βγαίνει και σωματικά. Ο πόνος σου βγαίνει μέσα από το σώμα. Πάλι υπάρχει ο εαυτός σου αλλά το παραβλέπεις. Εδώ μπαίνει το ερώτημα, ως πότε τόσοσ πόνος; Μέχρι πού; Και είναι η πρώτη φάση με τον πόνο που έρχεσαι κοντά σ' έναν άνθρωπο;

Χριστίνα

Ο πόνος υπάρχει επειδή δεν μπορείς να' ρθεις κοντά σ' έναν άλλο άνθρωπο και δεν είναι φάσεις. Όσο διαρκεί αυτό που είναι ο έρωτας, διαρκεί και ο πόνος.

Λένα Τον βαθύ έρωτα, τον αισθάνεσαι σαν αφανιστικό συναίσθημα.

Λαμπρινή

Εγώ διαφωνώ. Νιώθεις την ύπαρξή σου πιο έντονα. Δεν την στερείσαι.

Λένα Εγώ νιώθω ότι την βάζεις στην άκρη. Χωρίς να σημαίνει αυτό, αυτοθυσία. Δεν την υπολογίζεις. Ενώ πονάω, παρ' όλα αυτά δεν την υπολογίζω. Είναι κάτι έξω από μένα, ένας αέρας που έχω εδώ στο λαιμό, όπως μια παρόρμηση, που έχω, να κάνω πράγματα, ή μια χαρά ακούγοντας ένα τραγούδι. Για μένα ο έρωτας είναι ένα πράγμα στο λαιμό, όχι σφίξιμο ακριβώς, αλλά ένας αέρας στο λαιμό. Δεν μπορώ να το προσδιορίσω, ούτε να το βάλω σε κατηγορίες, έτσι και δεν ορίζω την ύπαρξή μου.

Λαμπρινή

Αυτό δηλαδή το δέχεσαι έτσι σαν έννοια.

Λένα Όχι σαν έννοια, αλλά έτσι αισθάνομαι. Αφού μονίμως ζεις με τη σκέψη ενός ανθρώπου, Τον βάζεις στα βιβλία σου, στη ζωή σου, στα πιο μικρά πράγματα, στα τραγούδια, στους συγγενείς σου. Την, τον, βάζεις στην ύπαρξή σου.

Λαμπρινή

Ας την βάζεις αλλά δεν μπορεί να υπάρχει αφανισμός της ύπαρξής μας.

σκηνή 1η (της παράδοσης)

Οι ρόδες του αυτοκινήτου κύλησαν με ανακούφιση στην ασφαλτο. Εκλαψε περισσότερο γιατί έτσι συνηθίζεται σε παρόμοιες ασκήσεις αυτοελέγχου. Εκλαψε χωρίς δάκρυα με βαθιές κραυγές παράδοσης. Συνέχισε να περπατά. Κομμάτια απ' αυτήν έπεφταν στο τσιμέντο. Οι λίγοι περαστικοί δεν το πρόσεξαν.

Όταν έφτασε στο σπίτι της παρατήρησε ότι ήταν αρτιμελής. Γέλασε.

“Αναγεννιέμαι σαν το φοίνικα” σκέφτηκε για μια στιγμή εντελώς μαθηματικά. Έπειτα ήπια τσάι ζεστό με εξωτική μυρωδιά. Ιδιαίτερα έντονη. Προσβλητική. Ύστερα επιθεώρησε το σώμα της και βεβαιώθηκε πως όλες οι επώδυνες προεξοχές του είχαν κυλήσει κάπου εκεί στην παραλία. Έδωσε ένα άλλο όνομα στον εαυτό της. Τον παίνεψε για την μυρωδάτη επάρκειά του. Ύστερα στριμώχτηκε στη ντουλάπα και σκέφτηκε τη μητέρα της μέχρι να την πάρει ο ύπνος.

σκηνή 2η (της σιωπής)

Το μυαλό της γεμάτο μορφές γυναικείες, ώριμες και ξεχασμένες. Γεμάτο ψυχές, ψυχούλες ξεχασμένες. Σε χρώματα διάφανα. Μόνο η μυρωδιά από κουρασμένο ανθρώπινο δέρμα τους δίνει υπόσταση. Κατεβαίνει αργά τις σκάλες. Το μάρμαρο μάταια προσπαθεί να σταθεροποιήσει τις σκέψεις. Η μήτρα κατεβαίνει και χτυπά στα σκαλιά. Υγρά αποτυπώματα που εξατμίζονται αμέσως.

Ανοίγει την πόρτα. Την χτυπάει ο ήλιος. Τα μάτια παραμένουν ανοιχτά και ακίνητα. Καλυμένα από τον υμένα της σιωπής.

σκηνή 3η (της προσπάθειας)

Οι δρόμοι είναι γεμάτοι αλλά για κάποιο λόγο δεν ακούει τίποτα. Μια βουβή διαδρομή έχει αρχίσει. Σαν μέσα σε ομίχλη αγγίζει πρόσωπα και χαμόγελα. Τυχαία. Ανώδυνα, σχεδόν ευχάριστα. Ένα κοριτσάκι κάνει κούνια σε μια θλιβερή παιδική χαρά. Μ' ένα είδος σύμβασης υπερώριμης, το κοριτσάκι απολαμβάνει την απογείωση, αγνοώντας τη μητέρα της που καπνίζει σε μια άκρη. Τους άχρωμους τοίχους των σπιτιών, το βλέμμα του μικρού αδελφού.

Μπαίνει σε χώρους φωτεινούς. Ζει κυρίως με το στόμα της. Με λέξεις που πλεονάζουν και αποβάλλονται, μεταβάλλει συνεχώς τη θέση της στο χώρο. Κανείς δεν υποψιάζεται την απόλυτη στατικότητα της. Αυτή τη γελοιοότητα την απόλυτη της δυστυχίας.

σκηνή 4η (της βίας)

Κάπως αργά αναγκάζεται να παραδεχτεί πως όχι μόνο η βία αλλά και η ήρεμη ζωή κοστίζει φτηνά. Δεν ονειρεύεται τόπους μακρινούς. Η θάλασσα - ο αρχικός προορισμός - καλύπτει τα μάτια. Κρυμμένη μέσα στο πλήθος κινείται. Η σιωπή πάνω στο δέρμα της. Μαχαίρι δικοπο στα χέρια της η σιωπή. Σε κάθε κίνηση θανάσιμη, θανάσιμη μια λέξη δαγκώνει έναν περαστικό. Μια ουλή στο πλευρό της. Η αλήθεια.

Η νύχτα προχωράει χωρίς σκέψεις, χωρίς επιθυμία. Χωρίς οίκτο αγκαλιάζει περαστικές φωνές με τις λέξεις, το βλέμμα. Με το βλέμμα καίει τις στιγμές και τις ανάσες. Φθείρει με μεγαλείο. Δεν κουράζεται. Σαν γυαλί σκίζει τις άγνωστες σκέψεις και κανείς δεν την εμποδίζει. Παρά όταν είναι πια αργά για να σωθεί εκείνη. Και εκείνοι οι λίγοι που η σιωπηλή οδύνη του γυαλιού δεν τους είναι πρωτόγνωρη.

Η βία κοστίζει φτηνά.

σκηνή 5η (της επιστροφής)

Άρρωστη, επιστρέφει με τα δόντια κατάλευκα, επιστρέφει στον πόνο εκείνης της νύχτας. Στην παραίτηση. Στην υπόσχεσή της. Εκεί που το αυτοκίνητο στάθηκε. Εκεί που η στιγμή έγινε γυάλινη έμεινε μόνο η θάλασσα. Σκοτεινή, χωρίς μνήμη, δέχτηκε την παρουσία της.

Τις κηλίδες της βίας ξέπλυνε με χρόνο. Που ήρθε και κάλυψε και ζέστανε τις αιτίες και τις προσπάθειες, τις αισθήσεις και τις πτώσεις. Την πτώση στα γόνατα.

Τα γόνατα πάνω στο νερό ζητάνε συγχώρεση. Και υγρασία.

Ε. Κ.

τα μάτια μου να τυφλώνονται απ' το απέραντο
 το μυαλό να τρελαίνεται
 απ' τους αντικατοπτρισμούς
 η δίψα να μεγαλώνει καθώς
 προσπαθεί να κορεστεί με τις σταγόνες
 απ' το νερό που' χω καλά κρυμμένο
 στη μήτρα μου
 και φοβάμαι μήπως τελειώσει
 Να μείνω δεν μπορώ
 Να φύγω θα φτάσω άραγε κάπου;
 Δεν έχω παρά να περπατάω
 να περπατάω ατελείωτα
 Να ρουφάω τις οάσεις
 και τους αντικατοπτρισμούς
 και να ελπίζω ότι θα φτάσω κάπου
 πριν τα πόδια μου και το μυαλό μου
 μ' εγκαταλείψουν
 πριν τελειώσει το νερό που' χω
 κρυμμένο στη μήτρα μου
 Το πρώτο καιρό
 όταν η μέση μου λύγιζε κάτω
 απ' το βάρος του κάματος
 και γέμιζαν σκόνη τα μάτια μου και τα μαλλιά μου
 φώναζα, έκλαιγα
 Τώρα είναι η μέση ή το τέλος
 της ερήμου
 ή το δικό μου
 δεν ξέρω
 δεν μπορώ πια ούτε να φωνάξω
 ούτε να κλάψω
 Ξέρω δε θα μ' ακούσει κανείς
 κι είμαι τόσο κουρασμένη
 για να δαπανήσω τη φωνή μου
 μόνο σε αντίλαλους
 Τη φυλάω στο λαρύγγι μου για να τη σώσω
 για να την έχω όταν θα φτάσω εκεί
 όπως και το νερό στα σπλάχνα μου
 Δάκρυα κι ιδρώτας;
 Δεν υπάρχουν περιθώρια για τόση δαπάνη
 Ηδη κι ο ιδρώτας μου με τρομάζει
 Τόσο νερό που χάνεται
 πως θα το αναπληρώσω;
 Εχω τόσο απόθεμα;
 Κι έπειτα τα βλέφαρα έγιναν δύσκαμπτα
 το δέρμα σκλήρυνε
 Το κλάμα θέλει συσπάσεις, ευπλαστότητα
 κι αυτά θέλουν γέλιο και
 μάτια που λάμπουν
 Νιώθω μια βαθιά γραμμή
 να χαράζεται ανάμεσα στα φρύδια μου
 βαθιά σαν τις πατημασιές μου στη καυτή άμμο
 Πόσες θάχω όταν θα φτάσω εκεί;
 Ή μήπως θα κρατήσω την αποκλειστικότητα των ρυ-
 τίδων μου
 στους ατέρμονες ορίζοντες της ερήμου;
 Περισσότερα τα ερωτηματικά απ' τις καταφάσεις
 Να ο έρωτας έτσι όπως
 τον περιγράφει μια γυναίκα, εγώ.

Λαμπρινή Σοχωρίτη

Στις εξιστορήσεις της ζωής σου
 συχνά ανταποκρίνομαι
 με ρίγη στη ραχοκοκαλιά
 τυλίγομαι σε κουβέρτα πορτοκαλιά
 γίνομαι συφερτός τυφλός που καταλήγει
 στην άκρη του ντιβανιού του γκρεμού
 ανίκανος στα δάκρυα και στην ποίηση
 ζητώντας άλλου είδους όραση
 καθώς είμαστε πια μεγάλα παιδιά
 που χρειάζονται πολλά δάχτυλα
 για ν' αγγίξουν τον αρχικό πόνο
 ώστε να μπορούν να διατηρήσουν την χαρά.

9.

Απόψε πονάω σ' όλες μου τις απογνώσεις
 κάνει πολύ κρύο κάτω από τη σκιά
 της ζωής μου που γέρασε
 βαθιές γουλιές οι μελαγχολίες
 είναι πληρωμένοι δολοφόνοι
 ας οργανωθεί πια η σφαγή
 απ' ό,τι αγαπάω ακόμα.

10.

Δεν κέρδισα τίποτα καθώς ερωτεύομαι
 μια μουσική μόνο που
 αμέσως μετά από σένα
 έβγαινε από το δωμάτιο.
 Το φως δεν άναβε.

11.

Με τα πόδια γυμνά
 βαδίζω την ατέλειωτη έρημο.
 Να μένω εκεί καταμεσίς δεν μπορώ
 όμως διέσχισα τόση απόσταση
 κι ακόμη δεν έφτασα
 Μόνο οάσεις συναντώ
 μικρές οάσεις
 που έτσι πούρχονται μεσ' την ξεραϊλα
 μου φαίνονται παράδεισος.
 Αλλά δεν είναι
 δεν είναι το αλλού
 Περιορισμένοι κύκλοι με τέλος κι αρχή
 τόσο κοντά το ένα στο άλλο
 κι έπειτα πάλι ο κάματος
 κι όταν σωριάζομαι κατάκοπη
 με τις πατούσες να καίνε
 τον ιδρώτα να τσούζει τα βλέφαρά μου
 τον αυχένα να λιώνει κάτω απ' το καυτό ήλιο
 το λίκνο να ξεραίνει τις παλάμες
 και τα στήθια μου

Λένα Κι όταν έρχεσαι κοντά στον άλλον, τι κάνεις;
Τελειώνει ο έρωτας;

Κατερίνα

Τελειώνει.

Λένα Δηλαδή είναι μέχρι να κατακτήσεις κάτι. Και αυτό που λένε η μετουσίωση που είναι η αγάπη. Τι είναι η αγάπη; Κάτι πιο χλιαρό;

Λαμπρινή

Η γυναίκα αυτό το πράγμα, τον έρωτα τον μετουσιώνει. Δεν σταματάει εκεί. Η γυναίκα έχει να κατακτήσει πιο πολλά πράγματα από τον άνδρα. Η κατάκτηση υπάρχει. Εγώ πιστεύω ότι είναι ατελείωτη σ' έναν έρωτα. Ο άνδρας έχει να κατακτήσει πιο λίγα πράγματα. Όταν θα τα κατακτήσει αδιαφορεί πλέον. Αυτά που πάει να κατακτήσει είναι τόσο λίγα γιατί βλέπει πολύ λίγα. Για τη γυναίκα αυτά που θέλει να κατακτήσει είναι πιο πολλά κι έτσι η κατάκτηση τελειώνει πιο αργά, ή ίσως και να μην τελειώνει ποτέ. Ασχολείται με περισσότερα πράγματα. Πάει πιο βαθιά. Θέλει να εξερευνήσει πιο πολλά. Αν κι ο άνδρας ήθελε να κατακτήσει πιο πολλά θα ήταν ατελείωτη αυτή η σχέση. Ο άνθρωπος είναι ατελείωτος έτσι κι αλλιώς.

Χριστίνα

Πιστεύω ότι οι περισσότεροι άνθρωποι γυναίκες και άνδρες, δεν παίζουν το παιχνίδι που λες. Έτσι και εξασφαλίζουν μια ασφάλεια - αν πουν ο ένας στον άλλον σ' αγαπώ - τελειώνει το παιχνίδι, της κατάκτησης και της εξερεύνησης. Έτσι τελειώνει και ο έρωτας.

Λένα Και τι έρχεται μετά, η συνήθεια;

Χριστίνα

Έρχονται όλα τα άλλα.

Λαμπρινή

Έρχεται στιγμή ασφάλειας;

Δήμητρα

Έρχεται. Γι' αυτό και όταν διαλύεται μια σχέση, κάποια στιγμή, τα πράγματα αναποδογυρίζουν.

Βίκυ Η κατάκτηση εξαρτάται από την διάθεση της ερωτευμένης. Δηλαδή αν και πόσα πράγματα θέλει να κατακτήσει και πόσο χρονικό διάστημα. Είναι ατελείωτη ανάλογα μ' αυτά που ζητάς και ανάλογα μ' αυτά που σου δίνει η άλλη -ο άλλος.

Χριστίνα

Και όσο σου αρνείται κάτι μπορεί να διαρκέσει πολλά χρόνια.

Βίκυ Κι ένα από τα κύρια στοιχεία που σε οδηγεί στην κατάκτηση, είναι η άγνοια. Και όταν υπάρχει άγνοια υπάρχει αυτό το σαράκι και τρέχεις. Τρέχεις να προλάβεις τον έρωτα. Γιατί ερωτεύεσαι το είδωλό σου στον καθρέφτη. Η άλλη- ο άλλος είναι το είδωλό σου στον καθρέφτη. Είναι η προέκτασή σου. Είναι ο αέρας σου. Είναι η φωνή σου στ' αυτιά μου. Είναι τα μάτια σου που θέλω να' τα' χω αλλά δεν τα έχω. Είναι η φωνή που δεν την έχω. Η εξυπνάδα που θέλω να έχω και δεν την έχω. Είναι η προέκτασή μου.

Η σωτηρία της ψυχής

Της εξοχής τα πρωινά
θα τα βρούμε ξανά
αγκαλιά στο κρεβάτι
και δεν πειράζει που τόσο νωρίς
θα κοιτάμε χωρίς
να γυρεύουμε κάτι

Της σιγουριάς τα υλικά είναι λόγια γλυκά
σε κασσέτες γραμμένα
γι' αυτά που ήρθανε τόσο αργά
μα ταπήρε η καρδιά
με τα χέρια ανοιγμένα

Η σωτηρία της ψυχής είναι πολύ μεγάλο πράγμα
σαν ταξιδάκι αναψυχής μ' ένα κρυμμένο τραύμα

Μια παραλία ερημική
και ν' απλώνουμε εκεί
της ζωής μας το βήμα
και δεν πειράζει που τόσα φιλιό
πριν να γίνουν παλιά
θα τα πάρει το κύμα

Κι εκεί στην άκρη της γραμμής
θα χαρίζουμε εμείς
τα παλιά μας κομμάτια
σ' αυτά που ήτανε τόσο μικρά
μα που ρίχναν σκιά
για να μοιάζουν παλάτια

12.

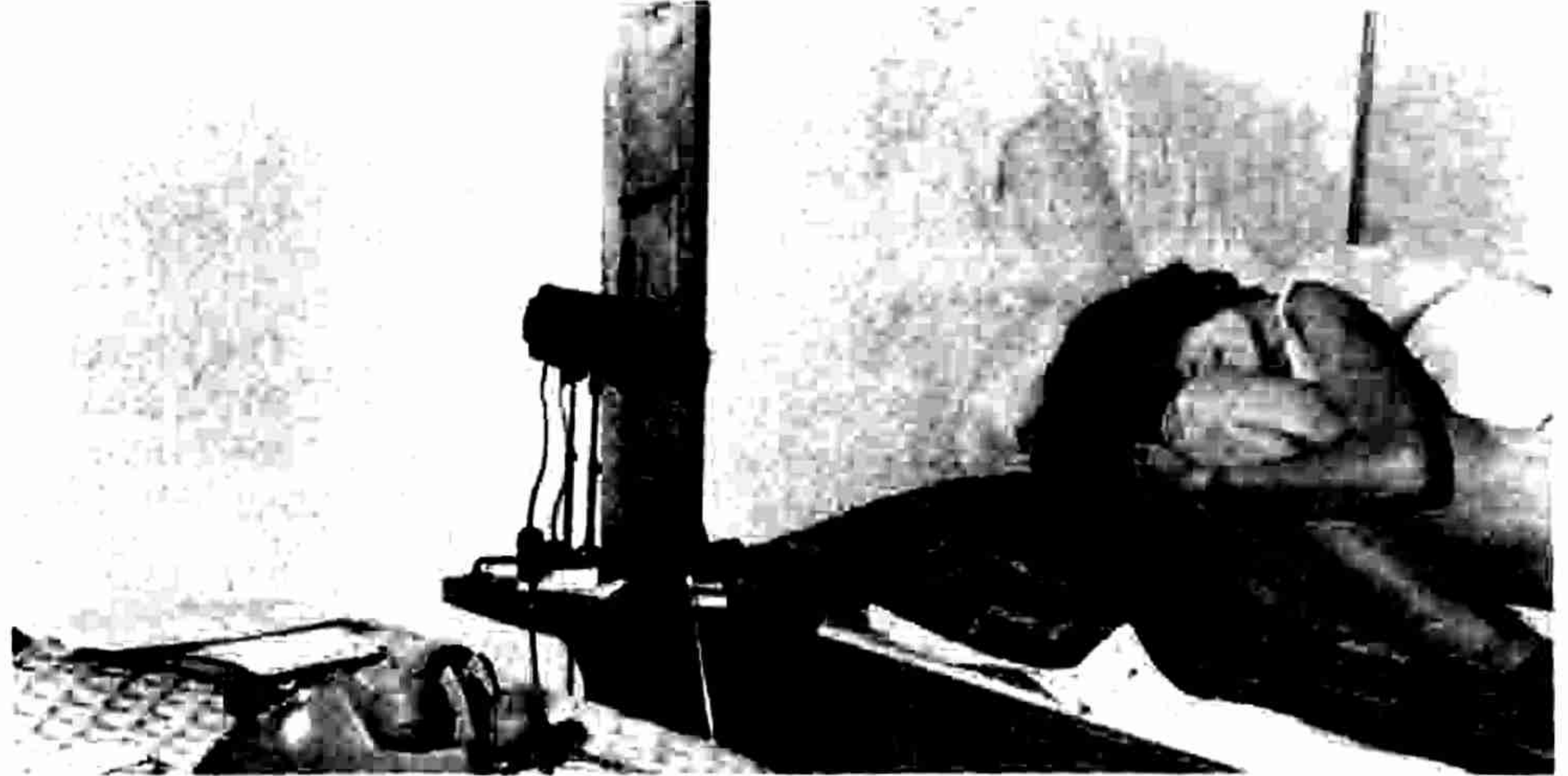
τα έντερά μου
τα σπλάχνα μου
τις ψευδαισθήσεις μου.
Μεγάλες, μεγάλες
πολύ μεγάλες
οι αγάπες που ονειρεύτηκα
οι δυνάμεις
που δεν απόκτησα ποτέ.

Μεγάλη
στη μικρή σου χούφτα
μ' έλιωσες.
Ο πόθος φυτό
θα μεγαλώσει
στο δωμάτιο.

Μαραίνομαι
Μαραίνω
τον πόθο
για ποιόν
ανύπαρκτο
ανυπόστατο
ανούσιο

Άλλον
Άλλού. αλλού, αλλιώς
Προσγειώθηκα

Εκπορνεύομαι
στη σκληρότητα
στην αναισθησία.
Το αιδού μου
γελάω
κλαίω
αντικείμενο
υποκείμενο;
Εγώ με το αιδού μου
το αιδού μου
πότε με μένα;
Δημοπρασία
Το σφυρί χτυπάει
χτυπάει
τελευταία προσφορά
πουλιέμαι κύριοι
Ξεπουλιέμαι
δώστε, δώστε, δώστε
αφού όλοι ίδιοι είστε
πελάτες και συνδαιτημόνες
όποιος δώσει τα περισσότερα
κάλπικα
φράγκα
συναισθήματα.
Χτυπάνε
τα μηνίγγια μου
καρδιές ασταμάτητες
στα πέλματα
στους αγκώνες
φεύγω
δε φεύγω
καρφωμένη
μετέωρη
ζαλίζομαι
προσγειώνομαι
τρώω τα μούτρα μου
αργά, πολύ αργά
ίσως νωρίς
τα σαράντα ακόμη
δεν τα πάτησα
πατάω λιώνω

με το να φτερό σπασμένο.
Φτερά και πούπουλα
άμμος
στον άνεμο

Αεράκι να με χαϊδέψει
να με δροσίσει.
Καίγομαι
Σταματημό δεν έχουν
οι λέξεις
τα όνειρα
ο θάνατος
τ' αποκαΐδια
η ζάλη ο καπνός
οι νύχτες, οι μέρες
το ανούσιο
το τίποτα
η λησμοσύνη
η θύμηση
Θ υ μ α μ α ι
αυτά που ήθελα.

Λαμπρινή Σοχωρίτη

Για έναν που κοιτιόταν συνέχεια στον καθρέπτη

Κάτω από το αβάσταχτο βάρος της αγάπης σου
συνθλίβουν αναμετρώντας τις ώρες που
θέλεις για να σε μοιραστώ.
Στην οικουμενικότητα των συναισθημάτων σου
του σύμπαντος των δραστηριοτήτων σου
σθήνω από την αγκαλιά που από πάντα
ζητούσα και περιφέρεται σε ψιλόλιγνα
κορμιά και Επαγγελματίες Γυναίκες.
Μ' ένα κορμί είκοσι χρονό
και μυαλό σοφό έχω την πίκρα
απ' τα τσιγάρα και την πίκρα του πόνου.
Το κράτος της οικονομίας των ερώτων σου
όρισε αυτή τη φορά Φορολογική Επιβάρυνση
σε ανθρώπινες αξίες.
Όπου ο χρόνος σου είναι το Υπέρτατο Ον και
αναπολλώ αναμνήσεις που δεν έγιναν πολλές
αλλά Εκστατικά λίγες στους δρόμους του
Επαγγελματισμού.

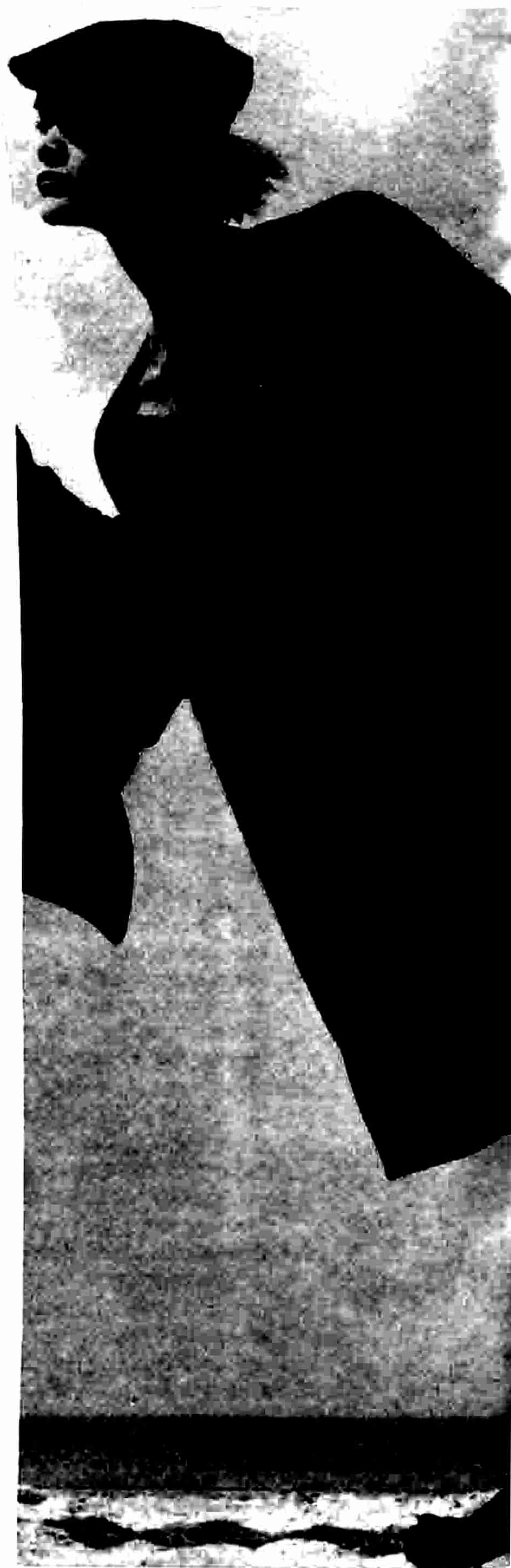
Ερωτικοί μονόλογοι

Πίνω καφέ φιλτράρω γεύσεις και μυρωδιές
πρωϊνής ευτυχίας. Καπνίζω αισθησιακά
τσιγάρα θύμισες ερωτικών ονειρώξεων
Που είσαι; Εδώ μακριά.
Ανείπωτα, άγρια κοπάδια οι λέξεις
που σφυροκοπούν το μυαλό μου
ελάχιστα αποτολμούν να εκδράμουν
από τους πολιτισμένους φράχτες
της σιωπής και της αποσιώπησης.
Γοητεία στην περιρρέουσα ατμόσφαιρα
γλυστρά το κονιάκ στην στρογγυλάδα του
ποτηριού, τα μάτια δίοδοι ερωτισμού
γένεφοντας ανείπωτα λόγια
και άγριες επιθυμίες.
Οι σχέσεις θέλουν ταλέντο και
είναι για Ολίγους που
διαθέτουν αισθησιακή καλοσύνη
και αποθέματα Ερωτικής μαγείας
Πίνω καφέ και ρουφάω τσιγάρο
αισθησιακά στους ρυθμούς μιας
αίσθησης έρωτος. Ψιλοβρέχει
και η μουντάδα της πόλης
μέρες τώρα πενθεί την
απουσία σου μαζί με μένα.
Αναρωτιέμαι τι
μουσικές αφουγκράζεσαι στο σύμπαν
της λιτότητας που ζεις.
Αιώνια παραπεταμένα γράμματα μιας
νεφελώδους σχέσεις αθέατος ήρωας

και Πανταχού πρωταγωνιστής
η Αγέρωχη Περπατησιά σου.
Στους δρόμους μιας πόλης
αγκομαχούσας από σένα
και τους Έρωτες σου.

Μια ευαίσθητη ισορροπία
του θαυματοποιού της Τύχης
και της ενσάρκωσης του μύθου.
Ο έρωτας στα Χρόνια του Συμφέροντος
ρομαντική ουτοπία.
Ο αισθησιασμός αντίκα στην επιταγή του
σεξισμού.

Μάλλον το ξεπέρασε
Τώρα τα πρωϊνά έβαζε μουσική από τους δίσκους της.
Έτσι ακόμα ραδιόφωνο
δεν έφτασε σ' αυτήν
την φυσιολογική ευτυχία
Όταν είχε συννεφιά
ο καιρός της
κοντά στο σκοτάδι
έβαζε τους δίσκους της
έκδηλο σημάδι ξεπεράσματος
της κρίσης
Πρώτα
υπήρχε η μουσική
των χρωμάτων της μέρας
οι τόνοι,
το ανεβοκατέβασμα της μουσικής κλίμακας
ενός πρωϊνού
μιας γυναικείας φιγούρας
να περνάει
δίνοντας υπόσταση
στην ομίχλη
κόβοντας την
καθορίζοντας την
Την ομίχλη.
Μην φανταστείτε
αισθήματα ευτυχίας
δημιουργικότητας
ανακάλυψη μικρών θαυμάτων
εξ' αιτίας του έρωτος
και της επικάλυψης του.
Αλλά όταν η σκέψη
οι αισθήσεις
φτάνουν στο βάθος
γίνονται βάθος
ουσία.
Μπαίνουν στα αντικείμενα
στον αέρα
στα χρώματα.
Μη φανταστείτε
χαρά
εξ' αιτίας ενός ενεργοποιού έρωτος
παρά μόνο η θλίψη
η σκοτεινιά
των βαθιών αισθημάτων της
που την έφθαναν
πέρα από τα όρια.
Οχι ονειροπόλα
μάλλον
καταθλιπτική γυναίκα
με την επίγνωση του πάθους της.
Πάθος
μεγάλες κουβέντες
δεν είναι
το χωρίς αντίκρουσμα
αλλά επιτέλους
οι διυσμοί
τα αντιθετικά ζεύγη:
ζωή - θάνατος
έρωτας - μίσος
δεν ζέσταναν πια την καρδιά της.
Οχι πως δεν ένιωθε
πονούσε το κορμί της
αλλά όλη αυτή η μυθολογία

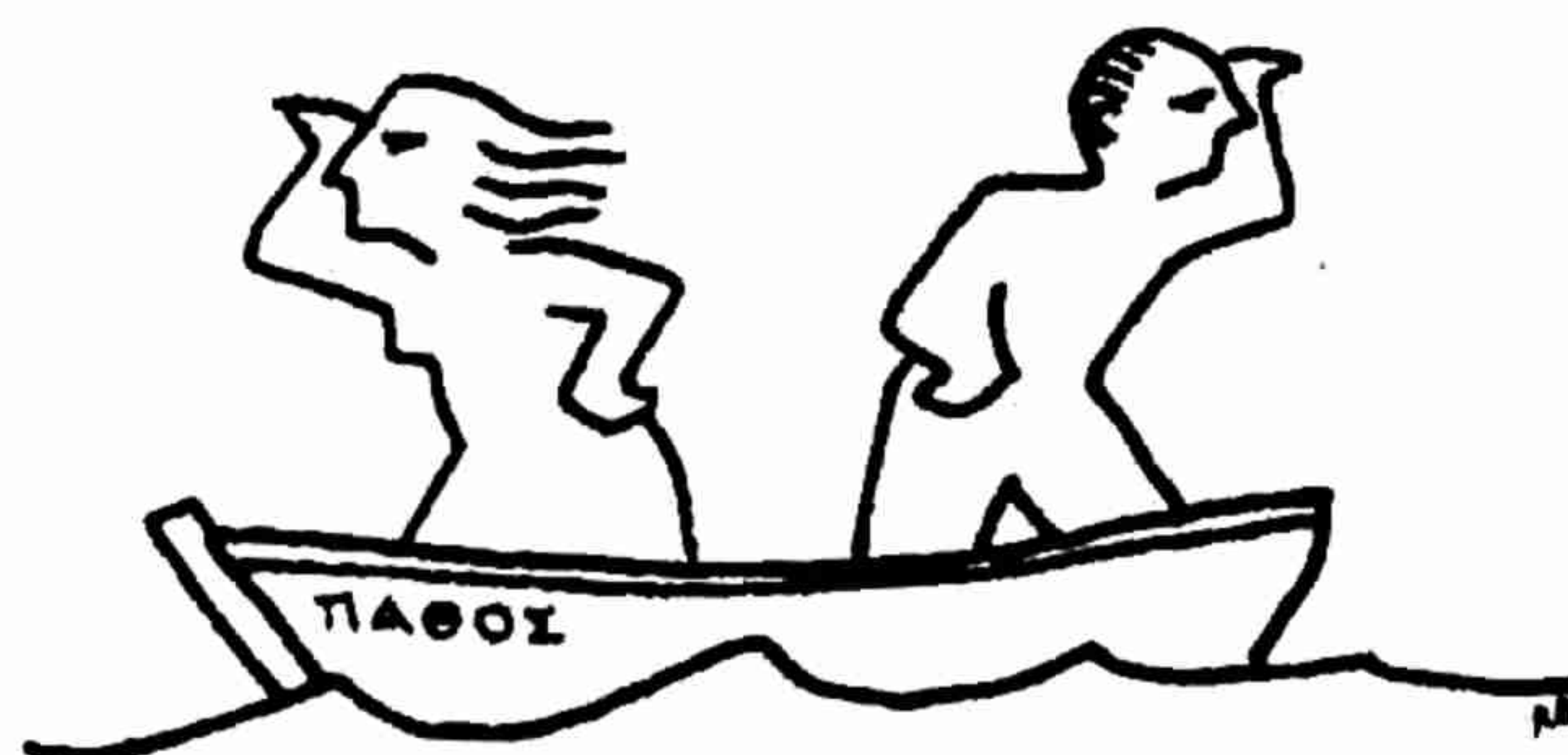
αποκαλύφθηκε ιδεολόγημα
που καμιά σχέση
δεν είχε με την ζωή της.
Κάποτε
την συντρόφευε
την έκανε να νιώθει κοντα

στην αποκατάσταση της ύπαρξης
λίγο πιο πάνω από το έδαφος
ένα βλέμμα στωικό
που γλύκαινε το στόμα της.
Η ερωτευμένη γυναίκα.
Έκανε πολλά για να θγάλει
τον αέρα στο λαιμό
που ένιωθε
όταν τον έβλεπε.
Εμετούς τρεις φορές τη μέρα
προτιμούσε το κάψιμο των πεπτικών υγρών
το πρήξιμο του προσώπου
από τον αέρα της παρόρμισης
να αγγίξει τα χέρια του.
Πιο εύκολα
κρύβει ένα τσακισμένο σώμα
μια καρδιά που νοσεί. Λάθος
πάλι τα ιδεολογήματά της.
Δεν προτιμούσε τη θλίψη
δεν ήταν η λαγνεία του πένθους αλλά έτσι ένιωθε
απέραντη ερημιά στον έρωτα
χίλια κομμάτια.
Καλύτερα, πιο σωστά έτσι, προχωράω.
Όμως
αυτά της τύχαιναν
μάλλον την προτιμούσαν έτσι
τα αισθήματα, οι άνθρωποι, ο κόσμος.
Τέλος πάντων έπρεπε να τελειώσει
μ' αυτήν την υπόθεση
έκανε κακό στην υγεία της. Ο έρωτας
ερχόταν με τις δεκαετίες
έφτασε ο καιρός
να μαλακώσει το σώμα
να ημερέψει το βλέμα
το στόμα να ησυχάσει
από το πείσμα.
Δεν θα γίνω κομμάτια
λυσσούσε
θα χτυπηθώ κάτω
αλλά θα το ξεπεράσω
στο τέλος τέλος
θα το κάνω δημιουργία
όπως οι άνδρες.
Τώρα
εδώ την βρίσκουμε
έγινε σαν τον κόσμο
τελείωσε ο εφιάλτης.
Μάλλον το ξεπέρασε Τώρα
μπορεί να θάλει μουσική
από τους δίσκους της
να καλύψει τα ανοιξιάτικα πρωϊνά
μουσικές έξωθεν
όχι μουσικές των αναπνοών
και των κορμιών.
Της αρκούσε.

Peter
Lindbergh,
1983.

Όταν το πάθος έρχεται για πρώτη φορά καθυστερημένα στη ζωή, είναι πιο δύσκολο να παραιτηθείς απ' αυτό. Κι αυτοί που συναντούν τούτο το άγριο θηρίο αργά στη ζωή τους έχουν στη διάθεσή τους μόνο διαβολικές επιλογές. Θα βρούν τη δύναμη να αποχαιρετίσουν, ό,τι τους είναι γνώριμο και να αρμενίσουν σε άγνωστες θάλασσες χωρίς να είναι σίγουροι πως θα ξαναδούν στεριά; Να ξεχάσουν τα καθημερινά πράγματα που έκαναν τη ζωή υποφερτή και να βάλουν κατά μέρος τα αισθήματα για τους παλιούς φίλους, ή ακόμα και γι' αυτόν που είναι για την ώρα εραστής τους;

Με λίγα λόγια, μπορούν να φερθούν σαν να ήταν είκοσι χρόνια νεότεροι και η Χαναάν πέρα από την επόμενη βουνοκορφή;
Συνήθως όχι.

Κι αν ναι, τότε πρέπει να τους δέσουν στο κατάρτι καθώς το πλοίο απομακρύνεται, γιατί οι φωνές της σειρήνας είναι τρομερές και μπορεί να τρελλαθούν με τη σκέψη του τι έχασαν.

Αυτή είναι η μια λύση.

Μια άλλη είναι να καταφύγουν στις ταχυδακτυλουργίες: όπως εμείς επί εννέα μέρες.

Αυτό όμως κουράζει γρήγορα τα χέρια αν όχι και την καρδιά.

Δυο λύσεις.

Η τρίτη είναι να απαρνηθείς το πάθος, όπως αν είσαι λογικός θα αρνηθείς να έχεις μια λεοπάρδαλη στο σπίτι σου, έστω κι αν αρχικά μοιάζει εξημερωμένη. Μπορείς να πεις ότι θα την ταΐζεις τακτικά ώστε να είναι πάντα χορτάτη και πως ο κήπος σου είναι μεγάλος, μα στα όνειρά σου τουλάχιστον, θα ξέρεις ότι οι λεοπαρδάλεις ποτέ δεν ικανοποιούνται με ό,τι τις δίνουν. Μετά τις εννιά νύχτες πρέπει να έρθει η δεκάτη και η κάθε απελπισμένη συνάντηση σ' αφήνει ακόμα πιο απελπισμένο για την επομένη. Η λεοπάρδαλη ποτέ δεν χορταίνει, ούτε και υπάρχει κήπος αρκετά μεγάλος για να τη χωρέσει.

Κι έτσι αρνείσαι και ανακαλύπτεις ότι η λεοπάρδαλη στοίχισε το σπίτι σου.

Όταν το πάθος εμφανίζεται αργά στη ζωή είναι δύσκολο να το αντέξεις. 13.

1. Ζανέτ Ουϊντερσον: "Το Πάθος"
2. Λένα Πλάτωνος: "Μάσκες ηλίου"
3. Λίνα Νικολακοπούλου: "Μαμά γερνάω"
4. Μαργαρίτα Καραπάνου: "Rien ne va plus"
5. Μαρία Λαϊνά: "Κλόουν"
6. Λίνα Νικολακοπούλου: "Ολογράφως"
7. Άλκηστη Πρωτοψάλτη: "Δικαίωμα"
8. Μαργκαρίτ Γιουρσενάρ: "Φωτιές"
9. Λένα Πλάτωνος: "Γκάλοπ"
10. Μάτση Χατζηλαζάρου: "Ποιήματα 1944-1985"
11. Μαρία Λαϊνά: "Σημεία στίξεως"
12. Λίνα Νικολακοπούλου: "Η σωτηρία της ψυχής"
13. Ζανέτ Ουϊντερσον: "Το Πάθος".

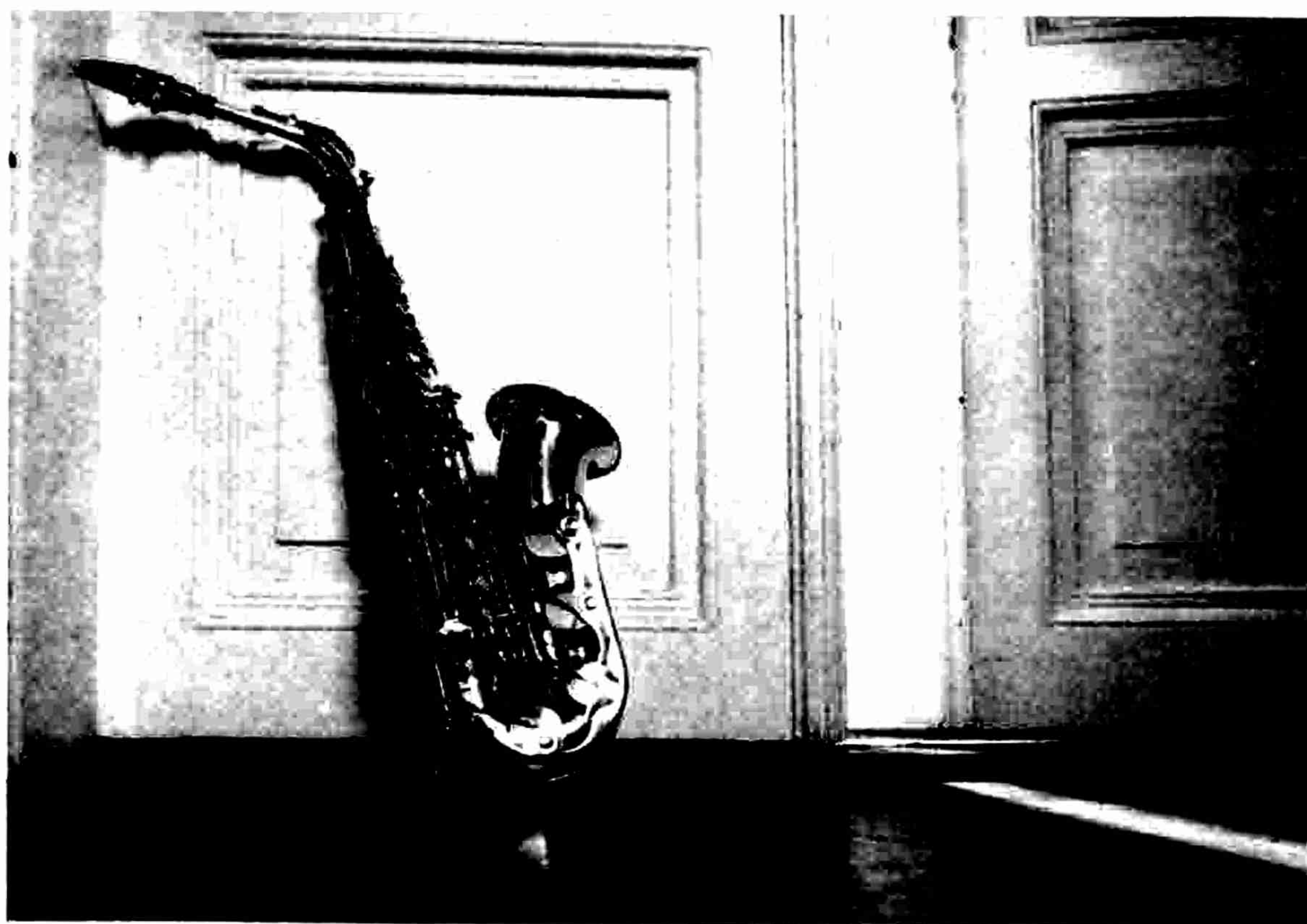
“Η αλήθεια μόνο έναντι θανάτου δίδεται”

Οι καιροί της δυσκολίας έφθασαν για το Ράδιο Κιβωτός. Τα γεγονότα της καταστολής του (ρίξιμο της κεραίας, ξυλοδαρμοί, συλλήψεις, η σιωπή για λίγο διάστημα) ανήκουν πια στο παρελθόν. Σήμερα το Ράδιο Κιβωτός αγωνίζεται ξανά για μια θέση στη συχνότητα και στην καρδιά μας. Ηθελε η γράφουσα να γράψει ένα κείμενο “κακό” για την Κιβωτό όμως τα αισθήματα οδηγούν σε μια ποιητική προσέγγιση. Η κριτική διάθεση, οι αντιθέσεις πάντα γινόταν καταθέσεις στη γενική συνέλευση του σταθμού και έμενε ένα αίσθημα αποδοχής αφού η

μεχρι τώρα δημιουργία και ύπαρξη του σταθμού στηρίζεται στον κόσμο των αισθήσεων, των επιθυμιών, των πόθων.

Η πολιτική προσέγγιση και η θεωρία για ένα εναλλακτικό ραδιόφωνο υπήρξε δεύτερη και ας προβάλαμε πάντα αυτήν. Στην πραγματικότητα χωρίς οι προθέσεις να οδηγούν σ’ ένα ραδιοφωνικό αυτοσκοπό στο Ράδιο Κιβωτός καταθέσαμε εμπειρίες ζωής, επιθυμίες και πάθος. Το Ράδιο Κιβωτός είναι ένας χώρος ανθρωπίνων υπάρξεων πρώτα και όχι μια καλά οργανωμένη πολιτική ομάδα όπου συναντιούνται οι αγάπες, οι χαρές, ο πόνος, οι ανάγκες σε μια ισοροπία εύθραυστη σ’ ένα ρίγκ προσωπικών απόψεων πρώτα και όχι τόσο σε μια διαφορετική πολιτική θεώρηση του κόσμου.

Το Ράδιο Κιβωτός ένα ραδιόφωνο μπαρόκ πληθωρικό, εμπάθες λειτουργεί όχι ανεξάρτητα από την προσωπική κατάσταση του καθενός, της καθεμίας. Εδώ ίσως βρίσκονται τα λάθη μας, οι αδυναμίες μας, η κατάσταση που μας καθιστά ευάλωτες αλλά και συγχρόνως δυνατές. Το Ράδιο Κιβωτός υπήρξε και είναι η Ποιητική μας, η κατάθεση ζωής που κάνουμε, η περηφάνεια, ο αέρας μας, η μαγκιά μας, το όνειρο μας. Είναι από τα πράγματα που όταν τα αφήνουμε, καταλαβαίνουμε την αξία τους, αλλά όταν τα ζούμε τα εξορκίζουμε. Λέγαμε και λέμε:

Κάνουμε ραδιόφωνο αντιστεκόμενες στην πολιτιστική βιομηχανία.

Κάνουμε ραδιόφωνο συμμετέχοντας στα πολιτικά πράγματα αλλά και δημιουργώντας τα.

Κάνουμε ραδιόφωνο καταγγέλοντας την σημερινή πραγματικότητα, απομυθοποιώντας το ιδανικό του μέσου και της "ελεύθερης ραδιοφωνίας"

Κάνουμε ραδιόφωνο για να μιλήσουμε για πράγματα απαγορευμένα για να προβάλουμε μια θεματολογία χωρίς αξία εμπορική.

Κάνουμε ραδιόφωνο στο Ράδιο Κιβωτός γιατί τα πράγματα άλλαξαν και ήρθε η ώρα των κοινωνικών κινήματων.

Κάνουμε ραδιόφωνο από το περίσσμα της ψυχής μας ξεπερνώντας ματαιοδοξίες όπως χρήμα και δόξα.

Κάνουμε ραδιόφωνο εδώ και πέντε χρόνια αυτοχρηματοδοτούμενες, χωρίς διαφημίσεις, επιδοτήσεις, προστατευτισμούς.

Κάνουμε ραδιόφωνο προβάλλοντας άλλες αξίες ζωής.

Κάνουμε ραδιόφωνο στο Ράδιο Κιβωτός για το ταξίδι, την περιπέτεια, το όνειρο.

Κάνουμε ραδιόφωνο για το κέφι μας για τη σωτηρία της ψυχής μας, για τη σωτηρία ενός τρόπου έκφρασης.

Κάνουμε ραδιόφωνο γιατί το μέσο μπορεί να μετουσιωθεί, να γίνει τέχνη αυτόνομη.

Κάνουμε ραδιόφωνο για να προτρέψουμε σε χειρονομίες ζωής, γιατί τίποτα δεν τελείωσε ακόμα.

Κάνουμε ραδιόφωνο στην Κιβωτό για να ξεπεράσουμε τα όριά μας, να υπερβούμε την ύπαρξή μας, για ένα πάθος αφανιστικό για την αθωότητά μας.

Η εκπομπή "Συμφωνία Κύριών" διανύοντας μια πορεία τεσεράμισι χρόνων έπαψε από το Δεκέμβριο να εκπέμπει γιατί όλα τα πράγματα τελειώνουν για να ξαναρχίσουν καλύτερα.

Μια τελευταία αφιέρωση για τους ακροατές τις ακροατρίδες της, το ποίημα του Ελύτη:

*"Για όποιον η θάλασσα στον ήλιο είναι "τοπίο"
η ζωή μοιάζει εύκολη και ο θάνατος επίσης.
Αλλά για τον άλλον είναι κάτοπτρον αθανασίας
είναι "διάρκεια". Μια διάρκεια που μόνο το ίδιο της,
το εκθαμβωτικό φως δεν σ' αφήνει να τη συλλάβεις."*

Παπαδοπούλου Λένα

ΟΙ ΠΕΡΙΠΕΤΕΙΕΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΣΤΟ ΛΑΪΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ

Η πρώτη λαϊκή χορεύτρια ήταν η Θεοδώρα, η οποία πριν να γίνει αυτοκράτειρα, χόρευε και παρουσίαζε διάφορα νούμερα στον Ιππόδρομο. Αλλά δεν ήταν μόνο ο Ιππόδρομος όπου ακουγόταν το λαϊκό τραγούδι εκείνης της εποχής, του Βυζαντινού Μεσαίωνα.

Στις ταβέρνες και τα κρασοπούλια των πόλεων του Βυζαντίου με βασιλεύουσα την Κωνσταντινούπολη και συμβασιλεύουσα την Θεσσαλονίκη, γυρνούσαν οργανοπαίχτες, που εκείνη την εποχή τους ονόμαζαν παιγνιώτες. Οι πλανόδιοι αυτοί οργανοπαίχτες, οι παιγνιώτες, δεν ήταν μόνο άνδρες. Στις κομπανίες τους βρίσκουμε οργανοπαίχτριες, που ονομάζονταν αυλιτρήδες, χορεύτριες που ονομάζονταν ορχηστρίδες, και τραγουδίστριες που τότε ονομάζονταν ψάλτριες. Τα τραγούδια που τραγουδούσαν, ήταν ή παλιότερα, που από στόμα σε στόμα είχαν διαδοθεί και καθιερωθεί ή τα φτιάχναν εκείνη τη στιγμή πάνω στο κέφι του γλεντιού και της παρέας.

Τις κομπανίες αυτές, όπου συμμετείχαν οργανοπαίχτριες και οργανοπαίχτες, χορεύτριες και χορευτές, τραγουδίστριες και τραγουδιστές, μπορούμε να τις χωρίσουμε, κοινωνικά, σε τρεις κατηγορίες.

Αυτές του παλατιού και των αρχοντικών των ευγενών, αυτές που έπαιρναν μέρος στα γλέντια των μεσαίων τάξεων-τα λεγόμενα συμπόσια- και στις πλανόδιες κομπανίες, που έπαιζαν, χόρευαν και τραγουδούσαν στις ταβέρνες και στους δρόμους της αγοράς που ήταν το κέντρο της δημιουργίας του λαϊκού πολιτισμού εκείνη την εποχή.

Πολλοί ήταν οι χοροί που χορεύονταν. Ανάμεσά τους ο γνωστός μας χασάπικος, χορός της συντεχνίας των μακελάρηδων, που χόρευαν και στη Θεσσαλονίκη σύμφωνα με τις μαρτυρίες του Ευσταθίου, Επισκόπου Θεσσαλονίκης. Αναφέρονται όμως και χοροί που χόρευαν γυναίκες χορεύτριες μετά σατανικών τσακισμάτων και πορνικών λυγισμάτων.

Και αναρωτιέμαι: γιατί αυτοί οι χοροί θα πρέπει να είναι τόσο διαφορετικοί από το τσιφτετέλι και γιατί κάθε τι αισθησιακό θα πρέπει να θεωρείται Τούρκικο, ακρωτιριάζοντας, ευνουχίζοντας έτσι τη λαϊκή μας παράδοση, που γεννήθηκε στις πόλεις του Βυζαντίου, και όταν οι Βυζαντινοί Έλληνες μαζί με τους Αρμένιους και τους άλλους λαούς της περιοχής, ήταν ίσως, οι πρώτοι διδάξαντες.

Τα αστικά κέντρα, οι πόλεις, κατά τον Βυζαντινό Μεσαίωνα, ήταν τα κέντρα - παζάρια- βιοτεχνικά και εμπορικά. Το ίδιο παραμένουν την εποχή της Οθωμανικής αυτοκρατορίας και οι κομπανίες συνεχίζουν την λειτουργία τους σαν δημιουργοί και συνεχιστές του λαϊκού τραγουδιού των πόλεων, μέχρι την δημιουργία του καφενείου το 1554, έναν αιώνα

μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης.

Δεν έχει, ακόμα, καθοριστεί η ημερομηνία εγκατάστασης της λαϊκής κομπανίας μέσα στα καφενεία, εποχή που διαχωρίζει αυτά σε δύο είδη: στα καφενεία όπου τραγουδούσαν και σε αυτά που δεν τραγουδούσαν. Δηλαδή, στα καφέ-αμάν και στα καθεαυτό καφενεία.

Τα καφέ-αμάν είναι πλέον η σταθερή στέγη της κομπανίας. Τό ελληνικό όμως τραγούδι συνεχίζει να τραγουδιέται στις ταβέρνες, τα κρασοπούλια, στις ταβέρνες-μπακάλικα, καθώς και σε κάθε πανηγύρι και γιορτή που γίνεται στις γειτονιές της Σμύρνης, της Κωνσταντινούπολης και των άλλων αστικών κέντρων. Τραγουδιέται στους δρόμους, στις πλατείες, στις εξοχές, τα καρναβάλια, την Καθαρά Δευτέρα, την Πρωτομαγιά, το Πάσχα, το Δεκαπενταύγουστο.

Τα ονόματα των γυναικών που συμβάλλουν δημιουργικά στην εξέλιξη και συνέχεια του λαϊκού μας τραγουδιού, φθάνουν σε μας σαν ονόματα ηρωίδων του παραμυθιού. Η Ελένη, η Σουλτάνα από τη Σμύρνη. Η Πολίτισσα Φωτεινή, η Σμυρνιά Κιόρ-Κατίνα, η Καλλιόπη, οι Σμυρνιές Βάσω και Αναστασία, η χορεύτρια Ευθαλία Δημητρίου, η Αγγελάρα, η Ειρήνη που παίζει σαντούρι. Μεταφορικά θα μπορούσαμε να πούμε ότι ήταν οι δασκάλες των μετέπειτα τραγουδιστριών του Σμυρνέικου τραγουδιού.

Για την ύπαρξη και τη δράση τους μαθαίνουμε από μαρτυρίες ανθρώπων που έζησαν μέσα στον 19ο αιώνα και από μία σειρά άρθρων στις ελληνικές εφημερίδες από το 1873 μέχρι το 1891 περίπου.

Αυτό το διάστημα, κυρίως Έλληνες καλλιτέχνες, και λιγότερο Εβραίοι και Αρμένιοι αλλά και Τσιγγάνοι έρχονται στην Αθήνα και τον Πειραιά και παίζουν και τραγουδούν στα αυτοσχέδια καφέ-αμάν που δημιουργούνται εκεί.

Δυστυχώς δεν μπορούμε να ακούσουμε τις ερμηνείες όλων αυτών των τραγουδιστριών που αναφέραμε γιατί η αποτύπωση της φωνής και της μουσικής σε δίσκο δεν είχε εξαπλωθεί.

Επίσης, παρ' όλο που μπορούμε να περιγράψουμε τις κομπανίες όλων των προηγούμενων αιώνων και τις συνθήκες ζωής των λαϊκών ανθρώπων των αστικών κέντρων δεν έχουμε τα ονόματά τους. Ο ήχος και τα ονόματα τους ανήκουν στην προφορική μας παράδοση η οποία όμως, μας γίνεται γνωστή μόνο τον προηγούμενο αιώνα.

Ετσι όλοι φτάσαμε να πιστεύουμε ότι η ιστορία του λαϊκού μας τραγουδιού αρχίζει το 1922 με το Σμυρνέικο και το ρεμπέτικο της εποχής.

Η Οδύσσεια του αστικολαϊκού τραγουδιού, μας μεταφέρει στην Αμερική του 1900 και στις γυναίκες που μετανάστευσαν εκεί και φωνογράφησαν τους πρώτους δίσκους που μας επιτρέπουν να αγγίξουμε, να πάρουμε μία ιδέα για το ελληνικό τραγούδι.

Ονόματα τραγουδιστριών-ερμηνευτριών έχουμε λίγα και ακόμη πιο λίγα γνωρίζουμε για τη ζωή τους.

Τα επαγγέλματα που έκαναν, μόλις έφταναν στην Αμερική, οι γυναίκες μετανάστριες ήταν περισσότερο κατοκλήρωμένα από εκείνα των ανδρών και ως μη ξεχνάμε και την καταδίκη του πανάρχαιου επαγγέλματος, που πολλές υποχρεώνονταν να κάνουν για να επιβιώσουν. Από όλες τις γυναίκες μετα

νάστριες -καλλιτέχνιδες κατάφεραν να ξεχωρίσουν και να αποτυπώσουν το όνομά τους στους δίσκους : η κυρία Κούλα, η κυρία Πιπίνα και η Αμαλία Βάκα. Επίσης υπήρχε μιά δισκογραφική εταιρεία με το όνομα Νίνα και κάποια Μαρίκα που ήταν ιδιοκτήτρια ενός μουσικού κέντρου στο Σικάγο απ' όπου πέρασαν όλοι οι Έλληνες μουσικοί καθώς και ερμηνευτές και ερμηνεύτριες από τον Παπαϊωάννου μέχρι το Χιώτη και τη Μαίρη Λίντα και το Νίκο Γούναρη.

Ομως η πιο γνωστή και θρυλική φωνή της εποχής (δηλαδή των αρχών του αιώνα) ήταν η Μαρίκα Παπαγκίκα η Πολίτισσα που έζησε και δημιούργησε στην Αμερική, στη Σμύρνη και την Κωνσταντινούπολη.

Στη συνέχεια στην κυρίως Ελλάδα το αστικό λαϊκό τραγούδι το βλέπουμε να συνεχίζεται στα διαλείμματα του λαϊκού θεάτρου σκιών του Καραγκιόζη και υπάρχουν αναφορές σε ερμηνεύτριες πολύ αγαπητές που όμως τα ονόματά τους δεν διασώθηκαν.

Θα ήθελα εδώ να κάνω μια παρένθεση για τις φιγούρες του Καραγκιόζη. Οι μόνες γυναίκες που υπάρχουν στο θέατρο σκιών είναι η Καραγκιοζίνα και η Βεζυροπούλα.

Από τις δυό τους μόνο η Βεζυροπούλα τραγουδάει γιατί εκείνη πληρεί τις προϋποθέσεις του διακοσμητικού που είναι απαραίτητο για να γίνει αποδεκτή, για να υπάρξει μια γυναίκα σε ένα ανδροκρατούμενο σύστημα.

Η Καραγκιόζενα παρουσιάζεται άσκημη, υστερική, καταπιεσμένη, που βάζει τις φωνές στα παιδιά της και στον άνδρα της και γι αυτήν δεν υπάρχει τραγούδι. Μέσα από τον Καραγκιόζη μπορούμε να δούμε ότι

δοκιμάζονται όλα τα είδη του τραγουδιού, το δημοτικό, το ελαφρό, το περιθωριακό, το σμυρνέικο μέχρι το 1922.

Η ανταλλαγή των πληθυσμών με την Μικρασιατική καταστροφή κατακλύζει όλα τα αστικά κέντρα της Ελλάδας ακόμα μια φορά από τα καφέ αμάν. Ο Πειραιάς, η Αθήνα, η Θεσσαλονίκη, η Πάτρα και όπου αλλού έχουν εγκατασταθεί πρόσφυγες ηχούν από τους ήχους του σαντουριού και του βιολιού.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα ανωνύμων γυναικών δημιουργών, είναι η γυναίκα του Γιοβάν Τσαούς, η Αικατερίνη που έχει γράψει σχεδόν όλους τους στίχους των τραγουδιών του. Ακόμα η τραγουδίστρια Αγγέλα Παπάζογλου που το όνομα της έφτασε ως τις μέρες μας γιατί ήταν γυναίκα του περίφημου συνθέτη και οργανοπαίχτη του Σμυρνέικου τραγουδιού Βαγγέλη Παπάζογλου που πέθανε φυματικός στην κατοχή. Εκείνη σταμάτησε να τραγουδάει το 1937 γιατί τυφλώθηκε.

Διάσημες ερμηνεύτριες και συνδημιουργοί του Μικρασιατικού τραγουδιού ήταν η Ρίτα Αμπατζή από τη Σμύρνη η οποία συνεργάστηκε με όλους τους γνωστούς μουσικούς και συνθέτες της εποχής καθώς και η Ρόζα Εσκενάζη. Και φτάνουμε στο ρεμπέτικο που εμφανίζεται περιθωριακό στην αρχή και λαϊκό μετά την φωνογράφιση του πρώτου δίσκου με μπουζούκι το 1934.

Τα πατριαρχικά στοιχεία στο ρεμπέτικο εμφανίζονται ωμά και ξεκάθαρα ενώ σε άλλες μορφές οργάνωσης κοινωνικών ομάδων, αυτά τα χαρακτηριστικά της ανισότητας και διάκρισης ανάμεσα στα φύλα, θα τα δούμε να υπάρχουν καλά κρυμμένα και να εμφανίζονται με ήπιους τόνους αλλά εξ ίσου αποτελεσματικούς. Τα στοιχεία διάκρισης δεν φαίνονται λοιπόν ξεκάθαρα στις ομάδες των διανοουμένων καλλιτεχνών, των πολιτικά οργανωμένων, καθώς και στις ομάδες των πολιτικών και οικονομικών παραγόντων της χώρας.

Εχει επικρατήσει η άποψη ότι το ρεμπέτικο είναι ανδρική υπόθεση και χρόνια τώρα αποτελεί στοιχείο ανδρικού ναρκισσισμού. Το ρεμπέτικο όμως δεν είναι περισσότερο ανδρικό από την κλασική μουσική και την όπερα, από την τζαζ ή την φιλοσοφία.

Οι παραπάνω τομείς του ανθρώπινου πολιτισμού ή έκφρασης καλύπτονται από ένα ταξικό λούστρο ώστε μόνο το ρεμπέτικο να θεωρείται κυρίως ανδρικό. Πίσω από κάθε επιφανή άνδρα βρίσκεται η μητέρα του, η γιαγιά του, η θεία του, η γυναίκα του, η αδελφή του, η κόρη του, η ερωμένη του. Οι γυναίκες υποστήριζαν τους άνδρες σε όλα τα χρόνια δημιουργίας τους στον απόλυτο βαθμό, είτε θεληματικά, είτε με το ζόρι, πράγμα που εμπόδιζε τη δική τους δημιουργικότητα, την δυνατότητα έκφρασης τους. Σκεφτείτε πόσες γυναίκες δημιουργούς θα είχαμε αυτή τη στιγμή σε κάθε τομέα έκφρασης, έρευνας και δημιουργίας, αν οι γυναίκες είχαν την πολυτέλεια της ελευθερίας της έκφρασης.

Με την επίδραση του Σμυρνέικου τραγουδιού προστέθηκαν και γυναίκες στις ρεμπέτικες κομπανίες και αυτό έγινε από το 1937 και μετά. Οι πρώτες γυναίκες που ανέβηκαν στο "πάλκο" του ρεμπέτικου τρα-

γουδιού είναι η Ιωάννα Γεωργακοπούλου και η Στέλλα Χασκήλ. Αλλά υπάρχουν και πολλές άλλες, αυτές που συνόδευσαν τον τραγουδιστή ή είχαν δικό τους ρεπερτόριο και τραγουδούσαν στα μαγαζιά, αυτές που το όνομά τους δεν αναφέρεται στους δίσκους ή αυτές που στις φωτογραφίες που βλέπουμε, από εκείνη την εποχή, γράφουν από κάτω ... και μία τραγουδίστρια... ή και μία γυναίκα.

Για αιώνες γυναίκα τραγουδίστρια και πόρνη είναι έννοιες ταυτόσημες. Δε φαίνεται πουθενά αν γράφουν τραγούδια, αν παίζουν όργανα. Η τραγουδίστρια είχε πάντα ένα ρόλο διακοσμητικό, όσο καλή κι αν ήταν και ακόμα δεν επιτρέπονταν να κρατήσει μπουζούκι. Το μπουζούκι είναι ανδρική υπόθεση, οι γυναίκες δεν έχουν θέση σε τόσο σοβαρά πράγματα. Αυτή η απαγόρευση ανήκει στους άγραφους κοινωνικούς νόμους.

Από το 1946 και μετά έχουμε πληθώρα γυναικείων φωνών και γυναικείας παρουσίας στο ρεμπέτικο. Η καλύτερευση και η αλλαγή των κοινωνικών συνθηκών εμφανίζει πολλά σπουδαία γυναικεία ονόματα στο τραγούδι σε όλα τα επόμενα στάδια, της εξέλιξής του, σε αρχοντορεμπέτικο και λαϊκό. Σπουδαίες γυναικείες φωνές υπήρξαν και είναι η Μαρίκα Νίνου, η Άννα Χρυσάφη, η Σωτηρία Μπέλλου, η Σεβας Χανούμ, η Μαίρη Λίντα, η Καίτη Γκρέυ, η Ρένα Ντάλια, η Ζωή Νάχη, η Γιώτα Λύδια, η Ρία Κούρτη, η Πολυ Πάνου, η Ρίτα Σακελλαρίου, η Λάουρα, η Βούλα Πάλα, η Ρένα Στάμου, η Σοφία Αμπατζή, η Μαριώ από την Θεσσαλονίκη και πολλές άλλες.

Μαρία Κωνσταντινίδου

* Το παραπάνω κείμενο παρουσιάστηκε στην εκδήλωση για τον ένα χρόνο λειτουργίας της SOS τηλεφωνικής γραμμής για κακοποιημένες και θιασμένες γυναίκες στο θλιποπωλείο "Λωτός".

Περί της ύπαρξης ή της ανυπαρξίας μέσα στον αγαπημένο:

Εγώ ποτέ δε θέλω πάνω στο στήθος, πάντα μέσα στο στήθος!
Ποτέ-να σφίγγομαι πάνω του! Πάντα να χάνομαι μέσα του! (Στην άβυσσο).

Ο "ζωντανός" ποτέ δεν επιτρέπει στον εαυτό του να αγαπηθεί έτσι όπως ο "νεκρός".
Ο ζωντανός θέλει ο ίδιος να είναι (να ζει, να αγαπά). Αυτό μου θυμίζει την αιώνια κραυγή της παιδικής ηλικίας:
"Εγώ μόνος μου! Εγώ μόνος μου!". Και οπωσδήποτε το πόδι στο μανίκι, το χέρι στο παπούτσι.
Το ίδιο και με την αγάπη.

Εγώ θέλω να αφανιστώ μέσα σου, δηλαδή εγώ θέλω να είμαι εσύ. Αλλά ήδη εσύ μέσα σου δεν υπάρχεις, εσύ ήδη ολόκληρος είσαι μέσα μου. Πέφτω και χάνομαι στο ίδιο μου το στήθος (εσένα). Εγώ δε μπορώ να χαθώ στο στήθος σου, διότι εσύ δεν είσαι εκεί. Αλλά ίσως είμαι εγώ εκεί; (Η αμοιβαία αγάπη. Οι ψυχές ανταλλάξανε σπίτια). Όχι, ούτε εγώ είμαι εκεί. Εκεί δεν υπάρχει τίποτα. Εγώ ήδη δεν υπάρχω πουθενά. Υπάρχει το στήθος μου-κι εσύ. Εγώ σ' αγαπώ μέσα από σένα.
Σφετερισμός; Ναι. Αλλά καλύτερα από ανταλλαγή εμπορευμάτων..

Ωραία, και με την αμοιβαία αγάπη; (Ανταλλαγή εμπορευμάτων). Εφάπαξ και διασταυρούμενος σφετερισμός (εξόφληση). Δύο χασίματα: της ψυχής του X στο ίδιο του το στήθος, ο Z, και της ψυχής του Z - στο ίδιο του το στήθος, όπου ο X.

Ενώ αν ζω σε σένα, δεν έχω χαθεί! Ενώ αν ζεις σε μένα, δεν έχεις χαθεί! Είναι η ύπαρξη μέσα στον αγαπημένο, είναι το "εγώ σε σένα κι εσύ σε μένα", είναι ωστόσο εγώ κι εσύ, δεν είναι οι δυο έγιναν ένα. Οι δυο έγιναν ένα - ανυπαρξία. Εγώ μίλησα για την ανυπαρξία μέσα στον αγαπημένο.

Οι δυο-ένα, δηλαδή: η ανυπαρξία μέσα στον αγαπημένο είναι δυνατή μόνο για τον ένα. Διότι, για να μην είσαι μέσα στον άλλο, πρέπει ο άλλος να υπάρχει.

Μια επιφύλαξη: Ό,τι ειπώθηκε αφορά, φυσικά, την δική μας αντίληψη της ψυχής του άλλου, τη δική μας μυστική ζωή με την ψυχή του άλλου.

Υπό τον όρο, καθένας από τους δυο να μην ξέρει ότι δεν υπάρχει άλλος, να πιστεύει ότι ο άλλος υπάρχει, να μην ξέρει ότι ο άλλος έχει χαθεί στον ίδιο,- υπό τον όρο της άγνοιας της αμοιβαίας ανυπαρξίας του ενός στον άλλο, φυσικά, είναι δυνατόν.

Ο σφετερισμός του άλλου-μόνο σε μας βρίσκεται.

"Για μένα εσύ δεν υπάρχεις μέσα σου, είσαι όλη μέσα μου". Έτσι σκέφτεται ο ποιητής για την Ψυχή του, αυτό δεν την εμποδίζει να παντευτεί και ν' αγαπήσει άλλον, αλλά ο γάμος της, με τη σειρά του, δεν εμποδίζει και δεν μπορεί να εμποδίσει τον ποιητή.

Θα πω περισσότερα: η δύναμη του σφετερισμού σε άμεση σχέση με το μυστικό, το βάθος της-με την εξωτερική διαψευσσιμότητά του. Όταν ήδη τίποτα δεν είναι δικό μου-όλα είναι δικά μου! Αυτό μας οδηγεί απευθείας στο θάνατο: το φυσικό θάνατο του αγαπημένου. Μόνο μη μπερδεύεται με τη ζήλεια! Το "μην είσαι" της ζήλειας-από φτώχεια και τρόμο. ("Αφού είναι στο φέρετρο, πια δεν υπάρχουν αντίζηλοι!"). Για το σφετερισμό ούτε αντίζηλοι, ούτε φέρετρο: το "να μην είσαι" του σφετερισμού - είναι η τελευταία άρνηση, αυτού που δίνει την τελευταία εξουσία.

**Αποσπάσματα από το βιβλίο της Ρωσίδας ποιήτριας Μαρίνας Τσβετάίεβα:
"Γήινα Σημεία" που θα κυκλοφορήσει σύντομα από τις εκδόσεις Ηριδανός.**

Μετάφραση: Ιωάννα Σαββίδου

Ανεβαίνω τις σκάλες, μπαίνω στο ανασσέρ. Τέταρτος. Μια ματιά στον καθρέφτη μήπως και ξεγελάσω τον κλειστοφοβικό εαυτό μου. Οι κινήσεις μου μηχανικές. Ανοίγω αθόρυβα την πόρτα, ψάχνω για μια θέση. Σήμερα είμαστε πολλές. Κάνω μια γύρα με το βλέμμα. μα δε βρίσκομαι εκεί. Στα πρόσωπα των κοριτσιών προβάλλω τις δικές μου εικόνες. Στα δυόμισι χρόνια είναι η δεύτερη κρίση που περνάμε ή που περνάω;

“Δραπέτευσε η καρδιά μου στ’ όνειρο μα τ’ όνειρο δραπέτης που τον πιάσανε και τον φυλάκισαν ξανά”. Το βιβλίο σου, έπεσε στα χέρια μου και τα κομμάτιασε. Οι στίχοι σου τρύπωσαν στις ψευδαισθήσεις μου και η πραγματικότητα μου έκοψε την ανάσα. Δεν το ξέρα. “Ακίνητοποιήθηκα στο χρόνο και στην έκφραση”. Αναζητώ μια αρχή ή ένα τέλος. Μπλέκονται αλήθεια τόσο πολύ.

Σήμερα έμαθα ότι παντρεύεσαι και άρχισα να ψαχουλεύω για μια λέξη που θα μ’ έπειθε και θα σ’ έπειθε ότι σε νιώθω. Δε σ’ αγκαλιάσα, δε γέλασα και αναρωτιέμαι αν χάρηκα. Είσαι μακριά μου κι εσύ, που στα τριάντα σου είσαι αντιμέτωπη με τη μοναξιά σου.

Ίσως το πολύ νιώθω εσένα -ετεροχρονισμένα βέβαια- που γράφες χρόνια πριν “κατέληξα θεατής της ίδιας της ζωής μου, να παρακολουθώ αδιάφορα τα δρώμενα, σαν να μη συμμετείχα, σα νάβλεπα στο σινεμά τη ζωή μιας άλλης”. Διαβάζω ξανά και ξανά και αναρωτιέμαι γιατί και συ όσο και μεις οι άλλες, αναπαράγεις τις κακίες και τους ανταγωνισμούς που κάποτε σ’ οδήγησαν στη φυγή και την αναζήτηση του κάτι άλλου ή καλύτερα της άλλης. Τι κι αν η επιλογή σου είναι πάλι η φυγή. Το κενό μου παραμένει και τα δικά σου σενάρια δε με ικανοποιούν.

Κι εσύ μου μίλησες προχθές για τους φόβους σου, για τη ζωή σου που αλλάζει, για τις επιλογές σου, τις δυαδικές σχέσεις που όλο και περισσότερο βιώνουμε, τις γυναίκες που δεν είναι πια δίπλα σου για να μοιραστείς μαζί τους την καθημερινότητά τους, κι εγώ έβλεπα να διαγράφεις αχνά μεν αλλά σίγουρα και το δικό μου μέλλον γιατί όχι και παρόν.

Πρόσεχα και τη δική σου έκφραση που γίνεται σκληρότερη καθώς κλείνεσαι όλο και περισσότερο στον εαυτό σου, ξεχνάς το βλέμμα σου στο κουτί των ψεύτικων εικόνων και μ’ αφήνεις πίσω.

Κι όσο για σένα μάτια μου, εσύ με ξεγελάς. Σε βρίσκω και ταυτόχρονα σε χάνω. Δε μπορώ να μοιραστώ μαζί σου τις λέξεις μου γιατί ξέρω πως δε θα ναι μόνο δικές μας. Μα εσένα σ’ έχω αφήσει σε μια γωνιά της καρδιάς μου την πιο ζεστή, όπου δεν πονάς κι αφήνεις τη γλύκα σου να πλημμυρίζει την ανάσα μου. Μαζί σου τα λόγια δεν ήταν ποτ’ε πολλά μα η μια φορά μου φτανε για να σε νιώσω.

Κοιτάζω ξανά στον καθρέφτη. Κάποτε διέκρινα τα πρόσωπά σας στο δικό μου. Σήμερα αδυνατώ να σας νιώσω. Δε σας γνωρίζω κι ούτε μοιράζομαι τους φόβους σας κι εσείς τους δικούς μου. Στα εικοσιένα μου νιώθω τη μοναξιά να ερωτροπεί μαζί μου κι όλα τα όνειρα που μας ένωναν να διαλύονται. Το καβούκι μου στενεύει και πια δε χωράτε. Ασφυκτικό. Μοιράζω τη ζωή μου σε πράγματα ανιαρά και ονειρεύομαι τη φυγή. Να τα βροντήξω όλα, να κλείσω την πόρτα και να πετάξω. Έτσι όπως έφυγα από σχέσεις, πληγωμένους έρωτες μα που τώρα πια ο πόνος είναι πιο ισχυρός, η πληγή βαθύτερη. Σας χανώ και χάνομαι μαζί σας.

Τα όνειρα μου έγιναν εφιάλτες ενώ τα βράδια πετάγομαι αλαφιασμένη απ’ τον ύπνο μου. Ένα κενό, αυτό είναι όλο. Ο δρόμος που αναζητώ και δεν αναγνωρίζω τα διακριτικά σημάδια σας. Μόνο ανδρικές φιγούρες που απειλούν τις ισορροπίες μου.

Χθες κοιμήθηκα μαζί σου. Τρύπωσα στο κουτί σου Πανδώρα κι άρχισα ν’ ανακατεύω τις γυναικείες σου αξίες. Το συναισθηματισμό, την ένταση, το πάθος, την ευαισθησία, την ειλικρίνεια. Προσπάθησα να κλάψω μα για κακή μου τύχη τα δάκρυα δε λύτρωναν τον πόνο μου.

Βρίσκομαι ακόμη εδώ κι αναζητώ εσάς. Ψαχουλεύω για τις δικές σας αξίες γιατί νιώθω πως υπάρχουν. Η σελήνη καφρεφτίζεται στα μάτια σας κι εγώ σας ανακαλύπτω μέσα απ’ τους στίχους της Ζωής Καρέλλη:

“Ζητώ να σε προφτάσω και συ
γνωρίζεις τη διαφορά σου απρόσιτη.
Ανέφικτη, πώς να φύγω απ’ το φως σου,
απ’ τη δική σου φανταστική παρουσία
πώς ν’ αποσπαστώ;”

Χειμώνας 1991
Ρεντετζή Μαρία

Ο,τι ακολουθεί αποτελεί την εγγραφή δύο σωμάτων - ενός αντρικού κι ένος γυναικείου - στο χώρο, ένα ανοιξιιάτικο Σαββατόβραδο. Προτάσεις ως περιπτώξεις μέλη που ενώνονται. Τίποτε περισσότερο και τίποτε λιγότερο από λέξεις - σώματα (με ή και χωρίς φύλο) που διερω(το)νται τα όρια τους. Σε μια γλώσσα που, χωρίς για κανένα - καμιά από τους δύο να είναι η μητρική τους, μπορεί (;) να γίνεται γλώσσα του είδους.

Ένα μικρούτσικο χαμόγελο σηκώθηκε στη γωνιά του δωματίου, πήγε και στάθηκε στην άκρη του στόματος και άγγιξε τα λευκά προγονικά φυτά που κάποτε ανήκαν στη μητέρα. Τότε εκείνη είδε το πορτρέτο, ανυπόγραφο στο βάθος των πραγμάτων κι ανώνυμο, το χορό που ποθούσε τους μυς του προσώπου, το βλέμμα που εκεί κοιμότανε. Και κατάλαβε πως θα τη φιλούσε εκείνο το βράδυ αναπόφευκτα χωρίς μετάνοια χωρίς ελπίδα κι υποσυνείδητα ή, ωστόσο χωρίς να ψεύδεται αποκρύβοντας τη φάρσα που τον είχε καταπλήξει και τη γιορτή και μια γυναίκα, - μια γυναίκα γυμνή όπως μόνο εκείνη ήξερε να είναι δε μπορούσε παρά να υπερβεί κάθε όριο εμπιστοσύνης, εκμυστήρευσης και σύγχυσης - κι ένας παλιός του φίλος ίσως του είχε εμπιστευθεί την πιστή του γυναίκα, τουλάχιστον την απιστία της. Που ήταν νεκρό γράμμα ανάμεσα στον άνεμο κι ένα φιλί, ανάμεσα σ' ένα χάδι και μια υπόσχεση που δεν τηρήθηκε ποτέ γιατί ποτέ δε δόθηκε. Έτσι κι αλλιώς μια ερωτική επιστολή που δε στάλθηκε ποτέ, είναι μια ερωτική επιστολή που δε γράφτηκε ποτέ. Αυτός την είχε δει μια μόνο φορά, ανοίγοντας το γραμματοκιβώτιό του και της είχε δώσει το φάκελλο μπλε και κόκκινο, αμερικάνικο. Απρόσμενος κι άρα απελπισμένος ο φάκελος που περιείχε μια ερωτική επιστολή χωρίς παραλήπτη μεταμορφώθηκε σε κλουβί. Κι εγώ έμεινα να κοιτάζω μέσα από τη διπλή εικόνα των παραθύρων τη σκηνή. Και μη μπορώντας πια να συνεχίσω να υπάρχω εγκλωβισμένη σ' ένα μόνο σώμα, σ' ένα μόνο φύλο, σ' ένα μόνο πρόσωπο, σε μια μόνο φωνή εγώ...

σ' αγαπώ.

Μάιος 1992 Παρίσι
Γιάννα
Σαββίδου - Φραν. Φορλάνι

**“Έχω μια κιβωτό
που πιάνει
τα εκατό...”**

"Εν αρχή ήν η μηχανή".

Και αμέσως μετά η εκμετάλλευσή της. Με όλους τους τρόπους. Από την μια η αγάπη για ταχύτητα, για κίνηση, το αίσθημα μοναδικότητας, και αυτονομίας, η διαφορετική επαφή με τα στοιχεία της φύσης, η συγκίνηση της ανάβασης και της διαδρομής και από την άλλη η ανάγκη για γρηγορότερη και οικονομικότερη μετακίνηση, κυρίως μέσα στην πόλη, δημιούργησαν την εμφάνισή της στους δρόμους.

Κάποιοι όμως, εκμεταλλεζόμενοι, τα της ψυχής των μοτοσυκλετιστών - στριών, θέλησαν να γευτούν το χρώμα του χρήματος. Και τα κατάφεραν. Το εμπόριο των μηχανών αποτελεί πια, μία από τις κυριότερες πηγές πλούτου. Η Ελλάδα είναι η πρώτη χώρα στον κόσμο στις εισαγωγές διτροχών. Με το ζεστό καιρό της, επιτρέπει την οδήγησή τους σχεδόν όλες τις εποχές. Από αυτό το αλαλούμ εμπορευματοποίησης των μηχανών, δεν μπορούσαν να λείψουν και οι γυναίκες. Και σαν δευτερεύον αγοραστικό κοινό, υφίστανται όλες τις συνέπειες μιας άνισης μεταχείρισης. Σε ένα κατεξοχήν ανδρικό παιχνίδι, οι γυναίκες αρχίζουν δειλά την εμφάνισή τους, όχι όμως και με δικούς τους όρους.

Γιατί: α) Οι κατασκευαστές μηχανών είναι μόνο άνδρες. Ξέρουν τις δικές τους ανάγκες και ενδιαφέρονται για τη δική τους άνεση. Ο σχεδιασμός μηχανών μεγάλου κυβισμού, είναι αναπόφευκτος και από τη φύση του δεδομένος, έτσι ώστε να έχουν μεγάλη αποτελεσματικότητα και δυναμική. Γιατί η λειτουργία τους βασίζεται σε φυσικούς νόμους. Δεν είναι όμως τυχαίο, ότι ο σχεδιασμός τέτοιων μηχανών εκφράστηκε από άνδρες. Μηχανές γρήγορες, ογκώδεις, και βαριές. Μηχανές που περιμένουν ανδρικά χέρια για να τις "δαμάσουν" και να τις κατευθύνουν όπως θέλουν. Σχεδιαστές και μηχανικοί, εφοδιάζουν κάθε χρόνο την αγορά, με ποικίλα μοντέλα, ανάλογα με τις καινούργιες "ανάγκες".

Από την στιγμή που η γυναίκα βγήκε στην αγορά και ενδιαφέρθηκε για τη γρηγορότερη μετακίνηση, κατακλύστηκαν οι αντιπροσωπείες από ειδικού τύπου δίτροχα-μικρά κυβικά, αυτόματα, εύχρηστα, ελαφριά σε βάρος, εύκολοι

ντήρητα χωρίς περίπλοκες λειτουργίες, λεπτεπίλεπτο ντιζάιν, με λίγα λόγια γραμμή θηλυκή.

β) Είναι σχεδόν ανύπαρκτη η προβολή γυναικών οδηγών στην διαφήμιση (τηλεόραση, εφημερίδες, αφίσες, ακόμα και σε μοτοπεριοδικά). Εμφανίζονται μόνο ως μοντέλα δίπλα σε εξαρτήματα μηχανών και πολλές φορές ως συνοδοί των οδηγών-συντρόφων τους.

γ) Η οδική συμπεριφορά των ανδρών μοτοσυκλετιστών, διαφέρει από αυτήν των γυναικών. Οι πρώτοι, άκρατοι ανταγωνιστές και λάτρεις της επίδειξης, προσπαθούν να κατακτήσουν και τους δρόμους, με την γρήγορη εκκίνηση, τις ευέλικτες κινήσεις, και την μεγάλη ταχύτητα. Επίδειξη της δύναμής τους, του φαλλού τους, της επιθετικότητάς τους, της κυριαρχίας τους στον χώρο. Είναι έκδηλα όλα αυτά, από τον τρόπο οδήγησης και στάσης τους πάνω στη μηχανή.

Ανταγωνιστικοί γίνονται, όταν δίπλα τους εμφανίζεται γυναίκα οδηγός μηχανής μεγάλου κυβισμού. Είρωνικές ματιές και σχόλια, αμφισβήτηση, αισθήματα απειλής και απορία. Γνώστες ότι αποτελούν την πλειοψηφία στην οδήγηση διτροχών, θέτουν "υπό διωγμό" την μειοψηφία των γυναικών.

Αντίθετα, οι γυναίκες μοτοσυκλετίστριες σέβονται τον χρόνο και τον χώρο. Δεν χρησιμοποιούν την μηχανή ως μέσο προβολής των αρετών τους και δεν επιδεικνύουν τίποτα.

Κάτι που φαίνεται καθαρά στην οδήγηση, είναι και η σχέση των οδηγών με το σώμα τους. Αυτοκυριαρχία, ψυχραιμία, σιγουριά, διεκδίκηση, επιβολή, πρόκληση φόβου και ετοιμότητα, είναι τα κύρια χαρακτηριστικά των ανδρών.

Ενώ σχεδόν απουσιάζουν αυτά από τις γυναίκες, είναι φανερό το δίπλωμα του σώματός τους, που πονά, που συσπάται, που τρομάζει, που σιωπά.

δ) Παρόμοια αντιμετώπιση υπάρχει και στην αγορά των μηχανών. Οι γυναίκες δεν είναι το ιδανικό αγοραστικό κοινό γιατί έχουν λιγότερα χρήματα, λιγότερες γνώσεις και λιγότερες απαιτήσεις. Εξυπηρετούνται γρήγορα, γιατί οι ανάγκες τους είναι απλές και συγκεκριμένες. Σε αντίθετη περίπτωση, πρέπει να αποδείξει με κάθε τρόπο ότι ξέρει να οδηγεί, γιατί αμ-

φισβητούνται οι ικανότητές της. Είναι πελάτισσα υπό δοκιμή.

ε) Και επειδή και τα δίτροχα χρειάζονται συντήρηση και επισκευές εξαιτίας της φθοράς και των ζημιών, προβληματική είναι η στάση όσων δουλεύουν στα συνεργεία και κυρίως απέναντι στις γυναίκες. Την άγνοια των πελατισσών τους για τα μηχανολογικά, την αντιμετωπίζουν ως αυτονόητο γεγονός. Σχολιάζουν, ειρωνεύονται και πολλές φορές τις θεωρούν υπεύθυνες για τις τυχόν βλάβες, καθώς πιστεύουν ότι είναι ανίκανες να συντηρήσουν μια οποιαδήποτε μηχανή. Και φυσικά, μετά από όλα αυτά ακολουθεί η αισχροκέρδεια.

Ακόμη, όταν κάποιες γυναίκες γνωρίζουν τις λειτουργίες της μηχανής τους και προσπαθούν να επέμβουν με οποιαδήποτε παρατήρηση, εκτοπίζονται, γιατί αυτές οι συμβουλές δεν υπάγονται στις δικές τους αρμοδιότητες.

Γνώση λοιπόν και άγνοια, το ίδιο περιττές, σε ένα "παιχνίδι" που φαίνεται να έχει μόνο ένα φύλο.

ζ) Η οδήγηση μηχανής είναι για άλλες-ους προτεραιότητα και για άλλες-ους συνακόλουθο πολλών πραγμάτων στην καθημερινότητα. Η αντιμετώπιση όμως που έχουν από τους οδηγούς αυτοκινήτων, κατά βάση είναι η ίδια. Εδώ και πολλά χρόνια, κυριαρχεί η φιλοσοφία και η κουλτούρα του αυτοκινήτου. Παρέχει τη ασφάλεια, την σοβαρότητα, το κύρος και την ταυτότητα του χρήματος. Είναι άλλη μια επίδειξη δύναμης.

Οι οδηγοί διτροχών τοποθετούνται σε υποδεέστερη σειρά. Θεωρούνται προκλητικοί, ενοχλητικοί και απειλητικοί. Και όλα αυτά γιατί δεν βολεύονται στην ασφάλεια και θέτουν συνεχώς την ζωή τους σε κίνδυνο. Σ' αυτό το ρίσκο, στο δυναμικό παιχνίδι, οι γυναίκες είναι δύο φορές θύματα ρατσιστικής αντιμετώπισης. Γιατί οδηγούν μηχανές και γιατί είναι γυναίκες. Δεν επιτρέπεται η ταχύτητα, η πρόκληση, η κίνηση και ο αυτοέλεγχος.

Όμως ευτυχώς, οι γυναίκες που οδηγούν μηχανές μικρού και μεγάλου κυβισμού, αυξάνονται στους δρόμους. Ένα θέαμα που φέρει ελπίδες. Άλλος ένας τρόπος αυτοεξυπηρέτησης και αυτοελέγχου. Για να οδηγούμε εκεί που θέλουμε.

Κωφίδου Αγάπη - Μ. Β.

Bente clod

Η Bente Clod γεννήθηκε το 1946. Εμφανίζεται στη λογοτεχνία το 1976 με μια συλλογή από άρθρα, ποιήματα και διηγήματα. "Η αναγνωρισμένη δανέζικη συνουσία και άλλες μάχες σώμα με σώμα". Το 1977 εκδίδεται το μυθιστόρημά της "Ρήξη", μια βιογραφία με ξεκάθαρες πολιτικές και φεμινιστικές θέσεις, που δίνει ανάγλυφη όλη την πορεία μιας γυναίκας που περνά από ένα μονογαμικό, ετεροφυλικό δεσμό - σε μεσοαστικό κλίμα βιομηχανικής κοινωνίας - στην ομοφυλόφιλη εμπειρία ενός περιβάλλοντος ριζοσπαστικού φεμινισμού. Με την ανθολογία γυναικείων έργων "Γυναίκες ποτέ μη χάσουμε η μια την άλλη απ' τα μάτια μας", η Bente Clod έρχεται σε τελική ρήξη με την παραδοσιακή ανδρική λογοτεχνία. Γράφει μερικές ποιητικές συλλογές και το 1980 εκδίδει το μυθιστόρημά "Έβδομη ψυχή", συνέχεια στο πρώτο μυθιστόρημά της, και εμπνευσμένο από τη συνεργασία της με ομάδες γυναικών στην Κοπεγχάγη και στο νησί των γυναικών, Femø. Η Bente Clod έχει πάρει ενεργά μέρος στην δημιουργία αυτόνομης γυναικείας ομάδας στην Εταιρεία Δανών συγγραφέων και οργάνωσε το θεσμό απονομής υποτροφιών σε λογοτέχνιδες.

Ρήξη

Ο Γιόρν και εγώ τα φτιάξαμε γρήγορα. Μπήκε στη ζωή μου σαν άγνωστος άνεμος με καινούργιο άρωμα, και χώθηκα βίαια μέσα στις παρορμήσεις του. Ανάμεσά μας δημιουργήθηκε ο δικός μας μικρός κόσμος, η μίνι-κουλτούρα μας. Και έξω από μας υπήρχε μια άλλη, ευρύτερη έκδοση αυτού που είχαμε κοινό μεταξύ μας. Δεν χρειαζόμασταν να πάμε αρκετά μακριά για να κατοπτριστούμε σ' αμέτρητες παραλλαγές. Μπορούσαμε να διαβάσουμε βιβλία, να δούμε έργα και να επισκεφτούμε άλλους που ζούσαν ζωή ζευγαριού, με τις ανάλογες συνήθειες. Όταν κουραζόμασταν ή εί-

χαμε ανάγκη από ερεθισμούς, τότε δεν είχαμε παρά να κάνουμε εισπνοές μέσα σ' ολόκληρο αυτό το μεγαλόπρεπο μηχανισμό που λέγεται κουλτούρα, τον "σωστό", κληρονομημένο πολιτισμό, και να αισθανθούμε πως ο κόσμος γύρω μας ήταν ο "δικός μας" κόσμος.

Η Ζανέτ κι εγώ μάταια ψάχνουμε να βρούμε ένα κληρονομημένο τρόπο ζωής. Αν πάμε να δούμε ένα φιλμ, αν διαβάσουμε ένα βιβλίο, αν ανοίξουμε την εφημερίδα ή επισκεφτούμε φίλους δε θα βρούμε τίποτε που να μας μοιάζει. Είμαστε αόρατες, αυτό που έχουμε μαζί φαίνεται σα να μη βρίσκεται αλλού. Για την κουλτούρα που μας περιτριγυρίζει, εμείς δεν υπάρχουμε. Δεν υπάρχουμε για τη συνείδηση των άλλων ανθρώπων. Αν ψάξουμε αρκετά στα πολιτιστικά πρότυπα, ίσως τραβήξουμε στην επιφάνεια τίποτε χαλάσματα από τα βάθη της ιστορίας: μερικούς στίχους από τη Λέσβο, γραμμένους τόσο παλιά, που μοιάζουν παραμύθι, και σε γλώσσα που δεν τη νοιώθουμε αρκετά, θα βρούμε καμιά εικοσαριά τραγικές αναφορές σε δυστυχισμένες γυναίκες που αισθάνθηκαν έλξη για το ίδιο φύλο, περιπτώσεις που δεν μας χρησιμεύουν σε τίποτα, γιατί εμείς δεν είμαστε ούτε δυστυχισμένες ούτε τραγικές. Θα βρούμε και ιστορίες για αβύσσους μοναξιάς - αναπόφευκτη πτώση για λεσβίες -, αλλά ούτε εκεί βρισκόμαστε εμείς, γιατί ο κόσμος έγινε για πρώτη φορά ζωντανός από τότε που γνωρίστηκαμε. Δεν νοιώθουμε τόσο μόνες όσο πριν. Βρίσκουμε σε παχιούς τίτλους απογευματινών εφημερίδων λεσβίες που οργάνωσαν δολοφονίες με μισθομένους φονιάδες, αλλά ούτε κι εκεί είμαστε εμείς, γιατί δεν έχουμε καμία προοπτική να σκοτώσουμε τον Ιαν, και δεν αισθανόμαστε καθόλου σαν πιθανές φόνισσες.

Δεν έχουμε καμία επιθυμία να διαβάσουμε πορνογραφικές περιγραφές για δύο κορίτσια που πλαγιάζουν μαζί, γιατί στο κρεβάτι βρισκόμαστε σπάνια. Αντίθετα λαχταρούμε απελπισμένα να διαβάσουμε κάτι για μπερδεμένα αισθήματα που βράζουν μέσα μας, για άλλες κοπέλες που κάνοντας βόλτα στον πεζόδρομο, κοιτούν κοπέλες, και χαχανίζουν και πειράζουν, και κατσαδιάζουν τους άνδρες που τους κολούν με ηλίθιες προτάσεις. Έχουμε

ανάγκη να κατοπτριστούμε σε άλλα, τελείως συνηθισμένα κορίτσια, με εντελώς συνηθισμένα φόντα και με συνηθισμένη ερωτική δραστηριότητα. Που να μην ζουν στο παρελθόν, να μην οργανώνουν μισθωμένους φόνους και να μην είναι μόνα και τραγικά. Πρόσωπα που να μην υποκινούνται από δυνάμεις και χυμούς, όπως φαντάζονται οι άνδρες πως οι λεσβίες κάνουν - αλλιώς αυτές δεν τραβούν το ενδιαφέρον τους, είναι μάλλον παραπλησίες. Περισσεύουν. Αυτές δεν χρησιμεύουν στους άνδρες, τότε δεν υπάρχουν καθόλου.

Μπορούμε να κοιταζόμαστε και να βλέπουμε ότι υπάρχουμε, να σπάμε πλάκα και να ακούμε η μια το δέρμα της άλλης. Αλλά, μόλις απομακρυνθούμε η μια από την άλλη, δεν μπορούμε να δούμε την άλλη πουθενά, ούτε τίποτε που να της μοιάζει. Μόνο λίγα βιβλία μιλούν για κορίτσια που τα έχουν μεταξύ τους, και κανένα φιλμ δε δείχνει μια ευτυχισμένη σχέση ανάμεσα σε γυναίκες. Δε γνωρίζουμε γυναίκες που να ζουν μαζί δύο-δύο και που να μπορούμε να επισκεφτούμε για λίγο στο σπίτι τους: - Γειά σου, είναι η Λίζε σπίτι; Η Ζανέτ έρχεται σε λίγο...

Και αυτό, γιατί εκείνες που ζουν έτσι κρύβονται και είναι τόσο φοβισμένες που δεν μπορούν να νοιώσουν περηφάνεια για την αγάπη τους. Ίσως εμείς οι δυο να είμαστε άπιαστη θηλιά στο μεγάλο πλεχτό της κουλτούρας.

Είμαστε αναγκασμένες να βάλουμε οι ίδιες θεμέλια εκεί που πρέπει να είμαστε μαζί. Βασικά, αν ο δεσμός μας χρειάζεται να έχει κάποιο περιεχόμενο, αν είναι ανάγκη να έχουμε έναν κοινό κόσμο, αυτό πρέπει να το ανακαλύψουμε μόνες μας. Και αυτό κάνουμε.

Bente Clod

Περιοδικό

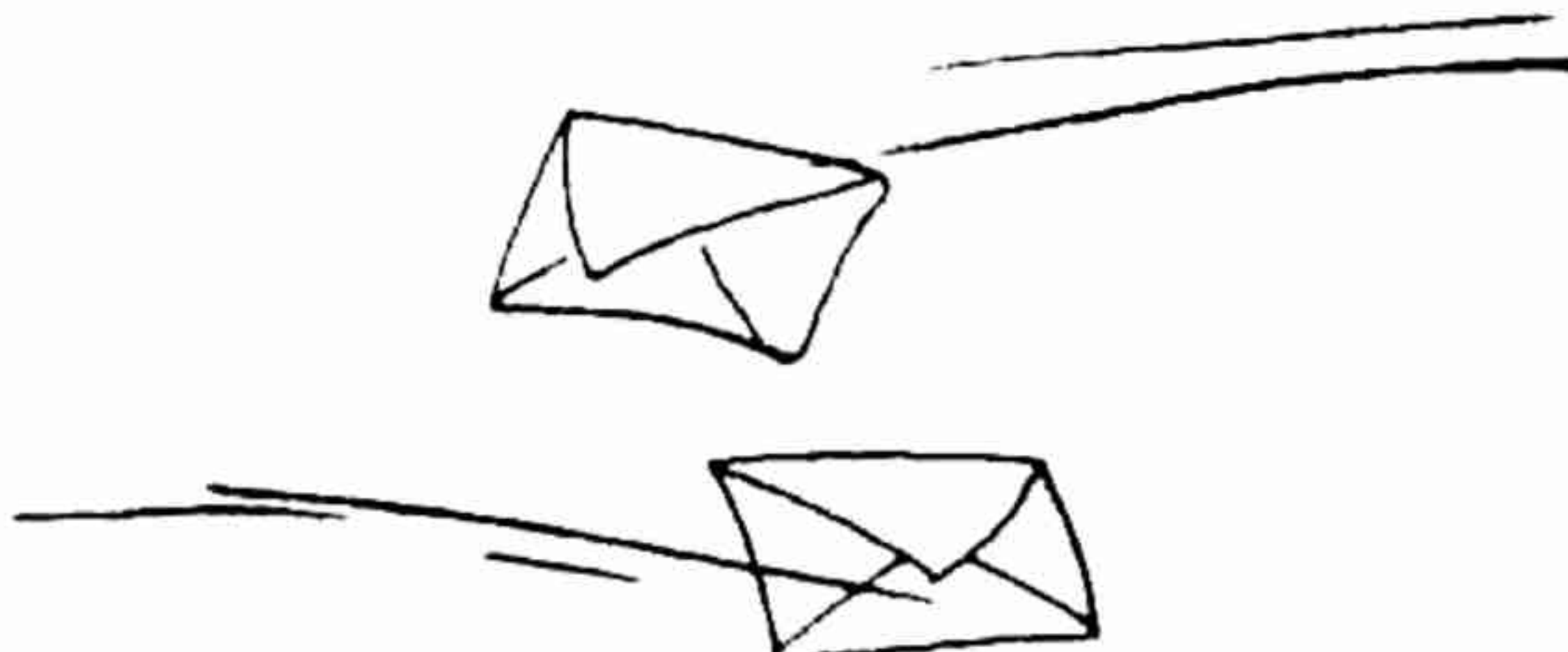
"Η Λέξη" Νοέμβρης-Δεκέμβρης 1991

κάτι έχασα
μια μεταμόσχευση
ταυτόχρονα
το σάπιο το πέταξαν
ή το μεταμόσχευσαν;
Ζήτηση
Προσφορά
της αμάθειας
της εκμάθησης.

Μύρια θαλασσωμένα μάτια
καρφώθηκαν στις θηλές της ζωής
μου.
Απομυζούν, θηλάζουν
το νέκταρ μου.
Χάσκω με ειρωνεία στο κενό
χλευάζω τους πλανήτες
που στριφογυρίζαν στο κεφαλάκι
μου
από “καταβολής” μου
Γραπώνομαι απ’ τα μαλλιά μου
και κλωθογυρίζω στο κουκούλι
μου.
Οχι οτι υφαίνω μετάξι
κλωστές γκρίζες, φτηνιάρικες,
εύθραυστες στηρίζουν
στήριζαν τη μισοτελειωμένη
κάμπια μου.
Απότομο στριφογύρισμα
από εφιάλτη πραγματικότητα
ανοίγματα
κάποιες κλωστές ξεφτίδια
αιωρούμενα
ένα χέρι, ένα πόδι κρέμονται
απ’ έξω
κι όσο μεγαλώνει το βάρος
καθώς λιγοστεύει το οξυγόνο
στους “πνεύμονες”
κι άλλα ξεφτίδια
κι άλλα κομμάτια
κορμού
μισοτελειωμένης ύπαρξης
ανύπαρκτο το τέλος
του χάους από κάτω μου.
Συντρίμμια
ξεφτίδια
άδειες κυψελίδες
Γαλήνη επιτέλους;
Πόση ματαιότητα!

Λαμπρινή
Σοχωρίτη

Ζήτησα, ζητήθηκα
δεν έχει σημασία
άλλο ζήτησα
και γι’ άλλο ζητήθηκα.
Κουβαλάω τα κίβδηλα
χαμάλης χαμαιρπής
των σκοτεινών μου πόθων.
Στο φως τυφλώθηκα
στο φως σου, στο φως σας
φωτεινοί και διάττοντες
αυτόφωτοι
ή ετερόφωτη σας
υποκλίνεται
και σπάζει τη μέση της
κοκκαλάκια
τρίζουν, τριζοβολάνε
σπίθες βρεγμένων λεπτόκλαδων
κι απόμερα ο εγκέφαλος
καλομαγειρεμένος
με λεμόνι και μαϊντανό
μερακλίδικο μεζεδιλίκι
καλή σας όρεξη
αφέντες μου, προστάτες μου
έρωτες των ερώτων μου
των αφανών, των αχανών
των ανύπαρκτων
των ανούσιων
των θανατερά παραγεμισμένων
με ρύζι γυαλιστερό
σαν τη στύση σας
μούχλα
μούχλα στο εσωτερικό
κάτω από το σκέπαστρο
καπάκι
καπάκι μου
έκρηξη.
Οι ατμοί
συμπίεση ατμών
το σκέπαστρο
σου’ σκισε το αριστερό φρύδι
το αίμα σου φουσκώνει
φουσκώνει
σα παγώνι
όπως κι εσύ
παγωτιέρα
παγάκια, τετράγωνα
ομοιόμορφα
φωτιά θέλω
να’ μαι
ακανόνιστη
φλογερή
φλόγα
καταστροφή
ανείπωτη
ανυπεράσπιστη
γλυκερή μοναξιά μου
με πονάς
νυστέρι
κόβει
εγχείρηση

Ν Ε Α Α Π Ο Τ Ο Ν Κ Ο Σ Μ Ο

Ισραήλ

Από το 1987 υπάρχει μια λεσβιακή-φεμινιστική ομάδα στο Τελ-Αβίβ με μέλη 250 γυναίκες. Αυτές οι γυναίκες που ζούν στην απομόνωση ζητούν επαφές απ' όλο τον κόσμο.

Διεύθυνση: CLF P.O Box

22997

IL - 61228 Tel- Aviv Israel

USA

Το Κογκρέσο ψήφισε νομοσχέδιο με βάση του οποίου η ομοφυλοφιλία δεν αποτελεί εμπόδιο στο να εγκατασταθεί κανείς στην Αμερική. Παλαιότερα υπήρχαν περιπτώσεις όπου "ανοιχτές" λεσβίες και ομοφυλόφιλοι άνδρες δεν γίνονταν δεκτοί.

ILGA

Διεθνής Ομοσπονδία Λεσβιών και Ομοφυλόφιλων Ανδρών.

(International Lesbian and Gay Association)

Το συμβούλιο της Ευρώπης το οποίο αποτελείται μέχρι σήμερα από 24 χώρες μέλη, αρνήθηκε την αίτηση της ILGA σαν οργάνωση σε επίπεδο παρατηρητή.

Λόγος: Το συμβούλιο της Ευρώπης δεν ασχολείται με θέματα που ασχολείται η ILGA. Αυτό φυσικά είναι ψέμα!

Ελβετία

Βασιλεία: Τον Φεβρουάριο του 1991 ιδρύθηκε η ομοσπονδία-λεσβιών της Ελβετίας με μέλη 8 λεσβιακές ομάδες. Στόχος: Πολιτική επιρροή και η ανοιχτή εμφάνιση των λεσβιών στην Ελβετική κοινωνία.

Επαφές: LOS/ OSL
c/o LIBS

Postfach-4021 Basel

Οι γυναίκες ταξιδεύουν

Για πρώτη φορά κυκλοφόρησε κατάλογος-οδηγός με διευθύνσεις-προτάσεις σε μέρη απόλυτα για γυναίκες στα Αγγλικά και Γερμανικά.

Διεύθυνση:

Frauen Unterwegs e.V.

Potsdamer tr. 139 1000 Berlin 30

Αυστρία

Πρόκειται να καταργηθεί μια Αυστριακή παράγραφος κατά της ομοφυλοφιλίας (§ 220 που απαγορεύει την διαφήμιση της ομοφυλοφιλίας) Παρ' όλα αυτά πρόσφατα η Βιεννέζικη ομοφυλόφιλη πρωτοβουλία καταδικάστηκε με βάση αυτήν την παράγραφο γιατί κάλεσε με πλακάτ για αλληλεγγύη στους ομοφυλόφιλους και δημοσίευσε διευθύνσεις επαφής.

Ομοφυλόφιλες Αστυνομικές (Ολλανδία)

Η αστυνομία στην Ντεν Χαάγκ ζήτησε σε αγγελίες της έξι αστυνομικές ομοφυλόφιλες. Έκαναν αιτήσεις 80 γυναίκες.

ΓΚΑΝΑ

Η πρώτη ομοφυλόφιλη ομάδα στην δυτική Αφρική ζητάει υποστήριξη οικονομική και ηθική.

Διεύθυνση επαφής:

Festus Owusu Sekneve

PO-Box 282

Nkawkwaa -E/ R

Ghana / West-Afrika

Βόννη

Η ανοιχτά λεσβία και μέχρι το 1990 βουλευτίνα των Πρασίνων **Zutte Oesterle-Schwevin** δουλεύει και πάλι, δυναμικά υπερασπίζοντας τα ομοφυλόφιλα δικαιώματα σαν βουλευτίνα της Γερμανικής Ένωσης αδελμικών γυναικών.

**Υπάρχουν τρεις βασικοί λόγοι,
για να αγοράσετε την Κατίνα:**

- α)
- β) (I I I J L M I I)
- γ)
- δ)

Αποσπάσματα από συνέντευξη που έδωσε η Σάρα Ντράιβερ (στο Περιοδικό Οκτώβριος '91) σκηνοθέτισσα κινηματογραφικών και θεατρικών έργων και σεναριογράφισσα για ταινίες μικρού μήκους που ετοιμάζει. Τελευταία της δουλειά, "Δύο σοβαρές κυρίες", από το ομώνυμο βιβλίο της Τζέιν Μπόουλς. Η ταινία είναι η ιστορία δύο γυναικών που ταξιδεύουν στην Νότια Αμερική και μέσα από τις περιπέτειες τους προσπαθούν να απαρνηθούν το ρόλο που υποτίθεται ότι πρέπει να έχουν σαν γυναίκες. Το βιβλίο είναι γραμμένο το 1938, αλλά ο χρόνος δεν παίζει κανένα ρόλο στην ιστορία.

Ερ. Τελικά, αν κρίνω και από την ταινία σου "η χρονιά του σκύλου", όλα σου τα φιλμ επικεντρώνονται πάντα σε μία ή δύο γυναίκες. Οι κεντρικοί ρόλοι ανήκουν πάντα σε γυναίκες και οι άντρες απλώς υπάρχουν τριγύρω.

Απ. Ναι επειδή έχω κάνει θέατρο και με ενοχλεί που εκτός από τον Ίψεν και τον Τσέχωφ κανείς δεν έγραψε ωραίους γυναικίους ρόλους. Εξάλλου πιστεύω ότι οι γυναίκες είναι πιο ενδιαφέρουσες από τους άνδρες. Δεν θέλω να γενικεύω, αλλά ίσως επειδή είμαι γυναίκα, νομίζω ότι ακόμα και να τις κοιτάς μόνο είναι πιο ενδιαφέρον. Δεν με απασχολεί καθόλου ως θέμα αυτό που λέμε αντρική φιλία, σχέσεις αντρών μεταξύ τους. Εκτός όμως από το γεγονός ότι η γυναικεία φιλία με ενδιαφέρει, θέλω να ξεφύγω από τον κανόνα των κεντρικών αντρικών ρόλων.

Ερ. Είσαι φεμινίστρια;

Απ. Δεν ξέρω τι σημαίνει αυτό. Ο όρος έχει αλλάξει. Δεν είμαι μέλος καμιάς οργάνωσης. Αυτό που βλέπω όμως, είναι ότι τα πράγματα προχωρούν προς τα πίσω για τις γυναίκες. Σαν να υπάρχει πόλε-

μος κατά των γυναικών σ' αυτή τη χώρα. Το ζήτημα των εκτρώσεων, η οικονομική κατάσταση, η ανεργία που πλήτει όλους μεν, αλλά πετάει τις γυναίκες εντελώς έξω από τους χώρους εργασίας, πίσω στο σπίτι. Τέτοια προπαγάνδα έκαναν μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο. Στη διάρκεια του, οι γυναίκες έκαναν όλες τις δουλειές. Και όταν γύρισαν οι

άντρες, τις είχαν μόνο για να φροντίζουν τα παιδιά. Τα πέρασε η μάνα μου, τα ξέρω. Σαν κύκλος επαναλαμβάνεται η ιστορία.

Ερ. Εμείς όμως είμαστε διαφορετικές από τις μαμάδες μας.

Απ. Ναι, αλλά κι εμείς είμαστε θύματα των εμπειριών των μαμάδων μας. Η μητέρα μου είχε κάνει διδακτορικό και το τελευταίο που την ενδιέφερε ήταν να μείνει στο σπίτι. Εκτόνωνε την καταπίεσή της στις διάφορες οργανώσεις που γινόταν αρχικά μέλος και μετά πρόεδρος. Τώρα πια έχει τη δική της δουλειά και για πρώτη φορά στη ζωή της είναι πραγματικά ευτυχισμένη.

Ερ. Τι μουσική ακούς;

Απ. Γυναικείες φωνές. Βρήκα προχθές ένα δίσκο της Σούγκαρ Πάι του '50. Κάτι μεταξύ ρυθμ εν μπλουζ με λίγο αρχή του ροκ εν ρολ. Μου άρεσε πολύ η Μαριάν Φέιθφουλ. Συγκεντρώνει μέσα της τόσες γυναίκες, Εύθραυστη και σκληρή.

**Απόσπασμα από συνέντευξη της
Ντιαμάντα Γκαλός
(στο Περιοδικό Οκτώβριος '91) τραγουδίστριας.**

Είναι Ελληνικής καταγωγής.

Ερ. Ποιους από τους σύγχρονους καλλιτέχνες παραδέχεσαι;

Απ. Δεν έχω ονόματα να σου πω, αλλά οι περισσότεροι είναι

γυναίκες. Έχουμε περάσει τόσα που μας έδωσαν την ευκαιρία να σκεφτούμε πράγματα που ούτε περνούν από το μυαλό των αντρών. Μεγάλωσαμε για να φροντίζουμε και τους άλλους και τον εαυτό μας. Οι γυναίκες και οι ομοφυλόφιλοι είναι πολύ καλοί φίλοι γιατί περάσαμε καταπίεση. Όσο μπορώ να δουλεύω με γυναίκες επαγγελματίες, το επιδιώκω. Εκπέμπουν δύναμη. Ακόμα και με άντρες όταν δουλεύω, διαλέγω αυτούς που καταλαβαίνουν τις ιδέες μου. Χρειάζεται να χτυπήσω τον σεξισμό τους, βέβαια. Βαριέμαι να ακούω για την μεγαλοφυΐα των ανδρών. Μεγάλωσα για να θαυμάσω την ιδιοφυΐα των αρχαίων, των Αμερικανών συγγραφέων. Εντάξει τους είδαμε. Τώρα οι γυναίκες στην Αμερική αποκτούν όλο και περισσότερη δύναμη, γρήγορα και απειλητικά για τους άντρες. Είναι διανοητικά και συναισθηματικά δυνατές. Αλλά υστερούν σε φυσική δύναμη και σε μια πόλη σαν την Νέα Υόρκη, νομίζω πως οι γυναίκες πρέπει να οργανωθούν, αυτό είναι το επόμενο βήμα. Πιστεύω πως πρέπει να παίρνουμε εκδίκηση για τους βιασμούς που συμβαίνουν καθημερινά. Η Νέα Υόρκη έχει βία και θέλω να φτιάξω μια οργάνωση που να προστατεύει τις γυναίκες από τους βιαστές.

Σκότωσαν τις συμμαθήτριες

22/7/91 Ελευθεροτυπία

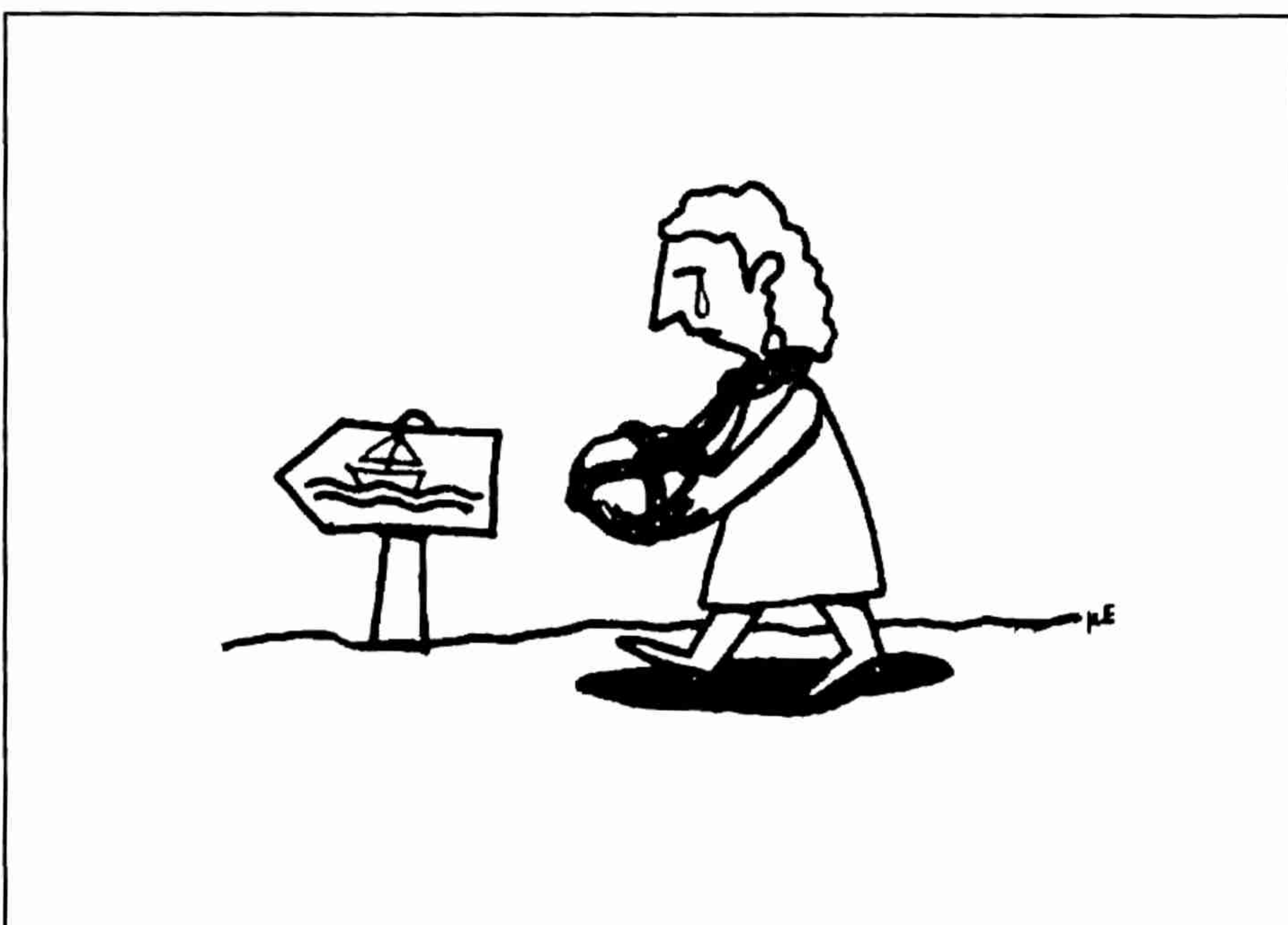
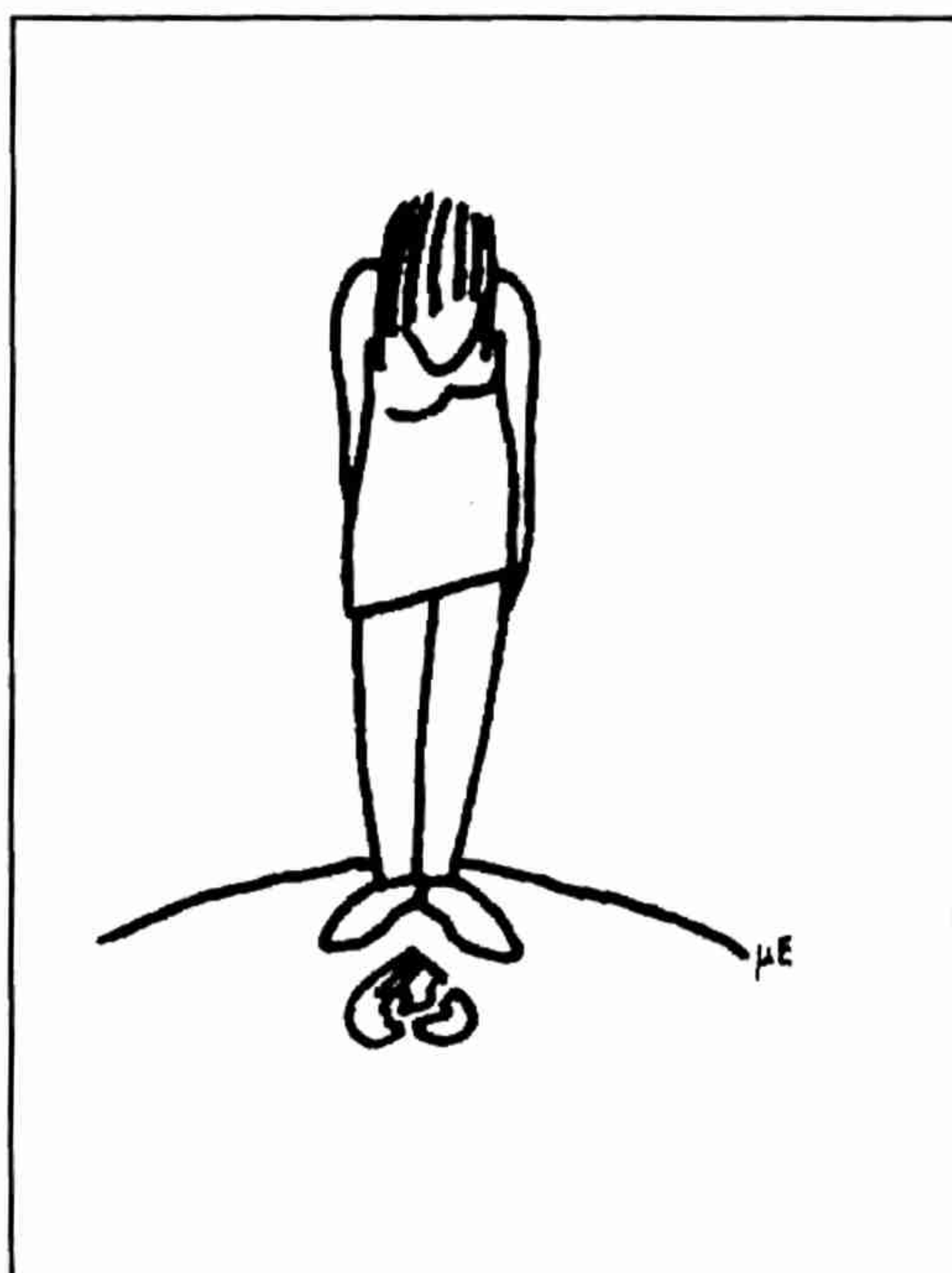
Η Αστυνομία του Ναιρόμπι συνέλαβε 38 μαθητές-ηλικίας 14-19 ετών- που φέρονται αναμιγμένοι στο θάνατο 19 συμμαθητριών τους σε οικοτροφείο της πόλης Μερού, σε απόσταση 170 χλμ. ΒΑ της κενυατικής πρωτεύουσας. Περίπου 300 μαθητές του οικοτροφείου επιτέθηκαν στις 13 Ιουλίου στα 283 κορίτσια της σχολής, μετά από την απροθυμία των τελευταίων να λάβουν μέρος σε εκδήλωση διαμαρτυρίας, για την άρνησή του διευθυντή του ιδρύματος να ικανοποιήσει οικονομικής φύσεως αιτήματα των σπουδαστών. Τα θύματα πέθαναν από ασφυξία, αφού ποδοπατήθηκαν από τους νεαρούς, που τις κατεδίωξαν στους κοιτώνες, ενώ πολλές από τις κοπέλες βιάσθηκαν.

“Μήτερ ημών η εν τοις ουρανοίς...”

22/7/91 Νέα Λονδίνο

Το “Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοίς”, η πασίγνωστη προσευχή, θα αλλάξει, επί το φεμινιστικότερον... Από τον ερχόμενο Οκτώβριο, η Εκκλησία της Αγγλίας θα πρέπει να ανταποκριθεί στο αίτημα να γίνεται η προσευχή προς μία γυναίκα - Θεό, που “γέννησε” τον ουρανό και τη γη. Η αλλαγή προέρχεται από τον αρχαιότερο θρησκευτικό εκδοτικό οίκο της της Βρετανίας, που εξέδωσε ένα νέο βιβλίο προσευχών, από το οποίο αφαίρεσε τον σεξισμό από την χριστιανική θρησκεία. Επί 2.000 χρόνια, ο Θεός ήταν αρσενικού γένους. Έρθε πια η ώρα να γίνει αναφορά και σε μια Μητέρα Θεά... Η αναθεωρημένη προσευχή, που ονομάζεται “Προσευχή του Ιησού” για να εξαλειφθεί ο σωβινιστικός τίτλος, απομακρύνεται από το κείμενο που λέγεται ότι υπαγορεύτηκε από τον Χριστό στους μαθητές του και αρχίζει έτσι: “Πάτερ και Μητερ ημών οι εν τοις ουρανοίς αγιασθήτω το όνομά σας” Αν και φεμινιστικές προσευχές ακούγονταν και στο παρελθόν στις εκκλησίες της Αγγλίας, είναι η πρώτη φορά που ξαναγράφεται μια παραδοσιακή προσευχή, για να εξαλειφθεί ο σεξιστικός χαρακτήρας της. Οι εκκλησίες του Ντέρμπι, του Λίντς, του Νότιγχαμ, του Σέφιλντ και του Λονδίνου, θα είναι από τις πρώτες, στις οποίες θα ακουστεί η αναθεωρημένη προσευχή.

Σεξ α λα... Ολλανδικά

ΑΜΣΤΕΡΝΤΑΜ, TIMES

Οι γυναίκες τις Ολλανδίας παίρνουν από σήμερα την "εκδίκησή" τους απέναντι στους επιθετικούς ή αγενείς άνδρες, με την επίσημη έναρξη εκστρατείας - με έξοδα του κράτους - για να μάθει ο ανδρικός πληθυσμός της χώρας "πολιτισμένη σεξουαλική συμπεριφορά". Η εκστρατεία αποβλέπει στον περιορισμό της επιθετικότητας, και βέβαια της εκληματοκτονίας των ανδρών εις βάρος των γυναικών με αφορμή το σεξ.

Η τηλεόραση μεταδίδει σποτς με άνδρες που φέρονται άσχημα σε γυναίκες και το πληρώνουν χάνοντας τη συντροφιά τους ή που ανταμείβονται όταν φέρονται ιπποτικά. Σε αφίσες στους τοίχους των Ολλανδικών πόλεων εμφανίστηκε το σύνθημα: "το σεξ είναι φυσικό πράγμα, αλλά όχι και ασήμαντο".

Η κοπέλα που καλεί ένα νεαρό στο σπίτι της για καφέ, δεν θέλει οπωσδήποτε να βιαστεί, σύμφωνα με ένα από τα σποτς. Ο νεαρός της επιτίθεται, αυτή τον απωθεί, εκείνος τελικά φεύγει και κατόπιν τον βλέπουμε να της ζητεί από το τηλέφωνο συγγνώμη - και εκείνη τον ξανακαλεί.

Μην επιτίθεστε διαφημίζοντας

Το παλιό ρητό "το σεξ πουλάει" δεν έχει χάσει την αξία του για τους Αμερικάνους διαφημιστές. Όμως το ερώτημα που κυριαρχεί πλέον είναι: ποιά είναι η διαφορά μεταξύ "σέξι" και "σεξιστικής" διαφήμισης;

Τέτοιου είδους ερωτήματα "βασάνιζαν" πάντα την - εκ πεποιθήσεως - πουριτανική Αμερική. Όμως, το θέμα ήρθε και πάλι εκ των πραγμάτων στη δημοσιότητα με τις διαφημίσεις των τζιν παντελονιών του Κάλβιν Κλάιν, που... μισοέντυσε ανδρικά και γυναικεία μανεκέν και τα φωτογράφησε... να αγγίζονται "με τρόπο". Ακολούθησαν τα τζιν "Request" και τα σουτιέν "Huit".

Αυτή τη φορά ήταν οι φεμινίστριες που εξοργίσθηκαν. Θεωρούν ότι κάποιες από τις διαφημίσεις αυτές "ξυπνούν" σεξιστικά ένστικτα. Όπως έγραψε η "Wall Street Journal", όλο και περισσότερες διαφημιστικές εταιρείες προσφεύγουν σε "εξωτερική βοήθεια": η Εθνική Οργάνωση για τις Γυναίκες ανακοίνωσε ότι μια σειρά εταιρειών ζήτησαν πέρυσι συμβουλές για το κατά πόσο οι διαφημίσεις που ετοίμαζαν ήταν "επιθετικές προς τις γυναίκες".

Υπάρχουν βεβαίως και οι ένθερμοι υποστηρικτές τέτοιων διαφημίσεων. Ποιοί είναι οι περισσότεροι; Αυτό δεν ενδιαφέρει τελικά τις εταιρείες. Ο "ντόρος" έρχεται πρώτος...

Εκδίδεται από την Αυτόνομη Ομάδα Γυναικών Θεσ/νίκης
Βασ. Ηρακλείου 19 4ος όροφος.

Σταθερό ραντεβού: Κάθε Τρίτη 8 το βράδυ.
τηλ. (τριών σπιτιών): 937703,938573,653620.

Φιλμ-Αναπαραγωγές: Τυπογραφείο-Λιθογραφείο Ακριτίδης
Παυλίδη- Αδαμοπούλου 3 Πτολεμαίδα
τηλ. 0463 27360 FAX. 21217.
Εξωφύλου: Μακεδονική Χρωμανάλυση
Σαπφούς 6 Θεσ/νίκη τηλ.510235 FAX.543657

Εκτύπωση: ΣΧΗΜΑ & ΧΡΩΜΑ

Γραφιστική Επιμέλεια- Μοντάζ: Κεφαλοπούλου Λίτσα
Π. Παπαγεωργίου 8 Θεσ/νίκη τηλ. 261448 FAX. 267736

Υπεύθυνη για τον νόμο: Ευγενία Γραικού.

27 36 45

Δευτέρα - Παρασκευή 5 - 8 μ.μ.

SOS

Τηλέφωνο
για κακοποιημένες
και βιασμένες
γυναίκες

